

MATEYO **Enshokolezi oku Myanzi** **y'Akalembe**

Emyanzi y'Akalembe ederhwa Enjili omu ciswahiri, co citabu cibâmwo ebijiro n'enyigîrizo za Nnawîrhu Yezu. Abayandikaga eyo Myanzi minjà bo: Mateyo, Marko, Luka na Yowane.

Mateyo ali muvurhîsa. Yezu amubona, erhi abwârîhe ekagombe, adwîrhe ahongêsa. Anacimubwîra, erhi: «Nshimba!» Anaciyimuka, amushimba (Mat 9, 9), abà ntumwa. Ayandikaga Emyanzi y'Akalembe ya Yezu Kristu hôfi h'omwâka gwa 50. Ayandikiraga abakristu barhengaga omu Buyahudi; co canarhumaga hali abaderha mpu ayandikaga omu ciharamiya, ci ecitabu câge cirhalegererag'ihindulwa omu cigereki, lwo lulimi lwaliyimire nka cingereza buno. lwo bantu banji bakâg'iderha.

Marko ali Muyahudi menemene aka Mateyo. Kandi ye Yowane na nnina ye Mariya (Ebj 12, 12). Nkaba y'olya mwâna w'omusole wali kulikire Yezu omu ishwa ly'e Gestemani, erhi ntà cindi ayambîrhe ecirhali cironde câge cône, erhi bamugwârha, abalekera cirya cironde, acîlibirhira (Mrk 14, 51-52). Marko ali muganda wa Petro. Abakristu b'e Roma bamuhûna mpu abayandikire enyigîrizo za Petro. anaciziyandika omu cigereki, bulya lwo lulimi lwàli lulumîre hanji, hôfi n'omwâka gwa 60.

Luka aburhiragwa e Antiyokiya omu bapagani. Ali mufumu na mwîra wa Paolo (Kol 4, 14); ayandikiraga abakristu barhengaga omu bapagani. Emyanzi y'Akalembe yayandikagwa na Luka eri myanzi y'olukogo lwa Kristu. Ayiyandikaga hôfi n'omwâka gwa 62 omu cigereki. Ye wayandikaga Ebijiro by'entumwa (Ebj 1, 1).

Yowane mwene Zebedeyo na nnina Salome, mulumuna wa Yakôbo, y'olya muganda wa Yowane Mubatiza washimbaga Yezu bo n'Andreya (Ywn 1, 35-40); y'erya ntumwa Yezu arhonyagya yali eshegemize irhwe oku cifuba ca Yezu erhi balya ishêga lizinda (Ywn 13, 23.25); y'olya muganda Yezu alekeraga Nnina Mariya erhi akola afà (Ywn 19, 25-27). Yowane Ayandisire na maruba asharhu oku bemêzi b'igulu lyoshi n'ecitabu c'obulêbi ciderhwa «Amafulûlo», erhi «Apokalipsi» kuyiganya ecigereki. Yowane ye wafîre buzinda omu ntumwa, n'ecitabu câge c'Emyanzi y'Akalembe aciyandikaga hôfi n'omwâka ga 100.

I. Okuburhwa n'oburhò bwa Yezu

*Omulala gwa Kristu
(Luk 3, 23-38)*

¹ Ecitabu c'Omulala gwa Yezu Kristu, Mugala

wa Daudi, mwinjikulu w'Abrahamu*.

² Abrahamu aburha Izaki. Naye Izaki aburha Yakôbo. Na Yakôbo anaciburha Yûda n'abalumuna.

³ Yûda anaciburha Fara na Zara kuli Tamari; Fara aburha Hesroni; Hesroni aburha Aramu.

⁴ Aramu anaciburha Aminadabu; Aminadabu aburha Nasoni; Nasoni aburha Salmoni.

⁵ Salmoni aburha Bozi kuli Rahabu; Bozi aburha Obedi kuli Ruti; Obedi aburha Yese;

⁶ Yese anaciburha mwâmi Daudi. Naye mwâmi Daudi aburha Salomoni kuli mukà Uriya.

⁷ Salomoni aburha Roboami; Roboami aburha Abiya; Abiya aburha Asa.

⁸ Asa aburha Yozafati; Yozafati aburha Yorami; Yorami aburha Oziyasi.

⁹ Oziyasi anaciburha Yowatami; Yowatami

* **1:1 1, 1** Mutagatifu Mateyo, erhi ayandika omulala gwa Yezu Kristu, arhangirira kuli Abrahamu kuhika Yezu. Luka yêhe, erhi aguyandika, arhondêrera kuli Yezu kuhika Adamu, îshe w'abantu boshi. Na ntye emilala eyandisirwe na Mateyo erhali miguma n'eyi Luka ayandisire. Kurhenga Daudi kuhika Yozefu muli mazîno abiri gône gashushîne. Mateyo ayandisire emilala y'abâmi bône; Luka yêhe ayandisire n'emilala erhali ya bâmi. Ntyo ngasi muguma akulikira eyâge njira. Ci kwône bombi bahisire kuli Yozefu, îshe-mulezi wa Mwâmi Yezu (Luk 3, 23-38).

aburha Akazi; Akazi aburha Ezekiyasi†.

¹⁰ Ezekiyasi anaciburha Manasè; Manasè aburha Amoni; Amoni aburha Yoziyasi.

¹¹ Yoziyasi anaciburha Yekoniya n'abalumuna, erhi bali omu bujà bw'e Babiloni.

¹² Erhi barhenga omu bujà, Yekoniya aburha Salatiyeli; Salatiyeli anaciburha Zorobabeli.

¹³ Zorobabeli aburha Abiyudi; Abiyudi aburha Heliyakimi; Heliyakimi aburha Azori.

¹⁴ Azori aburha Sadoki; Sadoki aburha Hakimi; Hakimi aburha Eliyudi.

¹⁵ Eliyudi aburha Eliyazari; Eliyazari aburha Matani; Matani aburha Yakôbo.

¹⁶ Yakôbo aburha Yozefu, ibà wa Mariya, ye nnina wa Yezu, oderhwa Kristu.

¹⁷ Amâburha goshi, kurhenga Abrahamu

† 1:9 1, 9 Aga mazîno g'Abayahudi, ecigereki n'enfarasè byagahindwire bwenêne n'obwo amashi gayegîre ecihebraniya kulusha enfarasè na kulusha ecigereki Yozafati rhwanamuderha YEHOSHAFAT, kwo kuderha Nyakasane otwa emmanja; Yokoziyasi rhwanamuderha AHAZIYAHU; Yowasi rhwanamuderha YOWASH; Amaziyasi rhwanamuderha AMAZIYAHU; Azariyasi rhwanamuderha AZARIYAHU; Akaz rhwanamuderha AKHAZ erhi AHAZ; Yezeziyahu rhwanamuderha HIZEKIYAHU; Manasè rhwanamuderha MENASHE; Yoziyasi rhwanamuderha YOSHIYAHU; Sedekiyasi rhwanamuderha SEDEKIYAHU; Yoyakimu rhwanamuderha YEHYOYAKIMU; Yekoniyasi rhwanamuderha YEKONYAHU; Ezekiyasi rhwanamuderha YEHIIZEKIYAHU; Oziyasi rhwanamuderha Uziyahu, Yozwè rhwanamuderha YEHOSHUWA, YESHUWA; Yezu rhwanamuderha YEHOSHUWA, YESHUWA; Mûsa rhwanamuderha MOSHE; Rebeka rhwanamuderha RIVKA; Yeremiya rhwanamuderha YEREMIYA erhi YERMIYAHU erhi YEREMIYAHU erhi YIRMIYAHU; Ezekiyeli rhwanamuderha YEHEZEKIYELI, kuderha «Nyamuzinda ohâna emisi»

kuhika Daudi, gali ikumi n'anni. Kurhenga Daudi kuhika oku bujà bw'e Babiloni, gandi maburhwa ikumi n'anni. Kurhenga omu bujà bw'e Babiloni, kuhika omu maburhwa ga Kristu, gandi maburhwa ikumi n'anni.

Okuyâlwa n'okuburhwa kwa Kristu

¹⁸ Rhuyumvagye oku Kristu aburhagwa. Erhi Mariya, nnina wa Yezu abà amashebwa na Yozefu, buzinda babona akol'al'izîmi oku buhashe bwa Mûka Mutagatîfu, erhi barhanayishîni bo na Yozefu.

¹⁹ Yozefu ibà, bulya ali muntu mushinganyanya, arhalonzagya okumushobeka, ci alonza okumuhulusa bufundafunda.

²⁰ Amango akâg'igerêreza ntyo, Malahika wa Nyakasane amuyagâna amubwîra, erhi: «Yozefu, mwene Daudi, bici oyôbohire okubêra na mukâwe Mariya? Eri izîmi ali, liri lya buzibu bwa Mûka Mutagatîfu.

²¹ Kali aburha omwâna: wamuyîrika Yezu. Ye wayôkola olubaga lwâge omu byâha byâlo».

²² Ebyo byoshi byâbà ntyo, mpu lyo akanwa Nyakasane abwîraga omulêbi kayunjula, erhi:

²³ *Alà omubikira ayish'ibà nda, aburha omwâna: bayish'imuhà izîno lya Emanuweli, kwo kuderha: Nyamuzinda - haguma - nîrhu.*

²⁴ Erhi Yozefu azûka, ajira nk'oku Malahika wa Nyakasane amubwîraga: abêrana mukâge.

25 Barhanamanyanaga‡ bona Yozefu alind'aburha omwâna w'oburhabâna, amuyîrika Yezu.

2

Abâmi baharâmya

¹ Erhi Yezu aburhirwa e Betelehemu, co cihugo ca Yûda, erhi Herodi yeri mwâmi* muli ezo nsiku. Abâmi b'ihanga barhenga ebushoshôkero bw'izûba, bajà e Yeruzalemu.

² Bajà badôsa, mpu: «Lunda luhi lulya omwâmi w'Abayahudi aburhîrwe? Rhwabwîne enyenyêzi yâge emwîrhu: co cirhudwîrhe, nti rhumuharâmye».

³ Erhi Mwâmi Herodi ayumva ntyo, ageramwo omusisi haguma n'abantu b'e Yeruzalemu boshi.

⁴ Ahamagala abakulu b'olubaga, bo bajinji n'abashamuka b'ihano, abadôsa lunda luhi Kristu anaburhîrwe†.

⁵ Bamubwîra oku omu cihugo ca Yûda e Betelehemu: kwo omulêbi ayandisire, erhi:

⁶ *Nâwe Betelehemu, cishagala ca Yûda, orhali munyi omu bishagala by'ecihugo ca Yûda, bulya we wârhengemwo omurhegesi w'olubaga lwâni lw'Israheli.*

‡ 1:25 1, 25 Yozefu Mutagatîfu arhali îshe wa Mwâmi Yezu, ci ali Mulezi wâge kwône! Mwâmi Yezu aburhagwa na Bikira Mariya oku buzibu bwa Mûka Mutagatîfu. Eco ciri cisômerîne n'ihwe rhurhankayumva n'obukengêre bwîrhu. *

* 2:1 2, 1 amango Herodi ali mwâmi, erhi Kristu aburhwa: Omu mwâka gwa 5 erhi gwa 4 embere lya Kristu. † 2:4 2, 4 Abajinji bo bakulu b'abadâhwa. Abashamuka b'ihano bo bayigîriza erhi bayandisi

⁷ Aho honênè Herodi ahamagala abo bâmi, abadôkereza amango enyenyêzi yababonekeraga.

⁸ Erhi abalika, abalangûla enjira y'e Betelehemu, anababwîra, erhi: «Gendagi, mudôse bwinjà olw'oyo mwâna, na hano mumubona, mumbwîre nâni nj'iharâmya».

⁹ Erhi bayûs'iyumvanya na mwâmi, bagenda. Ho na halya, erya nyenyêzi babonaga, kandi yabashokolera, kuhika yagend'iyimanga enyanya y'aha omwâna àli.

¹⁰ Erhi babona eyo nyenyêzi, basîma bwenêne.

¹¹ Bajà omu nyumpa, barhimâna omwâna bo na nnina Mariya; banacifukama, baharâmya. Bashanûla emihako yâbo, banacimurhûla obuhirhi bwâbo‡: amasholo, enshangi n'obukù.

¹² Okubundi babwîrwa omu bilôrho mpu bamanye barhacigeraga emwa Herodi; bacîshubirira emwâbo omu yindi njira.

Okuyâkira e Mîsiri n'okunigwa kw'orhubonjo

¹³ Erhi babà bamagenda, Malahika wa Nyakasane ayagâna Yozefu, amubwîra, erhi: «Zûka, oyanke omwâna na nnina, oyâkire e Mîsiri, onabêreyo kuhika nkubwîre. Bulya Herodi ali hôfi h'okulonza omwâna mpu amuyîrhe».

¹⁴ Yozefu anacizûka, ayanka omwâna na nnina, ajà e Mîsiri.

‡ **2:11 2, 11** Obuhirhi bwâbo: Ago masholo, enshangi n'obukù gali mahirhi g'e Arabiya. Abakula-mbêre b'Ekleziya bayigîrize oku amasholo gâli ga kumanyîsa oku Nnawîrhu Yezu ali Mwâmi, enshangi oku ali Nyamuzinda, n'obukù oku ayish'ibabazibwa.

¹⁵ Abêrayo kuhika Herodi afà; mpu lyo ebi Nyakasane aderhezagya omulêbi biyunjula, erhi: Nahamagîre Omwâna wâni arhenge e Mîsiri.

¹⁶ Erhi Herodi abona oku balya bâmi bamurhepire, akunira bwenêne, arhuma abayîrha orhubonjo rhwoshi rhurhac'ibona myâka ibiri rhw'e Betelehemu n'orhw'ebindi bihugo bya hôfi hâyo, erhi amagerêreza amango abâmi bamubwîraga.

¹⁷ Lêro oku omulêbi Yeremiya aderhaga kwabà, mpu:

¹⁸ *Izù lyayumvîkana muli Rama, endûlù n'ebihogêro bya Rakeli walakira abâna bâge§: arhanalonz'irhûlirizibwa, bulya abâna bamufirire.*

Okurhenga e Mîsiri n'okukulira e Nazareti

¹⁹ Erhi Herodi afà, Malahika wa Nyakasane ashub'iyagâna Yozefu omu Mîsiri.

²⁰ Amubwîra, erhi: «Zûka, yanka omwâna na nnina, oshubire omu cihugo c'Israheli: bulya abalonzagya okuyîrha omwâna bafîre».

²¹ Okuhandi Yozefu azûka, ayanka omwâna na nnina, ashubira omu cihugo c'Israheli.

²² Ci kwonêne erhi ayumva oku Arkelayusi ye wayîmire e Yûda omu by'îshe Herodi, ayôboha okuyijà. Erhi acirhondwa omu bilôrho, acîjira oluhande lw'e Galileya.

§ 2:18 2, 18 Abâna Rakeli alakira, bali bene Efrayimu na Manasè na Benyamini. Erhi baguma bânigwa n'abandi bahêkwa omu bujâ. Rakeli ali nnakulûlu w'abo bâna, n'ecûsho câge cibà hôfi h'e Betelehemu.

²³ Erhi ayihika, ayûbaka omu cishagala cider-hwa Nazareti, mpu lyo kulya abalêbi baderhaga kubà: Ayish'iyirikwa Munazareti.

II. Obwâmi bw'empingu bwamanyisibwa

3

*Okuhanûla kwa Yowane, mushokolezi wa Yezu
(Mrk 1, 1-8; Luk 3, 1-18)*

¹ Muli ezo nsiku, Yowane Mubatiza acîyêrekana: akazâg'iyigîriza abantu omu irungu ly'e Buyahudi.

² Akaz'ibabwîra, erhi: «Mucîyunjuze ebyâha, bulya Obwâmi bw'empingu buli hôfi».

³ Oyo Yowane ye omulêbi Izaya aderhaga, mpu:

Ye izù ly'odwîrhe ayakûliza omu irungu: Rhe-ganyi enjira ya Nyakasane, yumanyanyi bwinjà ah'agera.

⁴ Oyo Yowane akâg'iyambala ecirondo c'obwôya bw'engamiya n'omukaba gw'oluhù ecibunu; ebiryô byâge zâlî nzige n'obûci bw'empoko.

⁵ Ago mango, abantu boshi b'e Yeruzalemu, n'ab'e Yûda, n'abayûbakaga omu ntambi za Yordani, bakaz'imujayo.

⁶ Bakacîyunjuza ebyâha, naye akababatiza omu mîshi ga Yordani.

⁷ Erhi abona Abafarizeyi* n'Abasaduceyi banji nabo bayisha oku bubatizo, abàbwîra, erhi: «Mwe iburha lya cibugusha, ndi lêro wammuyêresire enjira y'okuyâka obukunizi bwâyisha?

⁸ “Mucîyunjuze bwinjà”.

⁹ “Murhacibwîraga mwene na mwene, mpu”: “Kali larha ye Abrahamu”; bulya Nyamuzinda, mugala-byoshi, anakûla abâna b'Abrahamu muli aga mabuye.

¹⁰ “Lêro embasha ekola eri aha cisiki c'emirhi. Na ngasi murhi guruhajira malehe minjà gwatûbwa gunakwêbwe omu muliro”.

¹¹ “Niehe ndwîrhe nammubatiza n'amîshi, nti lyo mucîyunjuza. Ci kwônene owâyisha enyuma zâni andushire, ntakwânîni okumushwêkûla enkwêrho: ye wâmmubatize† muli Mûka Mutagatîfu n'omu Muliro”.

¹² “Okuboko kwâge kufumbasire olwîbo, ayish'iiyerûla ecibuga câge; ayish'ilunda amahemba gâge omu nguli, n'omulolo agudûlike omu muliro guruhazima”».

*Yezu abatizibwa
(Mrk 1, 9-11; Luk 3, 21-22)*

¹³ Lêro Yezu arhenga e Galileya, ajà emunda Yowane àli e Yordani, mpu lyo abatizibwa naye.

* **3:7 3, 7** Abafarizeyi gwàli murhwe gw'Abayahudi bakâg'ishimba amarhegeko na ngasi kanwa k'abamîra gulusha olugero, na ntyo bône bayabirwa banarhuma abantu bayabirwa n'amarhegeko. Ebijiro byâbo bakagiyêreka abantu byahinduka bya bulyâlya. Abasaduceyi bôhe barhâyêmêraga agarhali marhegeko mayandike, bakacilahirira okushimba engeso z'abamîra. † **3:11 3, 11** Obubatizo bwa Yowane burhàli isakramenta, ci bwàli bwa kurheganya abantu okuyankirira isakramenta ly'Obubatizo bwa Mwâmi Yezu.

¹⁴ Obwo Yowane amuhanza, anamubwîra, erhi: «We wankambatizize, kurhi wayishirage emwâni!»

¹⁵ Yezu erhi amushuza, amubwîra, erhi: «Orhang'ireka, bulya kurhukwânîne rhuyunjuze ngasi bishingânîne». Okuhandi Yowane amuleka.

¹⁶ Erhi Yezu ayûs'ibatizibwa, arhenga omu lwîshi. Aho honênè, amalunga gayîguka: anaci-bona Omûka gwa Nyamuzinda gwamuyanda-galira omu nshusho y'engûkù, yamujakwo.

¹⁷ Muli ako kasanzi, izù lyarhenga emalunga, lyaderha, erhi: «Oyu ye Mugala wâni muzigirwa, oyu ncîshingiramwo».

4

Kristu ahima amashumi ga Shetani omu irungu (Mrk 1, 12-13; Luk 4, 1-13)

¹ Lêro Yezu ahêkwa na Mûka omu irungu, mpu lyo ashumikwa na Shetani.

² Erhi abà amâjira miregerege makumi anni na madufu makumi anni arhalya, anacishalika.

³ Owâl'imushumika amushegerera, amubwîra, erhi: «Akabà oli Mwene-Nyamuzinda, oderhage aga mabuye gahinduke migati».

⁴ Naye amushuza, amubwîra, erhi: «Kuyan-disirwe, mpu: *Arhali mugati gône gujira omuntu, ci ajirwa na ngasi luderho lurhenga ekanwa ka Nyamuzinda*».

⁵ Obwo Shetani amuhêka omu cishagala citagatîfu, amuheba oku kanshonsho k'aka-Nyamuzinda.

⁶ Anacimubwîra, erhi: «Akabà oli Mwene-Nyamuzinda, hamiraga ahanshi, bulya

kuyandisirwe, mpu: Nyamuzinda arhegeka bamalahika bâge bakuhêke omu maboko gâbo, olek'isârhalâ».

⁷ Yezu amushuza, erhi: «Kuyandisirwe kandi, mpu: Irhondo orhashumikaga Nyakasane Nyamuzinda wâwe».

⁸ Shetani ashub'imuhêka oku ntongo ndîndi, amuyêreka amâmi goshi g'en'igulu n'irenge lyâgo.

⁹ Anacimubwîra, erhi: «Nakuhà ebyo byoshi okafukama wamparamya».

¹⁰ Yezu amushuza, erhi: «Rheng'aha, Shetani! bulya kuyandisirwe, mpu: *Wakaz'iharâmya Nyakasane Nyamuzinda wâwe, onakamukolera yênene*».

¹¹ Shetani anacimuleka obwo. Ho n'aho bamalahika bamuyegêra, banakaz'imurhumikira.

Yezu ashubira e Galileya

(Mrk 1, 14-15; Luk 4, 14)

¹² Erhi Yezu ayumva oku Yowane agwâsirwe, ashubira e Galileya.

¹³ Aleka ecishagla ca Nazareti, acîjîra omu Kafarnaumu, hôfi h'enyanja, elubibi lwa Zabuloni na Nefutali,

¹⁴ mpu lya kuyunjula okwaderhagwa n'omulêbi Izaya, erhi:

¹⁵ *Ecihugo ca Zabuloni n'eca Nefutali, yo njira y'oku nyanja, ishiriza lya Yordani, muli Galileya y'olubaga!**

* **4:15 4, 15** Omu cigereki *Γαλιλαία τῶν ἐθνῶν* Galileya tòn Etnôn, kuli kuderha: Galileya ishubûkiro ly'embaga, ciru n'abarhali Buyahudi menemene, bulya eyo myanzi yahisire e Sîriya; ci aha nkaba Zabuloni na Nefutali zo mbaga badesire.

16 Olubaga lwàli lubwârhire omu mwizimya, lwabona obulangashane bunji; obulangashane bwabonekera abâli omu cihugo c'omwizimya gw'olufù.

17 Kurhenga aho, Yezu arhondêra ayigîriza anaderha, erhi: «Cîyunjuzi, bulya Obwâmi bw'empingu buli hôfi».

Yezu ahamagala abaganda bâni barhanzi

(Mrk 1, 16-20; Luk 5, 1-11)

18 Obwo erhi Yezu adwîrhe ageragera eburhambi bw'enyanya y'e Galileya, abona abalondana babiri, Simoni - oderhwa Petro - n'omulumuna Andrey, badwîrhe barhega orhwêshe rhwâbo omu nyanja: bulya bâli badubi.

19 anacibabwîra, erhi: «Nkulikiragi, nammujira badubi b'abantu».

20 Ho n'aho baleka orhwêshe rhwâbo, bamukulikira.

21 Erhi arhenga aho, mpu arhambike, abona bandi babiri balondana, bo Yakôbo, mwene Zebedeyo, bo n'omulumuna Yowane; erhi bali omu bwârho bwâbo bo n'îshe Zebedeyo, banadwîrhe balungîramwo orhwêshe rhwâbo; abahamagala.

22 Ho n'aho baleka obwârho bwâbo n'îshe, bamushimba.

Yezu ayigîriza anafumya olubaga

(Mrk 1, 39; 3, 7-8; Luk 4, 14-15.44; 6, 17-18)

23 Obwo Yezu agera omu Galileya yoshi aj'ayigîriza omu masinagogi gâbo n'okuhanûla Emyanzi minjà y'Obwâmi, anaj'afumya ngasi ndwâla na ngasi buzamba bwâli omu lubaga.

²⁴ Ireng'e lyâge lyalumîra omu Sîriya yoshi: b-nacimulêrhera balwâla banji, n'abâli bagwâsirwe n'obuzamba n'amalumwa ga ngasi lubero, n'abâli bagwêrhwe na Shetani, n'abasirhe n'abahinânge†, anacibaciza.

²⁵ N'orhutu rhunji rhw'e Galileya n'orhw'e Dekapoli n'orhwarhengag'e Yeruzalemu, n'orhw'e Yûda n'orhw'ishiriza lya Yordani, rhwamushimba.

5

Ab'iragi

¹ Lêro erhi Yezu abona orhutu, ajà oku ntondo, n'erhi abà amabwârhalà, abaganda bâge bamujaho.

² N'erhi abumbûla akanwa, abayigîriza anabâ-bwîra, erhi:

³ Iragi lyâbo abakenyi omu murhima, bulya Obwâmi bw'empingu buli bwâbo.

⁴ Iragi lyâbo abadwîrhe balaka, bulya bayish'irhûlirizibwa.

⁵ Iragi lyâbo abîrhôhwe, bulya bayish'irhegeka igulu.

⁶ Iragi lyâbo abashalisire banagwêrhe n'enyôrha y'obushinganyanya, bulya bayish'iyigurha.

⁷ Iragi lyâbo ab'olukogo, bulya bayish'ibêrwa nabo olukogo.

⁸ Iragi lyâbo ab'emirhima ecîre, bulya bayish'ibona Nyamuzinda.

† 4:24 4, 24 Kuli kuderha ecihugo c'e Galileya n'ebishagala by'eburhambi. Abahinânge erhi b'enjinga zihozire.

⁹ Iragi lyâbo ab'omurhûla, bulya bayish'iderhwa bene Nyamuzinda.

¹⁰ Iragi lyâbo abadwîrhe balibuzibwa erhi bushinganyanya burhuma, bulya Obwâmi bw'empingu buli bwâbo.

¹¹ Mugwêrhe iragi bakammujacira, bakanamulibuza, bakanammuderhera ngasi mabî, bakammubeshera erhi nie ntuma.

¹² Musîme munacîshinge, bulya oluhembo lwinyu lwâyish'ibà lunene omu mpingu. Nabo abalêbi bali bammushokolîre*, ntyo kwo balibusire.

Omuniyu n'obulangashane bw'igulu

(Mrk 9, 50; Luk 14, 34-35)

¹³ Mwe, muli muniyu gw'igulu. Ci kwône, omuniyu gukarhengamwo obununu, cici gwankacilungwamwo? Ntâco gwankacikwânana okurhali kukabulirwa embuga n'okulabarhwa n'abantu.

¹⁴ Mwe, muli bulangashane bw'igulu. Ecishagala ciyûbasirwe oku busongerwe bw'entondo cirhankafulikwa.

¹⁵ Kandi barhayâkiza akamole okukafulika omu byâsi, ci mpu bakamanike emugamba, lyo kamolekera abâli omu nyumpa boshi.

¹⁶ Ntyo obulangashane bwinyu bumoleke embere z'abantu, lyo bakabona ebijiro binyu binjà, bakuza Sho oli omu mpingu.

Okushimba amarhegeko

* **5:12 5, 12** Entumwa zayîmire ahâli h'abalêbi.

17 Murhagererezagya mpu nal'ikûla Amarhegeko erhi Abalêbi: ntâl'igakûla, ci nal'igayunjuliza.

18 Mmubwîre okunali, kuhika amalunga n'igulu bigere i† ciru ye munyi, ciru nsigiri nguma y'omu Marhegeko erhankarhenga, kuhika byoshi bish-ingânane.

19 Owakûle hirhegeko higuma muli aga manyinyi bwenêne, akayigîriza abantu okujira ntyo, ye wayish'ibà murhò omu Bwâmi bw'empingu; ci owagashimbe akanagayigîriza, oyo ye wayish'ikuzibwa omu Bwâmi bw'empingu.

Obushinganyanya buhyâhya bulushire obwa mîra

20 Ci mmubwîzire: akabà obushinganyanya bwinyu burhalushiri obw'Abashamuka b'ihano n'obw'Abafarizeyi, murhakalabarha omu Bwâmi bw'empingu.

21 Mwayumvîrhe oku abà mîra babwîzirwe, mpu: Irhondo orhayîrhaga; na owayirhe, akwânîne okuhanwa omu lubanja.

22 Ci niehe mmubwîzire oku ngasi yêshi wabîkire owâbo oburhè, ayish'ihanwa omu lubanja. Naye owabwîre owâbo mpu kadunduguli, akwânîne okuhanirwa e kagombe‡. N'owabwîre owâbo mpu musirhe, âyish'ihanwa omu nyenga y'omuliro.

† 5:18 5, 18 i nsigiri: kwo kuderha mpu ciru n'ecinwa ciguma c'omu Marhegeko; hali abaderha mpu nsiringi. ‡ 5:22 5, 22 Akagombe: ihano likulu ly'e Yeruzalemu.

²³ Lêro akabà odwîrhe enterekêro yâwe mpu oyihêke oku lutare§. okakengêra oku owinyu akubîkira akarhinda emurhima,

²⁴ orhang'ileka oburherekêre bwâwe embere z'olutare; ogend'iyumvanya n'owinyu, na hano ogaluka, ogal'ihâna oburherekêre bwâwe.

²⁵ Kaz'imuyumvanye mwe n'omushombanyi winyu duba, muciri omu njira naye, oyo mushombanyi alek'ikuhâna emwa omutwî w'olubanja, n'omutwî w'olubanja alek'ikuhâ omuganda: olek'ikwêbwa omu mpamikwa.

²⁶ Nkubwîzire okunali: orhamurhenge orhanaj'iryûla obujuma buzinda.

²⁷ Mwayumvîrhe oku babwîzire abà mîra, mpu: Irhondo omanye wankahusha.

²⁸ Ci niehe mmubwîzire oku ngasi yêshi wabone omukazi n'okumwifinja, oyu muntu emurhima erhi amuhushirekwo.

²⁹ Akabà isù lyâwe liryô linakaz'ikushumika, olirhomole, onalikabulire kuli; bulya kuli kwinjà kulusha okuheza cirumbu ciguma omu birumbu byâwe, ah'okuheza omubiri gwoshi omu nyenga y'omuliro.

³⁰ N'akabà okuboko kwâwe kulyo kunakakushumika, okutwe onakukabulire kuli: bulya kukwânîne oheze cirumbu ciguma omu birumbu byâwe, ah'okuheza omubiri goshi omu nyenga y'omuliro.

³¹ Kandi bàdesire, mpu: Ngasi yêshi wahuluse mukâge, amuhè acerhe c'okumuhulusa.

³² Niehe mmubwîzire oku ngasi yêshi wahuluse

§ 5:23 5, 23 Lutare: Iwo luhêrero

mukâge, -ntadesiri omukazi w'obuhya burhali bwo, - arhumire ahusha; naye owayanke omukazi muhuluse, agonyire*.

³³ Kandi mwayumvîrhe oku abà mîra babwîzirwe, mpu: Irhondo omanyè wankalahira ebîrà, ci okakomezeza Nyakasane endahiro zâwe.

³⁴ Ci niehe mmubwîzire nti murhakâg'ilahira ciru ehitya: arhali oku izîno ly'amalunga, bulya eri ntebe ya Nyamuzinda;

³⁵ arhanali oku igulu, bulya kw'aheba amagulu gâge; arhanali kuli Yeruzalemu, bulya ciri Cishagala ca Mwâmi Mukulu.

³⁶ Orhanalahiriraga oku irhwe lyâwe, bulya ntà buhashe ogwêrhe bw'okuhindula luviri luguma lubè lwêru erhi lwîru.

³⁷ Oluderho lwinyu lubè: «Nêci, nêci; nanga, nanga»; n'ehyankalushisa aho, erhi hibî.

³⁸ Mwayumvîrhe oku bàdesire: Isù oku isù n'elîno oku lîno.

³⁹ Niehe mmubwîzire nti murhakâg'igalulira omuntu amabî gâge; ci omuntu akakushurhira omu irhama liryô, omurhege n'ery'ekulembe.

⁴⁰ N'owakuhêke lubanja erhi cishûlî† câwe cirhuma, omulekere n'olubega.

⁴¹ Owakusêze mpu ojire naye nsîma cihumbi, ojire naye bihumbi bibiri.

⁴² Owakuhûne onamuhè; n'irhondo omanyè wankayâka owalonz'ikuhôza.

⁴³ Mwayumvîrhe oku bàdesire, mpu: Okâzigira omwalungwe wâwe, onashombe omushombanyi wâwe.

* 5:32 5, 32 Lolâ amahugûlo 19, 9. † 5:40 5, 40 Aciyanke mpu cibè cikinja.

⁴⁴ Ci niehe mmubwîzire nti muzigire abammu-shomba, musengerere abammulibuza;

⁴⁵ Iyo mubà bâna ba Sho w'empingu, obashîsa izûba lyâge oku binjà n'ababî, onaniêsa enkuba oku bashinganyanya n'endyâlya.

⁴⁶ Mâshi! mukazigiraga abamuzigira bônene, luhembo luci mwayish'ihâbwa? Ka ebishungu‡ byôki birhajira ntyo?

⁴⁷ Na mukakâlamusa bene winyu bônene, kurhi mulushînage obwo? Ka abapagani bôki barhajira ntyo?

⁴⁸ Kuziga mwêhe mubè bimâna nk'oku Sho w'empingu ali mwimâna.

6

Entûlo n'okurhabâla abakenyi

¹ Mumanye murhakâg'iyêrekana ebijiro binyu binjà embere z'abantu mpu mubonwe, bulya mukajira ntyo, murhakabona luhembo emwa Sho w'empingu.

² Lêro nka okola wahà omukenyi akantu, orhabuhaga mushekera, nk'oku endyâlya zijira omu sinagogi n'omu bishagala, mpu lyo abantu bazikuza. Okuli, mmubwîre, bâhâbirwe mîra oluhembo lwâbo.

³ Wêhe, nka wahà omukenyi, okuboko kwâwe kumoshô kurhamanyaga eci okulyo kwajira.

⁴ Ntyo ehi wahà omukenyi hirhamanyîbagwa; na Sho obona ebifulisirwe, akugalulirahyo.

‡ 5:46 5, 46 Ebishungu: Abavurhisa, bulya omukolo gwâbo gwakâg'ibahira omu kanga k'okulya ebya bene. Emw'Abayahudi, okuderha muvurhîsa erhi muhôza n'okuderha cishungu, kwâli kuguma.

Okushenga

⁵ Nka mwashenga, murhabâga nka ndyâlya zisîma okushenga bwimanga omu sinagogi n'omu mashanganizo g'enjira, mpu lyo zibonwa n'abantu. Okuli, mmubwîre, bahâbirwe mîra oluhembo lwâbo.

⁶ Wêhe, nk'okola washenga, oje omu mwâwe, na hano wamayigala olumvi, oshenge Sho omu kahwenyenye, na Sho obwîne omu kahwenyenye, akugalulira.

Isâla rhwakabwîra Larha (Luk 11, 2-4)

⁷ Kuziga nka mwashenga, murhaderhaga binji nka bapagani, abamanya mpu okuderha binji kwarhuma bayumvîbwa.

⁸ Mâshi, murhabashushaga; Sho ayishi ebi mu-lagîrîrekwo embere mumuhûne.

⁹ Alagi oku mwakashenga:

Larha, oli omu mpingu,

Izîno lyâwe likuzibwe,

¹⁰ Obwâmi bwâwe buyishe,

Obulonza bwâwe bubè en'igulu nk'empingu.

¹¹ Orhuhè ene akalyo kîrhu ka ngasi lusiku.

¹² Orhukûlire emyenda yîrhu,

nk'oku nîrhu rhuyikûlira abarhulireyo.

¹³ Orhanarhuhiraga omu mashumi,

ci orhulîkûze oku Mubî*.

¹⁴ Kuziga mukababalira abantu amabî bammu-jirire, Sho w'empingu naye anammubabalira.

¹⁵ N'akabà murhababaliri abantu, naye Sho arhammubabalire ebyâha binyu.

* **6:13 6, 13** Kandi erhi «orhulîkûze omu kubî».

Okucîshalisa

¹⁶ Nka mwacîshalisa, murhabâga burhè nka ndyâlya, ezicîjira eminyuga ebusù, mpu lyo abantu babona oku bacîshalisize. Okuli mmubwîre, mîra bahâbagwa oluhembo lwâbo.

¹⁷ Ci wêhe, nka wacîshalisa, ohebe amavurha omu irhwe onashuke obusù bwâwe;

¹⁸ olek'ibonwa n'abantu nk'ocîshalisize, ci obonwe na Sho omu bufunda, na Sho odwîrhe abona eby'obufunda, akugalulira.

*Omuhako gw'okuli**(Luk 12, 33-34)*

¹⁹ Murhacîbikiragya omuhako en'igulu, emunda engisha n'enundo zaguhagula, n'emunda ebishambo birhula enyumpa binazimba.

²⁰ Ci mucîbîkire amahirhi empingu, emunda engisha n'enundo zirhahagula, n'aha ebishambo birharhula nyumpa birhanazimba.

²¹ Bulya aha omuhako gwâwe guli ho n'omurhima gwâwe gubà.

*Isù kwo kamole k'omubiri**(Luk 11, 34-35)*

²² Akamole k'omubiri gwâwe, lyo isù lyâwe. Isù lyâwe likabà liri ligumagama, omubiri gwâwe gwanabà omu bulangashane.

²³ Ci isù lyâwe likabà libî, omubiri gwâwe gwoshi gwanabà omu mwizimya. Akabà akamole kâwe kali mwizimya, mwizimya mucikankabà!

*Okucîshoga Nnâmahanga erhi ebirugu**(Luk 16, 13; Mat 5, 3-4; 19, 21-26)*

24 Ntâye wankakolera bâmi babiri: bulya anashomba muguma, azigîre owundi; erhi ashimbe muguma, anene owundi. Murhankahashikolera Nyamuzinda n'ebirugu.

*Okulangâlira Nnâmahanga
(Luk 12, 22-31)*

25 Co cirhumire mmubwîra: Murharhanyagya oku buzîne bwinyu, mpu bici mwalya, n'oku mubiri, mpu bici mwayambala. Ka obuzîne burhalushiri ebiryo, nîsi erhi omubiri, ka gurhalushiri emyambalo?

26 Rhengi mulole orhunyunyi, oku rhurhamîra rhurhanasârûla, ciru rhurhanahaka; na[†] Sho w'empingu ye orhulîsa. Mâshi! ka murharhulushiri?

27 Ndi muli mwe, ciru ankahangaza, wankahash'iyûshûla ikoro liguma oku buli bwâge?

28 Cirhuma murhanya oku myambalo? Lolagi obwâso bw'omu mashwa oku bumera: burhabinga burhanaluka.

29 Mmubwîzire oku ciru Salomoni omw'irenge lyâge lyoshi, arhayambalaga nka hyâso higuma muli rhwo.

30 Mâshi! Nnâmahanga akayambika ntyo ehyâsi hy'omw'ishwa, ehiriho ene n'irhondo erhi hyakwêbirwe omu muliro; banyamubulabwêmère, ka arhamujirire okulushire aho!

[†] 6:26 6, 26 Omu cigereki, «kai» wa ntya, ashushîne na «waw» kantalingânana w'ecihebraniya baderha «inversif» omu nfarasè. Ntyo ahâli h'okuderha «na Sho w'empingu ye orhulîsa», rhwanaderha «cikwône Sho w'empingu ye orhulîsa», okurhahinga ogalibona ebiwalya, kali kantalingânana.

³¹ Murharhanyagya n'okuderha, mpu: «Bici rhwakalya, erhi bici rhwanywa, erhi bici rhwakayambala?»

³² Ebyo byoshi, bapagani babilonza. Kali Sho w'empingu ayishi oku mubuzire ebyo byoshi.

³³ Burhanzi mulonze Obwâmi bwa Nnâmahanga n'obushinganyanya bwâbo, n'ebyo byoshi mwâyish'ibiyûshûlirwa.

³⁴ Kuziga murhakâg'icîyîrha oku b'irhondo; olusiku lw'irhondo lwacilongeza lwône. Ngasi lusiku n'amabî gâlò.

7

*Okurhatwa olwa bene
(Luk 6, 37-42; Mrk 4, 24)*

¹ Murhakazâg'itwa oluli omu mwa bene, irhondo bankatwa oluli omu mwinyu.

² Oku mwânatwe oluli omu mwabene, kwo mwâtwîrwe oluli omu mwinyu, n'omulengo mwalengeremwo abandi gwo ninyu mwâlengerwemwo.

³ Ci ojà wadôkôlakwo ehyâsi hiri omw'isù ly'owinyu, orhanabona enduluma y'omurhi eri omw'isù lyâwe!

⁴ Erhi bici obwîrira owinyu, erhi: Lemba nkudôkôle ehyâsi hikuli omw'isù; n'obwo enduluma y'omurhi ekulî omw'isù?

⁵ Eyi ndyâlya! orheng'irhenza enduluma y'omurhi ekulî omw'isù, ogal'idôkôla owinyu ehyâsi himuli omw'isù.

Okurhashereza ebintu bitagatîfu

6 Murhakâg'ihà orhubwa ebiryo bitagatifu, murhanakâg'ikwêba enjuma zinyu embere z'engulube, zirek'izilabarha, na hano zimmuhindukira, zimmujanule.

Ensengero zihasha byoshi

(Luk 11, 9-13)

7 Muhûne, mwahâbwa; mulonzelonze, mwârhôla; mukomambe, mwâyigulirwa.

8 Bulya ngasi ohûna, anahâbwe; na ngasi olonza, anarhôle; n'okomamba oku lumvi, anayigulirwe.

9 Ndi muli mwe, omugala erhi ankamuhûna obuntu, ankamuhà ibumba?

10 Nîsi erhi ankamuhûna enfî, ka ankamuhà empiri?

11 Mwe babî, mukamanya ebinja mwakahà abâna binyu, minjà manganaci Sho oli omu mpingu ankahà abamuhûna!

Ihano lirimwo agandi goshi

(Luk 6, 31)

12 Ntyo, ngasi hyoshi mulonza abantu bammu-jirire, ninyu mubajirirehyo: lyo Irhegeko eryo n'Abalêbi.

Amâjira abiri

(Luk 13, 24)

13 Mugerere omu lusò lufundire, bulya olusò lugali n'olushanjûsire eri njira ehêka ebwa kuheza, na banji bayigeramwo.

14 Ci olusò lufunda n'enjira efundîre yo ehêka ebwa Buzîne, na banyi bayibona.

*Abalêbi b'obunywesi**(Luk 6, 43-44)*

¹⁵ Mumanye abalêbi b'obunywesi, abammu-jaho bayambirhe nka bâna-buzi, n'obwo omu murhima gwâbo bali biryanyi.

¹⁶ Mwâbamanyire oku bijiro byâbo. Ka mukola mubwîne owahumbûla amalehe oku mishûgi? Nîsi erhi enyungu oku murhandagulê?

¹⁷ Na ntyo, ngasi murhi mwinjà guyânakwo amalehe minjà, na ngasi murhi mubî guyânakwo amalehe mabî.

¹⁸ Omurhi mwinjà guruhankayânakwo amalehe mabî, n'omurhi mubî gurbankayânakwo malehe minjà.

¹⁹ Ngasi murhi guruhanyiri malehe minjà, gunatûbwe, gukwêbwe eciko.

²⁰ Nâshub'immubwîra: oku bijiro byâbo mwâbamanyire.

*Abaganda b'okuli**(Luk 6, 46-49; 13, 26-27)*

²¹ Arhali ngasi ombwîra, mpu: «Yâgirwa, Yâgirwa, ye wâjê omu Bwâmi bw'empingu, ci olya ojira oku Larha oli omu mpingu alonza, y'oyo ye wâhike omu Bwâmi bw'empingu.

²² “Banji bambwîre olwo lusiku”: “Waliha, Waliha, kali oku Izîno lyâwe rhwakâg'iderha ebyânayishe! Oku Izîno lyâwe rhwakazag'ilêba, rhwakâg'ilibirhakwo abashetani! oku Izîno lyâwe rhwakâg'ijiramwo ebisômerîne binji!”

²³ “Nâni nyish'ibabwîra obwo oku ntà lusiku nabamanyire, nti: ntengiho mwe banyankola-maligo”.

²⁴ “Oyumvîrhe ezi nderho zâni akanazishimba, bayish'imushushanya omuntu ocîrhonda, owayûbakaga enyumpa yâge okw'ibuye”.

²⁵ “Enkuba yanacinia, enyîshi n'empûsi byanaciyisha, byacîhonda kuli erya nyumpa, erhakulumbaga: bulya yali eyûbasirwe oku ibuye”.

²⁶ “Ci ngasi yêshi wakayumva ezi nderho zâni, abule n'okuzishimba, anashushanywa n'omusirhe wayûbakaga enyumpa yâge oku mushenyi”.

²⁷ “Erhi enkuba ecinia, n'enyîshi n'empûsi biciyisha, byacîhonda kuli erya nyumpa yacîhongokera. Lêro obuhanya bwajà oku bundi!”»

*Olubaga lwasômerwa n'enyigîrizo za Yezu
(Luk 7, 1; 4, 32; Mrk 1, 22)*

²⁸ Byanacibà ntyo! erhi Yezu ayûs'iderha ebyo binwa, orhutu rhw'abantu rhwasômerwa n'enyigîrizo zâge.

²⁹ Bulya akâg'ibayigîriza nka ogwêrhe obuhashe, arhanali nk'abigîriza bâbo.

III. Enyigîrizo z'obwâmi bw'empingu

8

*Yezu afumya omushomyo
(Mrk 1, 40-45; Luk 5, 12-16)*

¹ Erhi ayandagala oku ntongo, orhutu rhunji rhw'abantu rhwamushimba.

² N'aho honênè, omushomyo ayisha, amushenga anamubwîra, erhi: «Waliha, okalonza wanamfumya».

³ Yezu alambûla okuboko, amuhumako anamu bwîra, erhi: «Nnonzize, fumaga!» Muli ako kanya konênè, olushomyo lwâge lwafuma.

⁴ Yezu anacimubwîra, erhi: «Omanyè orhabwîraga ndi, ci ogende, oj'icîyêrekana emwa abadâhwa, onajire oburherekêre bwâwe, nka kulya Mûsa arhegesire, lyo bubà cêrekane c'okufuma kwâwe.»

Yezu afumya omurhumisi w'omukulu w'abasirika

(Luk 7, 1-10; Ywn 4, 46-53; Luk 13, 28-29)

⁵ Lêro erhi acija omu Kafarnaumu, omukulu w'abasirika amujaho mpu amusengere.

⁶ anaciderha, erhi: «Nyamwagirwa, mwambali wâni agwîshîre omu mwâni, ahozire ebirumbu, anadwîrhe alumwa bwenêne».

⁷ Naye Yezu amubwîra, erhi: «Nyiruka, namufumya».

⁸ Olya murhambo w'abasirika amushuza, erhi: «Mâshi Nyamwagirwa, ntakwânîni ojè omu mwâni, ci oderhe ci mwa ciguma conene, na mwambali wâni afuma.

⁹ «Bulya nâni, ciru okambona, kurhegekwa ntegekwa, erhi nanjira nâni abasirika ntegeka obwo. Nambwîre oyu, nti "genda", anagende. Nkabwîra owundi, nti "yisha", anayishe. Na nka bwîra mwambali wâni, nti "jira hirebe", anahijire"».

¹⁰ Erhi Yezu ayumva ntyo, asômerwa, abwîra abàli bamukulikire, erhi: «Mmubwîre okuli, ntasâg'ibona o bwêmêre bungana aha omu Isra-heli.

¹¹ Muyumve mmubwîre: banji bayish'i rhenga ebushoshôkero bw'izûba n'emunda lizikira, bada-hale haguma n'Abrahamu n'Izaki na Yakôbo omu Bwâmi bw'empingu.

¹² Abâna bw'Obwâmi bôhe bayish'ikabulirwa omu ndunduli y'omwizimya, mwo bahogerere n'okukenyeza amîno».

¹³ Okubundi Yezu anacibwîra olya mukulu w'abasirika, erhi: «Gendaga! Bibè nka oku wayêmîre!» Muli ako kanya konênè, omwambali anacifuma.

Yezu afumya nnazala wa Petro

(Mrk 1, 29-31; Luk 4, 38-39)

¹⁴ Erhi Yezu ahika aha mwa Petro, ashimâna nnazâla agwîshîre, erhi alwâla ishushira.

¹⁵ Amuhuma oku kuboko, n'ishushira lya-mulîka. Anacizûka, abakolera.

Bantu banji bacizwa na Yezu

(Mrk 1, 32-34; Luk 4, 40-41)

¹⁶ Ehi bibà bijingo, bamulêrhera bantu banji bagwêrhwe n'abazimu; alibirha oku bazimu n'oluderho lwâge, n'abàli balwâla abafumya boshi boshi.

¹⁷ Na ntyo akanwa k'omulêbi Izaya kayunjula, bulya àli erhi adesire, mpu: *Ayansire obuzamba bwîrhu anabarhula endwâla zîrhu.*

Ebi owalonz'ishimba Yezu arhegesirwe okujira (Luk 9, 57-60)

¹⁸ Lêro erhi abona orhutu rhunji rhw'abantu eburhambi bwâge, Yezu aderha mpu bayikire enyanja*.

¹⁹ Mwigîriza muguma amujaho, amubwîra, erhi: «Waliha, nakushimba aha wankajà hoshi».

²⁰ Yezu anacimushuza, erhi: «Banyambwe bajira obulumba, n'orhunyunyi rhw'omu malunga rhujira enyôgo; Mwene-omuntu yêhe arhajira aha ankaheba irhwe».

²¹ Owundi w'omu baganda bâge amubwîra, erhi: «Waliha, ondîke ngend'ibisha larha»,

²² Naye Yezu amushuza, erhi: «Nshimba, oleke abafu babishe emifù yâbo».

Yezu arhûza omulaba

(Mrk 4, 35-41; Luk 8, 22-25)

²³ Erhi acîja omu bwârho, abaganda bâge bamukulikira.

²⁴ Ho n'aho omulaba gwanacizûka omu nyanja, kuhika obwârho bwalonz'ilohama. Yêhe erhi ali îrò.

²⁵ Lêro abaganda bâge bamujaho, bamutula banamubwîra, erhi: «Yâgirwa, kufà kuno, orhucize!»

²⁶ Naye ababwîra, erhi: «Bici muyôbohire, babula buyêmêre?» Erhi acizûka, akalihira empûsi n'enyanja, n'omurhûla gwabà,

²⁷ Obwo abantu basômerwa, banakâderha, mpu: «Lêro ye ndi oyu! Ci yêhe empûsi n'enyanja bidwîrhe byamuyêmêra!»

Yezu alîkûza bantu babiri b'e Jerazeni

(Mrk 5, 1-20; Luk 8, 26-39)

* **8:18 8, 18** Nyanja y'e Tiberiyade.

²⁸ Erhi aciyikira omu cihugo c'Abajerazeni, bantu babiri bagwêrhwe n'abà shetani barhenga omu nshinda, balibirhira emunda ali. Abo bantu erhi basirahire, kuhika ntà muntu wankacigezire muli eyo njira.

²⁹ Banacirhondêra bayâma banaderha, erhi: «Bici rhufânwa nâwe, Mwene-Nyamuzinda? Ka wagezire amango mpu oyîsh'irhulibuza?»

³⁰ Aha burhambi hàli obusò bunene bw'engulube, erhi ziyabusire.

³¹ Lêro balya bashetani bamuhûna, banaderha, erhi: «Okarhulibirhakwo, orhurhume muli bulà busô bw'engulube».

³² Anacibabwîra, erhi: «Gendagi». Bagenda, banacijà muli zirya ngulube. Lêro zanacitula ecimolôgo, obusò bwoshi bwahona oku manga, bwagend'iciloha omu nyanja, bwafîra omu mîshi.

³³ Abangere bôhe bacîkûlira omulindi, bayâkira eka; n'erhi bahika omu lugo, baderha ngasi kwoshi babwîne, n'oku balya bâli bagwêrhwe n'abashetani balibuzibagwa.

³⁴ Erhi bayumva ntyo, abantu boshi ba cirya cishagala bajà emunda Yezu ali; erhi bamubona, bamubwîra mpu abarhenger'eka.

9

*Yezu afumya omuntu ohozire enungo
(Mrk 2, 1-12; Luk 5, 17-26)*

¹ Acîjira omu bwârho, ayikirira omu cishagala câge*.

* **9:1 9, 1** E Kafarnaumu.

² Ho n'aho, bamulêhera omuntu ohozire enungo, erhi bamugwîshizize oku ncingo. Naye Yezu erhi abona obwêmêre bwâbo, abwîra nyakuhola enungo, erhi: «Olangâlîre, mwâna wâni, wamakulirwa ebyâha†».

³ Lêro baguma omu bashamuka b'ihano banacikengêra, mpu: «Oyu amajâcira Nyamuzinda».

⁴ Naye Yezu erhi acîbona enkengêro zâbo, aderha, erhi: «Bici mudwîrhe mwakengêrera amabî omu mirhima yinyu?»

⁵ Kuci kulembu kulusha, okuderha: ebyâha byâwe byamakukûlirwa, erhi okuderha: yimuka, olambagire?

⁶ Lêro lyo mumanya oku Mwene-omuntu agwêrhe obuhashe bw'okukûla ebyâha en'igulu, -anacibwîra olya ohozire enungo, erhi- yimuka, oyanke encingo yâwe, oshubir'eka».

⁷ Anaciyimuka, ajâ emwâbo.

⁸ Erhi abantu babona ntyo bayôboha, banarhondêra bahà Nnâmahanga obukuze, owahire abantu obuhashe bungana aho.

Yezu ahamagala Mateyo

(Mrk 2, 13-14; Luk 5, 27-28)

⁹ Erhi Yezu acîrhenga eyo, mpu agera, abona omuntu, izîno lyâge Mateyo, erhi abwârîre e kagombe, adwîrhe ahongêsa. Anacimubwîra, erhi: «Nshimbà!». Anaciyimuka, amushimba.

Yezu alya haguma n'abanya-byâha

(Mrk 2, 15-17; Luk 5, 29-32)

† 9:2 9, 2 Burhanzi Yezu afumya omûka, bulya endwâla y'iroho yo mbî kulusha ey'omubiri.

¹⁰ Byanacibà ntyo! Erhi badwîrhe balya emwa Mateyo, abahôza n'abanya-byâha bay-isha, banacirhondêra okulya haguma na Yezu n'abaganda bâge.

¹¹ Erhi Abafarizeyi bacibona okwo, babwîra abaganda bâge, erhi: «Cirhuma Nnâhamwinyu akâlya n'abahôza n'abanya-byâha?»

¹² Lêro erhi Yezu aciyumva, ashuza, erhi: «Omufumu arhali wa bagumagumà, ci wa balwâla.

¹³ Mugend'icidôsa eci cinwa: Lukogo nonza, ci arhali mpongano. Ntâl'ihamagala abêru-kwêru, ci abanyabyâha».

Bajà kadali oku kucîshalisa

(Mrk 2, 18-22; Luk 5, 33-39)

¹⁴ Lêro abaganda ba Yowane banacimujaho, bamubwîra, mpu: «Cirhuma rhwêki n'Abafarizeyi rhucîshalisa, abaganda bâwe bôhe nanga?»

¹⁵ Yezu anacibashuza, erhi: «Ka abîra b'omuhya-mulume banalake, baciri n'omuhya-mulume? Ensiku zacibabikira, hano omuhya-mulume abarhengamwo[‡]; muli ago mango bâcîshalise.

¹⁶ Ntâye ohangira eciremo cihyâhya oku bwinkunje; bulya canasharhula bulya bwinkunje, n'obubere bwanayûshûka.

¹⁷ Kandi ntâye obîka amavu mahyâhya omu byengero bya mîra; bulya ebyo byengero byan-abasha, n'amavu ganabulajika, obule amavu n'ebyengero. Ci amavu mahyâhya banagabike

[‡] 9:15 9, 15 Omuhya-mulume ye Yezu. Kuziga abaganda bâge barharhegesirwi okucîshalisa anacibalimwo. Ako kanwa kayêrekîre okufâ kwa Yezu.

omu byengero bihyâhya, bibêre bwinjà oku binali bibiri».

Yezu afumya omukazi walwâla omududu anafûla mwâli wa murhwâli muguma

(Mrk 5, 21-43; Luk 8, 40-56)

¹⁸ Erhi akaz'ibabwîra ntyo, murhwâli muguma amujaho, akamuharâmya anamubwîra, erhi: «Mwâli wâni amâfà; ci oyîshe, omuhumekwo, lyo alama».

¹⁹ Yezu ayimuka, amushimba bo n'abaganda bâge.

²⁰ Aho, omukazi walwâlaga omududu kurhenga myâka ikumi n'ibiri, amuyisha nyuma, ahuma oku cikwî c'omwambalo gwâge.

²¹ Akâg'ikengêra omu murhima, erhi: «Nkahuma oku mwambalo gwâge gwonene, nafuma».

²² Erhi Yezu acihindamuka n'erhi amubona, amubwîra, erhi: «Olangâlîre, mwâna wâni, bwêmêre bwâwe bukucizize». N'oyo mukazi anacifuma muli ako kanya.

²³ Erhi Yezu ahika aha mw'olya murhwâli, n'erhi abona abazihi b'orhurhêra n'abantu badwîrhe bajira olubî, ababwîra, erhi:

²⁴ «Rhengi, omwâna arhafîri, ci ali îrò». Nabo bumushekera.

²⁵ Erhi balya bantu babà bamahulusibwa, ajà omu nyumpa, amugwârha okuboko, n'olya mun-yere anacizûka.

²⁶ Ogwo mwanzi gwanacilumîra muli eco ci-hugo coshi.

Yezu afumya mihûrha ibiri

(Mat 20, 29-34)

²⁷ Erhi Yezu acirhenga aho, mihûrha ibiri yamushimba, yayisha yahamagala yanaderha erhi: «Mwene Daudi mâshi orhubère obwonjo!»

²⁸ Lêro Erhi abîka omu nyumpa, erya mihûrha yamujabo. Yezu anacibabwîra, erhi: «Ka muyêmîre oku nankahash'immujirira ntyo?» Nabo banacimushuza, erhi: «Nêci, Muhanyi!»

²⁹ Aho anacibahuma oku masù, anababwîra erhi: «Bibè nka oku mwayêmîre».

³⁰ N'amasù gâbo ganacihûrhûka. Yezu abakomêreza anababwîra, erhi: «Mumanye, murhabwîraga ndi!»

³¹ Ci bôhe erhi bagenda, balumîza irenge lyâge muli eco cihugo coshi.

*Yezu afumya akaduma kalimwo shetani
(Mrk 12, 22-24; Luk 11, 14-15)*

³² Oku bahuluka, ntya, bamulêrhera akaduma kalimwo shetani.

³³ Erhi abà amalibirha kuli oyo shetani, kalya kaduma kashambala. Abantu boshi basômerwa, banakaz'iderha, mpu: «Oku kurhasâg'ibonekana muno Israheli!».

³⁴ Ci Abafarizeyi bakaz'iderha, mpu: «Obwo buhashe bw'okulibirha oku bashetani, Murhambo w'abashetani omuhâbwô».

Olukogo lwa Yezu oku bantu

³⁵ Yezu akâg'ijà agera omu ngo n'omu bishagala byoshi, erhi ajà ayigîriza omu sinagogi, erhi anajà aderha Emyanzi y'Akalembe k'Obwâmi, na ngasi buzamba n'oburhè n'obuhorho, ajà abufumya.

³⁶ Lêro erhi abona orhutu rhw'abantu, obwonjo bwamugwârha, bulya bali bahugalîre banashiramire nka busô burhagwêrhi mungere.

³⁷ Anacibwîra abaganda bâge, erhi: «Emyâka y'okusârûlwa eri minji, ci abakozi banyiha.

³⁸ Hunagi Nn'emyâka, arhume abakozi omu myâka yâge».

10

Amazîno g'Entumwa ikumi n'ibiri

(Mrk 3, 13-19; Luk 6, 12-16; 9, 4-5; 10, 5-12)

¹ Lêro erhi acib'amahamagala balya baganda bâge ikumi na babiri, abahà obuhashe bw'okuhulusa abazimu babî n'okufumya ngasi ndwâla na ngasi buzamba.

² Alaga amazîno g'entumwa oku ziri ikumi n'ibiri: Ow'oburhanzi ye Simoni oderhwa Petro n'omulumuna Andreyo; Yakôbo mwene Zebedeyo, n'omulumuna Yowane;

³ Filipo na Bartolomeyo; Toma na Mateyo omuhôza; Yakôbo mwene Alfeyo na Tadeyo;

⁴ Simoni Sha-bushiru na Yûda w'e Keriyoti, owamulenganyagya.

Obugo bw'Entumwa

⁵ Yezu anacirhuma abo ikumi na babiri, erhi amakaz'ibakomêreza, anababwîra, erhi: «Murhageraga omu njira y'abapagani, murhana-jaga omu bishagala by'Abasamâriya.

⁶ “Mujè emunda ebibuzi byahezire b'Israheli biri erhikwo”.

⁷ “Omu njira, mujè mwayakûza mwanaderha oku Obwâmi bw'empingu buli hôfi”.

⁸ “Mufumye abalwâla, mufûle abafîre, mufûle ab'olushomyo, mulibirhekwo bashetani. Mwahâbirwe busha, ninyu muhâne busha”.

9 “Murhacîhirhizagya masholo erhi magerha, murhanahêkaga igerha ciru n’eriguma omu luhago lwinyu”.

10 “Murhahagarhiraga nshoho y’enjira, murhanayambalaga bishûli bibiri; murhayambalaga nkwêrho, murhanafumbarhaga karhi: bulya omukozi akwânîne okuhâbwa eci alya”.

11 “Omu ngasi cishagala erhi omu lugo mwânaje, mudôse ndi wankabêrwaho, munahande aho kuhika mugende”.

12 “Mukola mwaja omu nyumpa, muyilamuse ntya”: “Omurhûla muli eyi nyumpa”.

13 “Akabà enyumpa egukwânîne, omurhûla gwinyu gwanayijamwo, n’akabà erhagukwânîni, gwanamugalukira”.

14 “Na ngasi yêshi walahîre okummuyigulira, erhi owalahire okuyumva enderho zinyu, muhuluke muli eyo nyumpa, erhi muli eco cishagala, mugukumule akatulo kali oku magulu ginyu”.

15 “Mmubwîre okuli”: “olusiku lw’olubanja, ecihugo c’e Sodoma n’ec’e Gomora byabêrwe obwonjo kulusha eco cishagala”.

16 “Mubwîne oku mmurhumire nka bâna-buzi omu karhî ka bacihazi. Mubè bîrhonzi nka njoka na bîrhôhye nka ngûkù”.

Entumwa zayish’ishombwa

(Mrk 13, 9-13; Luk 12, 11-21; 21, 19)

17 Mumanye abantu: bâmmuhâne omu lubanja, bânammushûrhire omu sinagogi zâbo.

18 Mwâhêkwe embere z’abarhambo n’embere z’abâmi erhi Nie ntuma, lyo mûmanyîsa embere zâbo n’embere z’abapagani.

19 Amango bâmmuhâne, murhacîdôsagya kurhi erhi bici mwaderha: muli ako kasanzi, mwâhâbwe ebi mwaderha.

20 Arhali mwe mwâderhe, ci Omûka gwa Sho* gwo gwâderhe muli mwe.

21 Omuntu ânahâne omulumuna mpu bamuyîrhe, n'omu-lumè ânahâne omugala; abâna bâhâne ababusi bâbo banabayîrhe.

22 Mwâshombwe na boshi, erhi Izîno lyâni lirhuma; ci owacîkanyekanye kuhika buzinda ye wayish'icunguka.

23 Bakammulibuza muli cishagala ciguma, muyâkire omu cindi. Mmubwîre okuli, murhahinduke ebishagala by'Israheli Mwene-omuntu arhayisha.

24 Owayîga arhalusha omuyigîriza, n'omushizi arhalusha nnâhamwâbo.

25 Owayîga akabà nk'omuyigîriza n'omushizi akabà nka nnâhamwâbo, banasîma. Erhi bayîrika Nnakà Belzebubi, kurhi bâyirike abambali.

*Okuyigîriza n'obwâlagale, buzira bwôba
(Luk 12, 2-7; 8, 17; Mrk 4, 22)*

26 Murhayôbohaga! Ntâ ihwe lirhakarhulika, na ntâ bifulisirwe birhankamanyibwa.

27 Ebi ndwîrhe nammubwîra omu mwizimya, mubiderhere omu bulangashane; n'ebi mudwîrhe mwayumva n'amarhwîri, mubiderhere oku kanshonsho k'enyumpa.

28 Murhayôbohaga abayîrha omubiri barhankanahash'iyîrha omûka; ci muyôbohe olya

* 10:20 10, 20 Omûka gwa Nyamuzinda: Mûka Mutagatifu.

wankahash'iyîrha n'okukwêba omûka n'omubiri omu cîna c'omuliro.

²⁹ Ka bitora bibiri birhagulwa obujuma? Muli byo, ntâco cankarhogera okw'idaho na Sho arhamanyiri!

³⁰ Ninyu mwe! ciru emviri z'irhwe linyu zoshi ziri ganje!

³¹ Kuziga murhayôbohaga bici; ecitwîro cinyu cilushire eca bitora binji.

³² Ngasi wankuze embere z'abantu, nâni nâmukuze embere za Larha oli omu mpingu.

³³ Ci owandahire embere z'abantu, nâni nâmulahire embere za Larha oli omu mpingu.

*Yezu arhal'ilêrha murhûla en'igulu
(Luk 12, 51-53)*

³⁴ Murhamanyaga mpu murhûla nal'ilêrha en'igulu; ntâl'ilêrha murhûla, ci ngôrho.

³⁵ Bulya nal'irhenza omuntu kul'îshe, n'omunyere kuli nnina, n'omuhya kuli nnazâla:

³⁶ «Abashombanyi b'omuntu bayish'ibà bâna b'omu lugo.»

*Owalonz'ishimba Yezu, abarhule omusalaba
(Luk 14, 26-27; 9, 23-24; Mrk 8, 34-35)*

³⁷ Ozigira îshe erhi nnina kundusha, arhankwânîni. Ozigira omugala erhi omwâli kundusha, arhankwânîni.

³⁸ Orhabarhwîri omusalaba gwâge, akanshimbà, arhankwânîni.

³⁹ Olongereza obuzîne bwâge, abuheza: ci owaheza obuzîne bwâge erhi Nie ntuma, abushimâna.

Ebinwa bizinda by'enyigîrizo za Yezu oku Ntumwa zâge

(Mrk 9, 37. 41; Luk 9, 48; 10, 16; Ywn 12, 44-45; 13, 20)

⁴⁰ Owammuyigulire, erhi Nie ayigulîre, n'owanyigulire, erhi owantumaga ye ayigulîre.

⁴¹ Owayigulire omulêbi, erhi izîno lyâge ly'omulêbi lirhuma, ayish'ihâbwa oluhembo lw'omulêbi; n'owayigulire omushinganyanya†, erhi bushinganyanya bwâge burhuma, ayish'ihâbwa oluhembo lw'omushinganyanya.

⁴² Ngasi wanahè muguma muli abà baganda bâni bîrhôhye akahe k'amîshi g'emboho, erhi izîno lyâge lya muganda lirhuma, mmubwîre okuli, arhakayimwa oluhembo lwâge.

IV. Ihwe ly'obwâmi bw'empingu

11

¹ Byanacibà ntyo! Erhi Yezu abà amayigîriza entumwa zâge ikumi n'ibiri, anaciyimuka mpu agend'iyigîriza anahanûle omu bishagala by'A-Buyahudi.

Idôso lya Yowane Mubatiza n'obuhamîriza bwa Yezu kuli ye

(Luk 7, 18-28)

² Lêro Yowane, erhi ali omu mugozi n'erhi ayumvîrhe emikolo ya Kristu. Anacirhuma babiri omu baganda bâge mpu bagend'imudôsa, mpu:

³ «Ka we olya wâysishe, erhi rhulinde owundi?»

† 10:41 10, 41 Omushinganyanya erhi mulêbi, ngasi oyigîriza ebinwa bya Nnâmahanga, abè mudâhwa erhi mukristu kwône.

⁴ Yezu abashuza, erhi: «Mugend'ibwîra Yowane ebi mwabwîne n'ebi mwayumvîrhe:

⁵ Emihûrha edwîrhe yabona, abahozire amagulu badwîrhe bagenda, abashomyo badwîrhe bafuma, n'ebihuli bidwîrhe byayumva, abafîre badwîrhe bafûka n'abakenyi badwîrhe babwîrwa Emyanzi y'Akalembe.

⁶ Iragi lyâge orhasârhiri erhi Nie ntuma!»

⁷ Lêro erhi bacibâ bamagenda, Yezu arhondêra abwîra abantu ebya Yowane, erhi: «Bici mwâli mujir'ilola omu irungu? Ka lusheke lwahuliganyibwa n'empûsi?

⁸ «Bici mwâli mujir'ilola? Ka muntu oyambîrhe emyambalo y'obugale?» «Ci abayambala emyambalo y'obugale omu nyumpa y'ebwâmi babâ».

⁹ «Ci bici mwâli mujir'ilola? Ka mulêbi? Nêci ntyo; ci kulusha omulêbi».

¹⁰ «Oyo ye kuyandikîrwe: *Lolà, narhuma entumwa yâni embere zâwe, nti ekurheganyize enjira*».

¹¹ «Okuli mmubwîre, omu babusirwe n'omukazi boshi, ntâye wabonekîne mukulu kulusha Yowane Mubatiza; ci kwône oli munyi kulusha abâbo omu Bwâmi bw'empingu ayish'imulusha obukulu».

¹² «Kurahenga Yowane Mubatiza kuhika buno, misî egaba Obwâmi bw'empingu, na baciri-misî bo babulya».

¹³ «Abalêbi boshi n'Amarhegeko, balêbire kuhika Yowane».

¹⁴ «N'akabâ mwalonza okunyumva, yenênè ye Eliya wâyish'iyisha».

¹⁵ «Ogwêrhe amarhwîri g'okuyumva, ayumve!»

*Olubanja lw'abantu b'ensiku za Yezu
(Luk 7, 31-35)*

¹⁶ Ndi nankagererakwo eri iburha? Lishushîne n'abâna babwârhire oku irango, bahamagala abâbo banababwîra, mpu:

¹⁷ «Rhushuba rhwamuzihira akarhêra, murhânasamire; rhwabanzire endûlû, murhanabîre burhè!»

¹⁸ Yowane anaciyisha, arhalyaga arhanany-waga; baderha, mpu: «Alimwo shetani.»

¹⁹ Mwene-omuntu âyisha, erhi àlya ànanywa; baderha, mpu: «Lolagi omulî mukulu n'omulalwe, mwîra w'ebishungu n'ow'abanya-byâha!» Ci kwônene obushinganya bw'Obwîrhonzi bwa Nyamuzinda bwamanyîbwe oku bijiro byâbo.

*Obuhanya bw'ebishagala by'entambi z'enyanya
(Luk 10, 13-15)*

²⁰ Lêro arhondêra akalihira ebishagala ajiziremwo ebisômerîne binji, erhi kurhacîyunjuza kurhuma:

²¹ «Yajowe yâga weki Korozayini we! Yajowe yâga weki Betisayida we! Bulya ebisômerîne byoshi byajirîrwe ekarhî kinyu, bicijiriragwa muli Tiri na Sidoni, bankacîyunjuzize kurhenga mîra, bacîbabaze banacihebe oluvû oku irhwe.

²² Co cirhumire, mmubwîzire oku olusiku lw'olubanja Tiri na Sidoni bayish'ibabalirwa kumulusha.

²³ Nâwe Kafarnaumu, ka omanyire mpu waliha kuhika oku nkuba? Wayish'ibungululwa kuhika omu kuzimu. Bulya ebisômerîne byajirîrwe omu

bizimbêro byâwe, bicijiriragwa muli Sodomo, ryinga ho acibà kuhika ene.

²⁴ Co cirhumire nammubwîra oku olusiku lw'olubanja ecihugo ca Sodomo cayish'ibabalirwa kulusha».

*Emyanzi y'Akalembe yamanyîbwe n'abîrhôhye.
Nyamuzinda-Îshe n'Omugala
(Luk 10, 21-22)*

²⁵ Mw'ago mango, Yezu erhi acishuza, aderha, erhi: «Larha, Mwâmi w'empingu n'igulu, namâkukuza, bulya ebyo wabifulisire ab'obukengêre bunji n'abirhonzi, ci* abîrhôhye wabafulurabyo.

²⁶ «Nêci, Larha, bulya kwo walonzize ntyo».

²⁷ «Nahîrwe byoshi na Larha, na ntâye omanya Omugala arhanali Îshe, na ntâye wankamanya Nyamuzinda-Îshe arhanali Mugala, erhi oyu Omugala alonzize okumufulûliraye».

Yezu Mwâmi mwinjà na mutûdu

²⁸ «Yishagi emwâni mweshi, mwe mudwîrhe mwababala munazidohîrwe, nâni nammurhûliriza.

²⁹ «Barhuli omuzigo gwâni, munanyigîrekwo, bulya ndi mutûdu na mwîrhohye w'omurhima na mwâyish'ibona irhamûko ly'obuzîne bwinyu».

³⁰ «Omushigo gwâni guli mutûdu n'omuzigo gwâni guli mulembu».

* **11:25 11, 25** ahâli ha «na», rhuderhe «ci», bulya oyu «kai» ashusha «waw» kantalingânana w'ecihebraniya, ogezire omu cigereki; lolà amahugûlo kuli Mat 6, 26

12

Entumwa zatwa emihuli y'engano

(Mrk 2, 23-28; Luk 6, 1-5)

¹ Ago mango, lwàli luzira*, Yezu anacij'agera emuhaliro gw'amashwa. Lêro erhi abaganda bâge bacishalika, barhondêra batwa emihuli y'engano banalya.

² Abafarizeyi nabo erhi bacibona okwo, bamubwîra, erhi: «Lolà, bambali bâwe badwîrhe bajira okuhanzîbwe olusiku luzira!»

³ Naye anacibabwîra, erhi: «Ka murhasâg'isoma kurhi Daudi ajiraga erhi amashalika bo n'abàli bo naye?

⁴ «Oku ajaga omu ka-Nyamuzinda n'oku alyaga obuntu† bw'enterekêro, bo n'abàli boshi, n'obwo barhàli bayêmêrîrwe okubulya, ci abadâhwa bône!»

⁵ «Erhi ka ciru murhasâg'isoma omu marhegeko, oku olw'oluzira, abadâhwa banavune oluzira omu ka-Nyamuzinda, barhanajire câha?»

⁶ «Yumvi mmubwîre»: «hano hali olushire aka-Nyamuzinda».

⁷ «Mucimanyaga eci cinwa: *bwonjo nnonza, ci ntalonza mpongano*, murhankayîsire abêru-kwêru».

⁸ «Kali Mwene-omuntu ye nna-oluzira».

Yezu afumya omuntu ohozire okuboko

(Mrk 3, 1-6; Luk 6, 6-11)

* **12:1 12, 1** luzira: kwo kuderha lwa Sabato, lwo lwa kali nda omu mugobe gw'e Buyahudi † **12:4 12, 4** obuntu: mugati ogwo emw'Abayahudi

⁹ Lêro Erhi acirhenga aho, ajà omu sinagogi yâbo.

¹⁰ Mwâli omuntu ohozire okuboko; lêro bamudôsa, mpu: «Ka kuyêmêrîrwe okufumya omu luzira?» Bamudôsagya ntyo mpu lyo babona igwârhiro ly'okumushobeka.

¹¹ Lêro anacibabwîra, erhi: «Ndi muli mwe wankab'agwêrhe cibuzi ciguma cône, erhi cankakulumba elushâyo olwa-Sabato, arhankagend'icishâyûla?

¹² Ka omuntu arhalushiri ecibuzi? Ahoo! Kuziga kuyêmêrîrwe okujira aminjà omu Sabato».

¹³ Lêro anacibwîra olya muntu, erhi: «Lambula okuboko». Anacikulambûla, kwanacishubiramwo obugumaguma, kwabà nka okwâbo.

¹⁴ Erhi Abafarizeyi bacigenda, bàmujiira omu ihano, mpu bamuyîrhe.

Yezu ye «Murhumisi wa Nnâmahanga»

¹⁵ Erhi Yezu acimanya, arhenga aho, na bantu banji bamushimba, anabafumya boshi.

¹⁶ Ci anacibakomêreza mpu barhamuyâlagazagya.

¹⁷ Mpu lyo akanwa k'omulêbi Izaya kayunjula, owadesire:

¹⁸ *Oyu ye Murhumisi†wâni, ye nacîshozire, Muzigirwa wâni, ye ncîshingiramwo. Namuhebamwo Omûka gwâni, ye wayish'imanyîsa olubaga amarhegeko.*

¹⁹ *Arhakaja kadali, arhakabanda kahababo, barhanakayumva izù lyâge oku irango.*

† 12:18 12, 18 Omurhumisi alikwo Omûka gwa Nyamuzinda: Mûka Mutagatifu.

²⁰ *Arhakahumanula olusheke luvunisire, arhakazimya ecirere cidwîrhe catumbûka, kuhika obuyêmêre buhime.*

²¹ *Olubaga lwâyish'ilangâlira omu izîno lyâge.*

Yezu na Belzebubi

(Luk 11, 14-15; Mrk 3, 23-30)

²² Obwo banacimulêrhera omuntu olimwo shetani, muhûrha na kaduma; anacimufumya, kuhika aderha anabona.

²³ Abantu boshi banacisômerwa, banakaz'iderha, mpu: «Ka arhali ye mwene Daudi oyu?»

²⁴ Ci erhi Abafarizeyi bayumva, baderha, mpu; «Ntâ wundi adwîrhe ahulusamwo abashetani orhali Belzebubi, omurhambo w'abashetani.»

²⁵ Yezu erhi acimanya enkengêro zâbo, ababwîra, erhi: «Ngasi bwâmi bucipheramwo, kukulumba bukulumba; na ntâ cishagala erhi nyumpa ecibeziremwo eyimanga.

²⁶ “Akabà Shetani alibirhakwo Shetani, acîbeziremwo yênene: kurhi obwâmi bwâge bwaciyimanga?”

²⁷ “Akabàga Belzebubi ye nkûlamwo bashetani, abâna binyu ndi babakûlamwo bo? Lêro bo bayish'ibà batwi b'olubanja lwinyu”.

²⁸ “N'akabà oku buzibu bwa Nyamuzinda nkûla abashetani, kuziga Obwâmi bwa Nyamuzinda bwayishire eno mwinyu”.

²⁹ “Kurhi omuntu ankajà omu nyumpa y'omulume ogwêrhe emisî anamunyage, nka arharhenzir'ishwêka oyo mulume w'emisî? Na buzinda anayish'imunyaga”.

³⁰ “Oyu rhurhali rhwe naye, erhi mushombanyi, n’orharhola haguma nâni, erhi kushandâza ashandâza”.

³¹ “Co cirhumire mmubwîra oku ngasi câha na ngasi cijâci abantu bâbalalirwe kuli co; ci ecijacirwa Mûka cirhakababalirwa”.

³² “Na ngasi wâjacire Mwene-omuntu, ay-ish’ibabalirwa; ci owâjacire Mûka arhakababalirwa en’igulu na ciru enyuma omu gandi mango§.”»

Enderho z’omuntu ziyêrekana omurhima gwâge

(Mrk 7, 16-20; Luk 6, 43-45)

³³ «Omurhi mwinjâ n’irehe lyâgo; omurhi mubî n’irehe lyâgo. Bulya omurhi gumanyîkana oku irehe lyâgo.

³⁴ “Ewani, eri iburha lya cibugusha, ka mwan-kahash’iderha aminjâ n’obwo muli babî? Kali omuntu arhaderha ecirhamuli omu* murhima!”

³⁵ “Omuntu nkana omu mbîko nyinjâ akûla aminjâ, n’omuntu mubî omu mbîko mbî akûla amabî”.

³⁶ “Ci mmubwîzire oku olusiku lw’Olubanja, abantu bâdôsibwe enderho za busha zoshi bâdesire”.

³⁷ “Bulya (omu lubanja) nderho zinyu zâmmuyêze na nderho zinyu zâmmuyâze”».

Ecimanyîso ca Yônâ

(Luk 11, 29-32; Mrk 8, 11-12; Mat 16, 1-4)

§ 12:32 12, 32 Lolâ amahugûlo: Mrk 3, 29. * 12:34 12, 34 Omwâna arhaderha ecirhwe c’enshenzi cirhali omu mwâbo.

³⁸ Lêro baguma omu bashamuka b'ihano n'omu Bafarizeyi bamubwîra, mpu: «Mwigîriza, rhwalonza orhuyêreke ecimanyîso».

³⁹ Naye abashuza anababwîra, erhi: «Iburha libî n'ely'endyâlya! Lidwîrhe lyalonza ecimanyîso, lirhanabone ecimanyîso cirhali c'omulêbi Yônà.

⁴⁰ «Nka kulya Yônà ajiraga miregerege isharhu na madufu asharhu omu nda y'enfî, ntyo Mwene-omuntu ayish'ijira miregerege isharhu na madufu asharhu omu nshinda y'igulu».

⁴¹ «Abantu b'e Ninive bayish'ijà omu lubanja n'er'iburha, banaliyagîrize, bulya bacîyunjuzize erhi Yônà abayigîriza, na olushire Yônà, y'ono oli hano!»

⁴² «Omwâmikazi w'e Saba ayish'ijà lubanja n'ogu mulala, agubonêse nshonyi, bulya arhenzire emwâge kulî, emunda igulu lihekera, mpu agend'iyumva obushinganyanya bwa Salomoni, n'olushire Salomoni, y'ono oli hano!»

*Obuminya bw'omuzimu mubî w'enshubîrizi
(Luk 11, 24-26)*

⁴³ Nka omuzimu mubî arhenga omu muntu, anajè ageragera ahantu hayumire, ajè alonza aha arhamûkira, ahabule.

⁴⁴ Anaderha obwo, erhi: «Nacîshubirira omu nyumpa yâni, omu narhengaga». N'erhi aciy-isha, anashimâna murhali ndi, ehyajîrwe en-abambirwe bwinjà.

⁴⁵ Anagenda obwo, arhôle bandi bazimu nda babî kumulusha; n'erhi bayijamwo, banacilambuliremwo; n'obwôrhere bw'oyo muntu bwanabà

bubî kulusha obw'oburhanzi. Kwo lyâbè ntyo er'iburha lirhajira lugero omu bubî.

*Ababusi na bene wâbo Yezu
(Mrk 3, 31-35; Luk 8, 19-20)*

⁴⁶ Oku arhajiyûs'abwîra abantu, nnina na bene wâbo erhi bakola bayimanzire embuga, balonza okumuganîza.

⁴⁷ Lêro muntu muguma anacimubwîra, erhi: «Nyoko na bene winyu bayimanzire embuga, badwîrhe bakulonza».

⁴⁸ Obwo naye anacishuza owamubwîraga, erhi: «Nyâmà ye ndi na bene wîrhu bo bahi?»

⁴⁹ Anacilambûla okuboko eluhande abaganda bâge bâli, aderha erhi: «Lolâ nyâmà na bene wîrhu.

⁵⁰ Bulya ngasi yêshi ojira oku Larha oli omu mpingu alonza, ye mwene wîrhu, ye na mwâli wîrhu, ye na nyâmà».

13

¹ Olwo lusiku, Yezu ahuluka omu nyumpa, agend'itamala eburhambi bw'enyanya.

² N'orhutu rhw'abantu rhwacilundalunda eburhambi bwâge, kuhika ashonera omu bwârho, atamalamwo, na hirya hirundo hy'abantu hyayimanga oku mushenga gw'enyanya.

³ Anacibabwîra binji omu migani.

*Omugani gw'owajag'imîra emburho
(Mrk 4, 3-9; Luk 8, 5-8)*

⁴ Aderha, erhi: «Hâli muntu muguma wajag'imîra emburho. Erhi abà akola adwîrhe amîra,

mburho nguma zarhogera eburhambi bw'enjira; orhunyunyi rhwayisha, rhwacîlîrazo.

⁵ Ezindi zarhogera omu mabuye, zirhashimanagamwo budaka bunji; zana cimera dubaduba, bulya obudaka burhàli bulî.

⁶ Erh'izûba licibasha, zalaba, lêro zacîyumira, bulya ntà mizî zagwêrhe.

⁷ Ezindi zarhogera omu mishûgi, ci erhi emishûgi ecimera haguma nazo, yazihuhya.

⁸ Ezindi nazo zarhogera omu budaka bwinjà, zaleheka, nguma igana, eyindi makumi gali ndarhu, eyindi makumi asharhu.

⁹ Ogwêrhe amarhwîri g'okuyumva, ayumve!».

*Ecirhuma Yezu ayigîriza omu migani
(Mrk 4, 10-15; Luk 8, 9-10.18)*

¹⁰ Lêro abaganda bâge bamushegeraho, bamubwîra, mpu: «Cirhuma obayigîriza omu migani?»

¹¹ Abashuza anababwîra, erhi: «Mwêhe mwahîrwe okumanya amahwe gw'Obwâmi bw'empingu, ci abà bôhe barhaku hâbagwa.

¹² “Bulya ogwêrhe, ahâbwa, ayish'icibêra mugale; ci orhagwêrhi, n'ehinyi agwêrhe, bamunyagahyo”.

¹³ “Co cirhuma ababwîra omu migani, bulya oku babona barhanabona, oku bayumva barhanayumva, ciru barhanatwa ihuzihuzi”.

¹⁴ “Lêro obulêbi bw'Izaya bwanayunjula kuli bo, owaderhaga, erhi: Mwakaz'iyumvîrhiza n'amarhwîri ginyu, murhanayumve; mwakaz'ilolêreza n'amasù ginyu, murhanabone”.

15 “*Omurhima gw’olu lubaga gwahinzire: bafûnisire amarhwîri, banaziby’amasù gâbo, mpu lyo barhayumve n’amarhwîri gâbo, mpu lyo barhacîrhegereze omu murhima, mpu lyo barhahinduke binjà, mpu lyo ntanabafumye*”.

16 “Mwêhe, amasù ginyu gôki g’iragi, bulya gadwîrhe gabona; n’amarhwîri ginyu, bulya gadwîrhe gayumva”.

17 “Okuli, mmubwîre, balêbi banji n’abanya-bushinganya banji balonzize okubona ebi mudwîrhe mwabona, barhanacimubonaga, n’okuyumva ebi mudwîrhe mwayumva, barhanacibiyumvagya!”»

Amahugûlo g’omugani gwa nyakumîra emburho

(Mrk 4, 13-20; Luk 8, 11-15)

18 «Yumvagi mwêhe omugani gwa nyakumîra emburho.

19 Ngasi yêshi oyumva oluderho lw’Obwâmi arhanalwirhegerizi, Omubî* anayisha, acîrholere ehyali hirhwêzirwe omu murhima gwâge: ye wamîzirwe oku njira oyo.

20 Owamîzirwe oku mabuye yêhe, ye wayumvîrhe oluderho, aluyâbabira n’amasîma.

21 Ci erhi arhagwêrhi mizî, abà muntu wa kasanzi: Erhi acîbona amalibuko n’amalumwa erhi olo Luderho lurhuma, anacikulumba ho na halya.

22 Owamîzirwe omu mishûgi naye, ye yumva Oluderho, ci ebihamba by’eby’en’igulu

* 13:19 13, 19 Omubî: shetani oyo bàdesire.

n'obunywesi b'obuhirhi byazimaguza lulya Luderho: obwo lurhanacibonaga malehe.

²³ Owamîzirwe omu budaka bwinjâ yêhe, ye muntu wayumvîrhe Oluderho, acîrhegereza: ayâna amalehe, nguma yalêrha igana, eyindi makumi gali ndarhu, eyindi makumi asharhu».

Omugani gw'enshenga

²⁴ Anacibatwa ogundi mugani, ababwîra, erhi: «Obwâmi bw'empingu bushushîne n'omuntu wamîraga emburho nyinjâ omu ishwa lyâge.

²⁵ “Erhi abantu bakola bagwîshîne, omushombanyi ayisha, amîra enshenga omu karhî k'engano, anacigendera”.

²⁶ “Erhi engano emera enayêra, erya nshenga nayo yaboneka”.

²⁷ “Bambali ba nn'ishwa kwo kujâ emunda ali, bamubwîra”, mpu: “Nyamwagirwa, k'arhali mburho nyinjâ wali omîzire omu ishwa lyâwe? Ngahi emburho mbî erhenzirage?”»

²⁸ Anacibabwîra, erhi: «Muntu onshomba wajizire ntyo». Nabo abambali banacimushuza, mpu: «K'olonzize rhuj'iyikûlagula?»

²⁹ Abashuza, erhi: «Nanga, hano mukola mudwîrhe mwakûla enshenga, mwankakûliramwo engano haguma».

³⁰ Muleke byombi bimere kuhika amango g'okusârûla; ago mango nâbwîre abasârûzi, nti: «Emburho mbî muyihebe haguma, munayishwêke mîha mîha, eyôcibwe: engano yôhe muyihake omu nguli yâni».

Omugani gw'emogomogo y'emburho y'esinapi (Mrk 4, 30-32; Luk 13, 18-19)

³¹ Anacibatwa ogundi mugani, anababwîra, erhi: «Obwâmi bw'empingu bwanagererwa oku mogomogo y'esinapi, eyi muntu muguma arhôleaga, ayirhêra omu ishwa lyâge.

³² “Ebà nsungunu kulusha ezindi mburho zoshi; erhi ecimera, yaneneha kulusha ezindi mburho zoshi yanabà murhi, kuhika enyunyi z'emalunga zayish'iyûbaka omu mashami gâgwo”».

*Omugani gw'olwango
(Luk 13, 20-21)*

³³ Anacibabwîra ogundi mugani, erhi: «Obwâmi bw'empingu bwanagererwa oku lwango omukazi ayankaga, aluheba omu nshâno yankayigusa balume basharhu: yabumbugurha yoshi».

*Yezu arhigiriza olubaga buzira migani
(Mrk 4, 33-34)*

³⁴ Ebyo byoshi Yezu anacibibwîra abantu omu migani, arhanabayigîrizagya buzira migani,

³⁵ Mpu lyo kuyunjula okwaderhagwa n'omulêbi, erhi: *Omu kanwa kâni mwakarhenga emigani, kakafulûla ebyàfulisirwe kurhenga okulemwa kw'igulu.*

Amahugûlo g'omugani gw'emburho mbî

³⁶ Erhi acib'amâlîka abantu, ajà omu nyumpa, n'abaganda bâge bamujaho, bamubwîra, mpu: «Rhuhugûlirage gulya mugani gw'enshenga omu ishwa».

³⁷ Naye erhi acibashuza, ababwîra, erhi: «Owamîraga emburho nyinjà, ye Mwene-omuntu;

38 “Ishwa lyo igulu; emburho nyinjà nayo, bo bâna b'omu Bwâmi; enshenga, bo bâna b'Omubî”;

39 “Omushombanyi warhwêraga enshenga, ye Shetani; amango g'okusârûla, ho aha kuhwa kw'igulu; n'abasârûzi, bo bamalahika”.

40 “Nk'oku emburho mbî elundwa haguma enadulikwe muliro, kwo byâbe aha kuhwa kw'igulu”;

41 “Mwene-omuntu ayish'irhuma bamalahika bâge, bakûle abantu b'enshumi mbî n'ab'amabî omu Bwâmi bwâge”;

42 “bâbakwêbe omu ndugurhirà y'omuliro”: “okuhandi kubè kubanda endûlù n'okukenyeza amîno”.

43 “Obwo abinjà balangashane nka izûba omu Bwâmi bw'Îshe wâbo. Ogwêrhe amarhwîri g'okuyumva, ayumve!”»

Omugani gw'obuhirhi n'ogw'enjuma

44 Obwâmi bw'empingu bwanagererwa oku buhirhi bufulike omu ishwa; omuntu wabubonaga, ashub'ibubishamwo, agend'asîmire, aj'iguza ebi àli agwêrhe byoshi, okuhandi agula eryo ishwa.

45 Kandi Obwâmi bw'empingu bwanagererwa oku murhunzi walonzagya njuma nyinjinjà.

46 Erhi acîbona njuma nguma y'ecitwîro cihamu, agenda, aguza ebi ali agwêrhe byoshi, agula eyo njuma.

Omugani gw'akêshe

47 «Kandi Obwâmi bw'empingu bwanagererwa oku kêshe karhegagwa omu nyanja, kanagwâsa enfî za ngasi lubero.

48 “Erhi kayunjula, abadubi bakakululira ebulambo, banabwârhalâ, barhondêra balondôla, enfî nyinjâ baziyoûmekâ, banakabulira embî”.

49 “Kwo byâbe ntyo aha kuhwa kw’igulu: bamalahika bayish’iyisha, baberûle ababî oku binjâ”.

50 “Okuhandi babalohe omu muliro; kubâge kubanda endûlû n’okuluma amîno”.

Ebinwa bizinda by’enyigûrizo z’emigani

51 Erhi ayûs’ibatwa eyo migani, abadôsa, erhi: «Ka mwayumvîrhe ebyo byoshi?» Bamushuza, mpu: «Nêci, rhuyumvîrhe».

52 Anacibabwîra, erhi: «Co cirhumire ngasi muyigûriza ohindusire mwâna w’Obwâmi bw’empingu, anagererwakwo nnakâ okarhenza omu mbîko yâge ebintu bihyâhya n’ebikulûkulû».

V. Ekleziya, murhondêro gw’obwâmi bw’empingu

Yezu ajâ e Nazareti

(Mrk 6, 1-6; Luk 4, 16-24)

53 Byanacibâ ntyo! Erhi Yezu ayûsa eyo migani, anaciyimuka.

54 N’erhi ahika omu cishagala câge†, arhondêra ayigûriza abantu omu sinagogi yâbo, kuhika basômerwa, banakaz’iderha, mpu: «Ngahi akûzire obwenge n’obuhashe butya?

† 13:54 13, 54 Cishagala câge: e Nazareti eyo

55 K'arhali mwâna wa mubinji oyu? Ka nnina arhali ye Mariya, na bene wâbo‡ ka barhali bo Yakôbo, Yozefu, Simoni na Yûda?

56 Na bâli bâbo, ka rhurhadwîrhi rhwababona eno mwîrhu! Ngahi arhenzizagye ebyo byoshi?»

57 Banacimulola kubî. Lêro Yezu ababwîra, erhi! «Ntâ handi omulêbi abula okukengwa omurhali omu cihugo câge erhi omu mwâge».

58 N'aho arhajiragaho bisômerîne binji, erhi kubula obwêmêre kwâbo kurhuma.

14

Herodi na Yezu

(Mrk 6, 14-16; Luk 9, 7-9)

1 Ago mango mwâmi Herodi ayumva oku Yezu ajire irenge.

2 Abwîra abambali, erhi: «Yowane Mubatiza oyo! Afûsire omu bafû: kwo kumudwîrhîre ebi bisômerîne adwîrhe ajira!».

Okufâ kwa Yowane Mubatiza

(Mrk 6, 17-29; Luk 3, 19-20)

3 Bulya Herodi ali agwâsire Yowane, amushwêka anamuheba omu mpamikwa, erhi Herodiyada mukà omulumuna Filipino orhuma.

4 Bulya Yowane ali amubwîzire, erhi: «Ntâ bwêmêre ogwêrhe bw'okumuherula».

‡ 13:55 13, 55 Bene wâbo Yezu, aha kuli kuderha balya boshi b'omulala gwa Bikira Mariya na Yozefu. Abayahudi kwo balo-laga emilala nk'eno mwîrhu e Bushi: mwene wâbo Omushi na mwâli wâbo, barhali balya barhenga nda nguma erhi bâna b'îshe muguma bônene, ci kuyûshûlakwo ngasi baburhwa na mwîshê erhi munnina. Enfasê n'endimi z'e Bulaya zôhe zirhayôrha ntyo.

⁵ Ci erhi Herodi acilonza okumuyîrha, ayôboha olubaga, bulya lwakâg'ilola Yowane nka mulêbi.

⁶ Lêro oku lusiku lw'okuburhwa kwa Herodi, mwâli wa Herodiyada ajâ eruhya, asâma, asîmîsa Herodi.

⁷ Okuhandi amulaganya n'endahiro mpu amuhà ngasi hyoshi ankamuhûna.

⁸ Erhi nnina anarhenzirig'imubwîra obwo, aderha, erhi: «Ompêre oku nambi bona buno irhwe lya Yowane Mubatiza».

⁹ Mwâmi anaciyumva oburhè, ci erhi endahiro n'abàli oku cîbo haguma birhuma, arhegeka mpu bamuhelyo.

¹⁰ Anacirhuma mpu bagend'itwa Yowane irhwe mulya âli ashwékîrwe.

¹¹ Erhi irhwe lyâge licilerhwa oku nambi, balihà olya munyere, naye alihêkera nnina.

¹² Abaganda ba Yowane banaciyisha, barhòla ecirunda câge, bacibisha; okuhandi banacigend'ibwîra Yezu.

Yezu aluza emigati obw'oburhanzi

(Mrk 6, 31-44; Luk 9, 10-17; Ywn 6, 10-13)

¹³ Erhi Yezu ayumva ntyo, arhenga aho omu bwârho, aj'omw'irungu, kuli n'abantu. Erhi abantu bacikuyumva, barhenga omu bishagala, bamushimba n'amagulu.

¹⁴ Erhi acirhenga omu bwârho, abona nyamugege w'abantu, ababêra obwonjo, anafumya abalwâla bâli muli bo.

¹⁵ Erhi kucibâ bijingo, abaganda bâge bamujaho, bamubwîra, erhi: «Lyamabà irungu

lino, bwanayizire; lika bano bantu bagend'igula ebiryo omu bishagala».

¹⁶ Yezu anacibabwîra, erhi: «Ntâ bulagîrire bagwêrhe bw'okugenda: mubahè eci balya mwênene».

¹⁷ Banacimushuza, mpu: «Ntâco rhugwêrhe hano, erhali migati irhanu na nfî ibiri byône».

¹⁸ Naye anacibabwîra, erhi: «Nderheragibyo hano».

¹⁹ Erhi ayûs'i bwîra abantu mpu babwâr hale oku lubala, n'erhi acirhola erya migati irhanu na ziryâ nfî ibiri, kwo kugalamiraga emalunga, abigisha; n'erhi abâ amâbega emigati, ayihâ abaganda bâge, nabo bayihêreza abantu.

²⁰ Boshi banacirya, bayigurha. Barhola ebi basizagya, bayunjuza birhiri ikumi na bibiri.

²¹ Rhukaganja abalyaga nabo, kuleka abakazi n'abâna, hâli balume bihumbi birhanu.

*Yezu alambagira omu nyanja bo na Petro
(Mrk 6, 45-52; Ywn 6, 16-21)*

²² Ho n'aho, Yezu anacisêza abaganda bâge mpu bajè omu bwârho, babè bashokola banayikire enyanja, oku naye asêzera abantu.

²³ Erhi acibâ amâlîka abantu, ayinamukira oku ntondo yênene, aj'ishenga. Lêro byâbâ bijingo, erhi alikwo yênene.

²⁴ Obwârho nabo erhi bwamahika omu karhî k'enyanya kurhenga oku cikwî, erhi bunadwîrhe bwahunyangwa n'omulaba, bulya empûsi yahu-lukaga embere.

²⁵ Sêzi mucêracêra, Yezu abajayo, ayish'alambagira omu nyanja.

26 Erhi bacimubona ayish'alambagira omu nyanja, abaganda bâge bafuduka, banaderha, mpu: «Muzimu», n'erhi obwôba bubagwârha, banda orhuhababo.

27 Ho n'aho Yezu abaderhesa, anababwîra, erhi: «Muhire omurhima omu nda, murhayôbohaga, nie nnêne».

28 Petro naye erhi acishuza, aderha, erhi: «Nyamwagirwa, akabà we, orhegekage ndambagire oku mîshi, njè emunda oli».

29 Naye Yezu aderha, erhi: «Yishaga». N'erhi Petro acirhenga omu bwârho, alambagira oku mîshi mpu aj'emunda Yezu ali.

30 Ci erhi acîbona empûsi erhankalindwa, ayôboha; n'erhi arhangira okuzika, ayâma, anaderha, erhi: «Muciza, kufà kuno, nyôkola!».

31 Ho na halya, Yezu alambûla okuboko, amugwârha, anamubwîra, erhi: «Oli muntu wa buyêmêre bunyi, carhumire orhindira?»

32 Erhi bacija omu bwârho, empûsi yarhûlûla.

33 Nabo abâli omu bwârho bayisha, baharâmya, banamubwîra, mpu: «Okuli, ocîbêrîre Mwene Nyamuzinda!»

*Yezu afumya abalwâla b'e Jenezareti**

(Mrk 6, 53-56)

34 Erhi bayikira, bajà omu cihugo c'e Jenezareti.

35 N'erhi abantu b'aho bacimumanya, balumîza omwanzi emw'abâlungwè boshi, banamulerhera abâli balwâla boshi.

* 14:33 14, 34 Nyanja ederhwa Jenezareti, erhi Kinereti, erhi nyanja y'e Galileya

³⁶ Bakâg'imuhûna mpu ciru bahume oku cikwî c'omwambalo gwâge, na ngasi bacihumirekwo, banacifuma†.

15

Yezu ajà kadali n'Abafarizeyi n'abashamuka b'ihano
(Mrk 7, 1-13)

¹ Lêro Abafarizeyi n'abashamuka b'ihano b'e Yeruzalemu bajà hali Yezu, bamubwîra, mpu:

² «Bici birhuma abaganda bâwe bakaz'ivuna amarhegeko g'abamîra? Ci barhacikalaba nka balya?»

³ Erhi acibashuza, ababwîra, erhi: «Cirhuma mweki movuna amarhegeko ga Nyamuzinda erhi ngeso za bashakulûza binyu zirhuma?

⁴ «Ci Nyamuzinda aderhaga, mpu»: “Okenge sho na nyoko, mpu n'owakungulire îshe erhi nnina, anafè”.

⁵ “Na ninyu munakaz'iderha, mpu”: “Ngasi yêshi wabwîre îshe erhi nnina, erhi”: “Ehi nankakurhabîremwo, nahihanyire nterekêro”,

⁶ “mwaderha mpu oyo arhacirhegesirwi okurhabâla îshe erhi nnina. Na ntyo munakaz'ivuna amarhegeko ga Nyamuzinda erhi ngeso zinyu zirhuma”.

† 14:36 14, 36 ugu mulongo guruhali omu cigereki ca Mateyo, ci Mrk 6, 56, kandi guruhenzire omu Vulgata: 36 et rogabant eum ut vel fimbriam vestimenti eius tangerent et quicumque tetigerunt salvi facti sunt, <https://www.academic-bible.com/en/online-bibles/biblia-sacra-vulgata/read-the-bible-text/12/04/2021>).

⁷ “Mâshi, ezi ndyâlya! Izaya acîlêbîre bwinjà, erhi aderha, erhi”:

⁸ “*Olu lubaga ludwîrhe lwankenga n’akanwa kwônene, ci emirhima yâbo eri kuli*”.

⁹ “*Obukenge bankenga bubà bunyawesi*”: “*banayigûrize enyigûrizo n’amarhegeko garhenga emw’abantu*.”»

Arhali ebija ekanwa byo bizinza omuntu, ci ebirhenga omu murhima

(Mrk 7, 14-23)

¹⁰ Erhi acibà amahamagala engabo, azibwîra, erhi: «Murhege amarhwîri munayumvîrhize!

¹¹ Arhali ebija ekanwa byo bizinza omuntu, ci ebirhenga ekamwa kw’omuntu byo bimuzinza.»

¹² Obwo erhi abambali bacimujaho, bamubwîra, mpu: «K’omanyire oku ene Abafarizeyi bayumva lulya luderho lwawe bagayire?»

¹³ Naye abashuza anaderha, erhi: «Ngasi murhi gurharhwêragwa na Larha w’empingu, gway-ish’ikubwa.

¹⁴ Mubaleke; eri mihûrha eyêreka emihûrha enjira! Ci omuhûrha gukacihiramwo eby’okulangûla ogwâbo muhûrha enjira, yombi enacîlohe omu nyenga».

¹⁵ Petro ashuza, amubwîra, erhi: «Ruhugûlirage nîrhu ogwo mugani».

¹⁶ Naye Yezu anacimushuza, amubwîra, erhi: «Aye! kuziga ninyu ntà bukengêre mugwêrhe kuhika ene!

¹⁷ Murhayumvîrhi oku ebija ekanwa omu nda birhogera, na kandi bijè aharhankaderhwa.

18 N'oku ebirhenga ekanwa byôhe, omu murhima birhenga, byo binazinja omuntu?

19 Omu murhima mwo murhenga enkengêro mbî, okuyîrha, okuhusha, okujira eby'enshonyi, okuzimba, okuhamîriza obunywesi, n'ebijâci.

20 Ebyo byo bizinja omuntu. Ci okulya buzira kukalaba, kurhankazinja ndi».

*Yezu afumya mwâli w'omukazi w'e Kanâni
(Mrk 7, 24-30)*

21 Lêro erhi Yezu acirhenga aho, acîjira omu mpande z'e Tiri n'ez'e Sidoni.

22 Obwo omukazi w'e Kanâni ahubuka muli eco cihugo, aj'ahamagala, anaderha, erhi: «Mâshi Nyamwagirwa, mwene Daudi, ombêre obwonjo: mwâli wâni anayîsirwe na shetani».

23 Naye arhamushuzagya ciru ehitya. Lêro abaganda bâge banacimujaho, bamuyinginga, banamubwira, mpu: «Mubwîre agende, bulya adwîrhe ajira olubî omu nyuma zîrhu».

24 Naye erhi acishuza, aderha, erhi: «Ntarhumagwa okurhali oku bâna-buzi bahezire b'Israheli».

25 Lêro olya mukazi anaciyisha, amuharâmya, anaderha, erhi: «Ontabâle, Muhanyi wâni!»

26 Naye anacimushuza, erhi: «Kurhali kwinjà okurhola ebiryo by'abâna n'okubikwêba ebibwâna».

27 Naye nyamukazi anaciderha, erhi: «Kwo binali ntyo, Muciza! ci ebibwâna nabyo binalye oku buhungumukiza burhoga oku cîbo ca nnâhamwâbo!»

28 Lêro erhi Yezu acishuza, amubwîra, erhi: «We mukazi, obwêmêre bwâwe buli bunji! Bibage

nka okwo walonza». N'omwâli anacifuma muli ako kanya.

Yezu afumya balwâla banji hôfi h'enyanya

²⁹ Obwo, Yezu erhi acirhenga aho, ajà hôfi h'enyanya y'e Galileya; n'erhi acija oku ntondo, anacibutamalakwo.

³⁰ Abantu nyamugege banacimujaho, erhi badwîrhe abahozire amagulu n'abahegezi, emihûrha n'orhuduma, n'abandi banji ba ngasi lubero: babahira aha magulu gâge; naye anacibafumya.

³¹ Rhulya rhutù rhw'abantu rhwarhangâla erhi rhubona orhuduma rhwaderha, abahegezi bafuma, abahozire amagulu balambagira, n'emihûrha yabona: bakuza Nyamuzinda w'Israheli.

*Yezu aluza emigati obwa kabiri
(Mrk 8, 1-10)*

³² Erhi abà amahamagala abaganda bâge, Yezu ababwîra, erhi: «Namabonera olubaga obwonjo; bulya zikola nsiku isharhu zino kurhenga ban-shimbire, barhanagwêrhi eci balya. Okubalîka bashalisire, ntalonza: bankafira omu njira».

³³ Abaganda bâge banacimubwîra, mpu: «Ngahi emigati y'okuyîgusa abà boshi yarhenga muno irungu?»

³⁴ Yezu abadôsa, erhi: «Migati inga mugwêrhe?» Banacimushuza, mpu: «Eri nda na ndûgu nsungunu».

³⁵ Okuhandi anacirhegeka mpu abantu babwâr hale oku idaho.

³⁶ Ayanka erya migati oku eri nda na zirya ndûgu, avuga omunkwa, ayibega, ayihà abambali, abambali nabo bayihà olubaga.

³⁷ Balya bantu boshi bàlya banayigurha. Barhòla ebihimbi byasigalaga, byayunjuza birhiri nda!

³⁸ Abalyaga nabo, kurhenzamwo abakazi n'abâna, bali bantu bihumbi bini.

³⁹ N'erhi acibà amâlîka olubaga, ajà omu bwârho; kwo na kuhika omu cihugo c'e Magadani.

16

Abafarizeyi n'Abasaduceyi bahûna Yezu ecimanyîso

(Mrk 8, 11-13; Luk 11, 16-29)

¹ Abafarizeyi n'Abasaduceyi banacimujaho mpu bamurhangule, bamuhûna mpu abayêreke ecimanyîso c'oku nkuba.

² Naye erhi acibashuza, ababwîra, erhi: «Kukabà bijingo, muderhe, mpu: irhondo gwâbà mulengêzi, bulya ebitù bishushire amâle.

³ Na kukabà sêzi muderhe, erhi: ene gwâbà mudumbi, bulya ebitù bishushire omugî. Ntyo muyishi ngasi cimanyîso c'ebitù ci murhishi ebimanyîso* by'amango!

⁴ Eri iburha libî n'ery'endyâlya lyalonza ecimanyîso! Ecimanyîso ntâco lyahâbwa, ecirhali c'omulêbi Yônà!» Aho abaleka, acîgendera.

* **16:3 16, 3** Ebimanyîso by'amango ga Masiha, biri bisômerîne.

*Obwengûza bw'Abafarizeyi n'Abasaduceyi
(Mrk 8, 14-21; Luk 12, 10)*

⁵ Erhi baciyyikira enyanja, abaganda bâge erhi bayibagire okuyanka emigati.

⁶ Lêro Yezu anacibabwîra, erhi: «Mucîlange munamanye engezo y'Abafarizeyi n'Abasaduceyi!»

⁷ Nabo bakengêra banacibwîra bône na bône, mpu: «Bulya rhurhadwîrhi migati».

⁸ Lêro Yezu erhi acimanya, ababwîra, erhi: «Banya bwêmêre-busungunu, bici byarhuma mudwîrhe mwagerêreza omu murhima mpu murhagwêrhi migati?

⁹ Ka murhasâg'iyumva? Ka murhacikengiri erya migati irhanu yayigusagya bantu bihumbi birhanu na birhiri birhiri byasigîre?

¹⁰ Nîsi erya migati nda yayigusagya bantu bihumbi bini na birhiri binga byasigîre?

¹¹ Cankarhuma murhayumva oku ntali omu by'emigati? Mumanye engezo y'Abafarizeyi n'Abasaduceyi!»

¹² Lêro banaciyumva oku arhali ngezo† ya kurhunza migati aderhaga mpu bamanye, ci nyigîrizo z'Abafarizeyi n'Abasaduceyi.

*Petro amanya oku Yezu ali Nyamuzinda anala-
ganyibwa obukulu
(Mrk 8, 27-30; Luk 9, 18-21)*

† 16:12 16, 12 Nka kulya engezo erhunza omugati ci erhi enagwêrhe obuhashe bw'okuguboza, ntyo enyigîrizo mbi z'abakulu b'ecihugo c'Abayahudi z'abashash'iboza abantu bâbo boshi. Co cirhumire Mwâmi Yezu abwîra abalalizi bâge mpu bacîlange oku ngezo y'Abafarizeyi n'Abasaduceyi.

¹³ Erhi Yezu ahika e Sezareya, cihugo ca Filipo, adôsa abaganda bâge, erhi: «Kurhi abantu baderha kuli Mwene-omuntu?»

¹⁴ Nabo banacimubwîra, erhi: «Baguma baderhe mpu ye Yowane Mubatiza; abandi mpu Eliya, abandi nabo mpu Yereimiya erhi muguma omu balêbi».

¹⁵ Yezu anacibabwîra, erhi: «Ninyu mwe, ndi muderha mpu ndi?»

¹⁶ Simoni-Petro erhi ashuza, aderha, erhi: «We Kristu Mwene-Nyamuzinda Ozîne».

¹⁷ Yezu naye ashuza, anamubwîra, erhi: «Oli muny'iragi, Simoni, mugala wa Yônà, bulya gurhali mubiri erhi mukò[‡], gukumanyisize okwo, ci Larha oli omu mpingu.

¹⁸ Yumva nkubwîre oku oli Ibuye[§] na kuli eryo ibuye nayûbakakwo Ekleziya yâni, n'amâmi g'ekuzimu garhakayihima.

¹⁹ Nanakuhà enyigulo z'Obwâmi bw'empingu: ngasi eci wafundike en'igulu, erhi ciri cifundike n'omu mpingu, na ngasi eci wafundûle en'igulu, erhi n'omu mpingu ciri cifundûle».

²⁰ Lêro anacikomêreza abambali mpu barhabwîraga ndi oku ye Kristu.

*Yezu abwîra obw'oburhanzi abaganda bâge
oku ayish'ibabazibwa
(Mrk 8, 31-33; Luk 9, 22)*

[‡] **16:17 16, 17** Omubiri n'omukò: kuli kuderha obuhashe bw'omuntu nka arharhabirwi n'inêma lya Nyamuzinda.
[§] **16:18 16, 18** Petro erhi Kefa omu ciharamiya: kuli kuderha «ibuye». Ekleziya: mulungano, mulala gw'abemêzi, «kallein» omu cigereki kuli kuderha: «kuhamagalwa omu ndêko».

21 Kurhenga olwo lusiku, Yezu arhondêra ayêreka abaganda bâge oku akwânîne aj'e Yeruzalemu, ababazibwe n'abagula b'olubaga, abajinji n'abashamuka b'ihano; kandi afê, n'olusiku lwa kasharhu afûke.

22 Lêro Petro amukema, arhondêra amukalihira anamubwîra, erhi: «Nanga, Waliha! okwo kurhabè!»

23 Yezu erhi acihindamuka, abwîra Petro, erhi: «Shetani, ntengaho! odwîrhe wanshumika kubî, bulya enkengêro zâwe zirhali nkengêro z'ebya Nnâmahanga, ci z'eby'abantu!»

*Ebi owalonz'ishimba Yezu arhegesirwe okujira
(Luk 8, 34—9, 1; Luk 9, 23-27)*

24 Lêro Yezu anacibwîra abambali, erhi: «Owalonz'inshimba, acîlahire yênene, abarhule omusalaba gwâge, anshimbe.

25 Owâlonze okuciza obuzîne bwâge, ye wâbuheze; ci owalonze okuheza obuzîne bwâge nie ntuma, ye wâbucize.

26 Bici kwankakwânana omuntu okubà mwâmi w'igulu lyoshi erhi ankaheza omûka gwâge?

27 Ci mumanye oku Mwene-omuntu ayish'iyisha bona bamalahika bâge omu bukuze bw'Îshe: lêro obwo ayish'ilyûla ngasi muguma oku bijiro byâge.

28 Mmubwîre okunali: Hali baguma muli abà bayimanzire aha, barhakabona olufû, kuhika babone Mwene-omuntu ayishire omu Bwâmi bwâge».

17

*Yezu ahinduka obusù
(Mrk 9, 2-8; Luk 9, 28-36; 2 Pet 1, 16-18)*

¹ Erhi kugera nsiku ndarhu, Yezu arhôla Petro na Yakôbo bo n'omulumuna Yowane, anacibahêka bône bône oku ntongo ndîrî*.

² anacihindikira obusù embere zâbo: obusù bwâge bwalangashana nk'izûba n'emyambalo yâge yanacibà nka myonzi y'izûba.

³ Aho Mûsa na Eliya banacibabonekera, bakaz'ishambâla bo naye.

⁴ Naye Petro arhondêr'aderha, abwîra Yezu, erhi: «Yâgirwa, kuli kwinjâ rhubêre hano: okalonza, nayûbakaho rhuyumpa rhusharhu, higuma hyâwe, ehindi hya Mûsa, n'ehindi hya Eliya».

⁵ Oku anacidwîrhe aderha, olwikungu lwêru lwababwîka; izù lyanacirhengamwo lulya lwikungu, lyaderha, erhi: «Oyu ye Mugala wâni muzigirwa, oyû nsîma bwenêne, mukaz'imuyumva».

⁶ Erhi abalâlîzi bâge bayumva lirya izù, bakulumba bûbi, obwôba bwabagwârha.

⁷ Obwo Yezu bajaho, abahumakwo anababwîra, erhi: «Yimuki, murhayôbohaga».

⁸ Erhi baciynamula amasù, barhacibonaga ndi, orhali Yezu yênene.

⁹ Erhi bacibà badwîrhe bayandagala oku ntongo, Yezu abakomêreza, anababwîra, erhi: «Murhabwîraga ndi ebi mwabwîne, kuhika Mwene-omuntu afûke omu bafû».

* 17:1 17, 1 Eyo ntongo ederhwa Tabor.

*Amango Eliya anagaluke
(Mrk 9, 9-13)*

¹⁰ Lêro abaganda bâge banacîdôsa, baderha, mpu: «Cirhuma abashamuka b'ihano bakaz'iderha mpu Eliya akwânîne ayishe?»

¹¹ Naye erhi abashuza, abâbwîra, erhi: «Nêci, Eliya ayish'iyisha, anayish'ikombêza byoshi.

¹² Ci mmubwîzire oku Eliya ayishire mîra, barhanamumanyaga, ci bamujira oku balonzagya. Mwene-omuntu naye ntyo kwo ayish'ibabazibwa nabo».

¹³ Obwo abaganda bâge bayumva oku Yowane Mubatiza alonzagy'iderha.

*Yezu alibirhakwo shetani w'oluhungu-isirhe
(Mrk 9, 14-29; Luk 9, 37-43)*

¹⁴ Erhi bacihiha aha bantu, muntu muguma amujaho, amuharâmya anamubwîra, erhi:

¹⁵ «Nyamwagirwa, obêre mugala wâni obwonjo, asirahire anababîre bwenêne: kanji kanji anakazicîloha ecîko n'omu mîshi.

¹⁶ Namuhîre abaganda bâwe, ci barhashag'imufumya».

¹⁷ Yezu erhi amushuza, amubwîra, erhi: «Eri iburha libula-buyêmere na linya-mabî, kuhika mangaci nayôrha ninyu? Kuhika mangaci namulembera? Nderheragiye hano».

¹⁸ Yezu anacimukankamira, n'olya shetani amurhegamwo, n'omwâna anacifuma ho na halya.

¹⁹ Obwo entumwa zanacimujaho bufundafunda, zadôsa Yezu, mpu: «Carhumire rhwêki rhurhash'imu hulusa bulya?»

²⁰ Yezu anacibabwîra, erhi: «Kubula bwêmêre kwinyu kwarhumire. “Mmubwîre okuli, nka mugwêrhe obwêmêre buli nka mogomogo ya sinapi”, “mwanabwîra eyi ntondo, erhi”: “Rheng’aha”, “ojè hala”; “enagende, na ntâco cankammuyabira”». [

²¹ Shetani wa bènè oyu arhahulusibwa n’ezirhali nsengero n’okucîshalisa.]

Yezu abwîra abaganda bâge obwa kabiri oku ayish’ibabala

(Mrk 9, 30-32; Luk 9, 44-45)

²² Erhi bacibà bali boshi haguma omu Galileya, Yezu anacibabwîra, erhi: «Mwene-omuntu ayish’ihânwa omu maboko g’abantu.

²³ Bayish’imuyîrha, n’olusiku† lwa kasharhu ayish’ifûka». Obwo abaganda bâge banacibà burhè bwenêne.

Yezu bo na Petro bahâna entûlo y’aka-Nyamuzinda

²⁴ Erhi bacihiika e Kafarnaumu, abakâg’ihôza entûlo y’aka-Nyamuzinda bajaho Petro, banamubwîra, mpu: «Ka Nnâhamwinyu yêhe arhahâna ntûlo y’aka-Nyamuzinda?»

²⁵ Anacishuza, erhi: «Nêci». Lêro erhi bacija omu nyumpa, Yezu ayirukir’amubwîra, erhi: «Kurhi okengîre, Simoni? Abâmi b’igulu, bahi bavurhîsa? Ka bambali bâbo erhi bagenyi?»

† 17:23 17, 23 n’olusiku lwa kasharhu, rhwanaderha: «ci olusiku lwa kasharhu», kandi kai ashusha wawu’kantalingânana, lolà amahugûlo ga Mat 6, 26.

²⁶ Erhi naye acimushuza, erhi: «Bagenyi», Yezu amubwîra, erhi: «Kuziga abambali barharhege-sirwi.

²⁷ Ci kwônene, lyo rhurhabasârhaza, ojè emashinji, ogend'iloba, n'enfî ntanzi wakagwâsa, oyilole ekanwa: washimânamwo ensaranga; oziyanke, obahêzo kuli nie nâwe».

18

Omukulu omu Bwâmi bw'empingu
(Mrk 9, 33-36; Luk 9, 46-47)

¹ Muli ako kanya, entumwa zanacija hali Yezu, zamudôsa, mpu: «Ndi wankaderha mukulu omu Bwâmi bw'empingu?»

² Yezu anacihamagala omwâna w'ecirhaba, amuheba ekarhî kâbo.

³ Anaciderha, erhi: «Okuli, mmubwîre, ak-abà murhahindusiri mukabà nk'eci cirhabà, murhakalabarha omu Bwâmi bw'empingu.

⁴ Ngasi yêshi wacîrhohye nka oyu mwâna, ye wâbè mukulu omu Bwâmi bw'empingu».

Owasârhaza owâbo
(Mrk 9, 42-48; Luk 17, 1-2)

⁵ «Owayankirire omwâna oli nk'oyu erhi nie ntuma, erhi nie ayankirîre.

⁶ «ci owashumike kubî muguma muli abà bâna banyêmîre, kukwânîne bamushwêkere olusho omu igosi, banamukwêbe omu nyanja».

⁷ «Buhanya bw'igulu erhi mashumi garhuma! Nêci, amashumi garhankabula bwayisha, ci oyu gârhengekwo, ye muhanya!»

⁸ «Akabà okuboko kwâwe erhi okugulu kwâwe binakushumike, obitwe, okabulire kulî»: «kuli

kwinjà okujà omu Buzîne kabokwè erhi kagulu kulusha okuhêka maboko abiri erhi magulu abiri omu muliro guruhazima”.

⁹ “N’akabà isù lyâwe linakaz’ikushumika, olirhomole, okabulire kuli: kuli kukulu oje omu Buzîne n’isù liguma ahâli h’okujà omu nyenga y’omuliro na masù abiri*.”

¹⁰ “Mumanye murhagayaguzagya ciru n’omuguma muli abà bâna barhôrô: mmubwîzire ntyo bulya Bamalahika bâbo omu mpingu barhahusa okubona obusù bwa Larha oli omu mpingu»». [

¹¹ Bulya Mwene-omuntu ayishir’iciza ebyâli bihezire.]†

Ecibuzi cihezire
(Luk 15, 3-7)

¹² Kurhi mubwîne? Nna-bibuzi igana, ciguma muli byo cikamuhera, k’arhaleka birya bindi makumi gali mwenda na mwenda omu ntongo, agend’ilonza cirya cihezire?

¹³ N’erhi acishimana, mmubwîre okuli, cana-mulêrhera amasîma kulusha birya bindi makumi gali mwenda na mwenda birhâli bihezire.

¹⁴ Ntyo, burhali bulonza bwa Sho w’empingu mpu muguma muli abà barhôrô ahère.

* **18:9 18, 9** Okuboko, okugulu erhi isù: co ngasi cintu na ngasi muntu wankarhushumika okugayîsa Nnâmahanga. Ahâli h’okujira ecâha, erhi h’okurhakulikira obulonga bwa Nyamuzinda ebyo bintu erhi aho hantu harhumire, kukwânine rhukabulire ebyo bintu erhi rhuleke abo bantu lyo rhurhagayîsa Nnâmahanga. † **18:11 18, 11** Lolà muli Luk 19, 20.

*Okurhabâlana nka mwene winyu ahabire
(Luk 17, 3)*

¹⁵ Erhi mwene winyu ankajira kubî, ogende, omujeho, omukalihire wêne naye. Akakuyumva, erhi wagalwîre mwene winyu.

¹⁶ Akabà arhakuyumvîrhi, yanka winyu muguma erhi babiri, lyo ngasi ihano liderhwa omu kanwa ka bahamîrizi babiri erhi basharhu.

¹⁷ Akabà arhabayumvîrhi, obwîre Ekleziya‡. Akabà arhumvîrhi Ekleziya, omulole nka mupagani erhi mukage.

¹⁸ Mmubwîre okuli: ngasi coshi mwâfundike en'igulu, n'omu mpingu, erhi cinali cifundike, na ngasi coshi mwâfundûle en'igulu, erhi ciri cifundûle n'omu mpingu.

*Okushenga haguma
(Ywn 15, 7-16)*

¹⁹ Mmubwîzire n'oku erhi babiri muli mwe en'igulu, bankahûna haguma akantu, ngasi kwoshi bâhûne, bâkuhâbwa na Larha oli omu mpingu.

²⁰ Erhi babiri erhi basharhu bankacîgusha haguma omu izîno lyâni, nâni nanabà ekarhî kâbo.

*Okubabalira abarhutumuzize
(Luk 17, 4)*

²¹ Okubundi Petro anacimujaho, amubwîra, erhi: «Muhanyi, kanga nkwânîne okubabalira mwene wîrhu erhi akanjirira kubî? Ka kali nda?»

‡ 18:17 18, 17 Ekleziya kwo kuderha, mulungano gw'abemêzi.

22 Yezu amushuza, anamubwîra, erhi: «Ntakubwîzire nti kuhika kali nda, ci kuhika kali makumi gali nda kali nda.»§

Omugani gw'omuntu wali omu mwenda wabulaga olukogo

23 Co cirhumire Obwâmi bw'empingu bwankagererwa oku mwâmi walonzagya okudôsa abambali omubalè gw'ebirugu byâge.

24 Erhi abà akola adwîrhe adôsa, bamulêrhera muntu muguma wamulimwo binôno* igana bya magerha.

25 Erhi oyo muntu ahaba kurhi ankajuha, nnâhamwâbo arhegeka mpu bamuguze bo na mukâge n'abâna bâge na ngasi byoshi àli agwêrhe, lyo abona oku alyûla.

26 Olya mushi ahwêra oku idaho, arhondêr'amushenga anaderha, erhi: «Orheng'ininda nâni, nakujuha byoshi».

27 Obwo mwâmi anacibêra olya mwambali obwonjo, amulika, anamubabalira gulya mwenda.

28 Lêro erhi olya mushi acihuluka, anashimâna owâbo Mushi wamulimwo ifundo ly'amagerha. Anacimurhuluba, amuhamira emumiro, amubwîra, erhi: «Ngalulira ebyâni walîre».

29 Olya wâbo afukama, amuyinginga, amubwîra, erhi: «Ninda nâni, nakujuha».

§ 18:22 18, 22 Kwo kuderha buzira Lugero, ensiku zoshi.

* 18:24 18, 24 Kwâli mîra, italenta yankafire nka magerha ikumi: lyo ifundo liguma. Magerha igana erhi mafundo ikumi: lwo lugoyi. Nazo ngoyi ikumi erhi magerha cihumbi: co cinôno. Oyo muntu wali omu mwenda gwa binôno igana, àli omu mafundo bihumbi ikumi, go magerha bihumbi igana.

³⁰ Ci olya wâbo arhumvagya, acîlahirira, amugendana: aj'imuhira omu lukoba, kuhika alyûle.

³¹ Erhi abâbo bashi bacibona byâbà ntyo, bagaya bwenêne, banacigenda, babwîra nnâhamwâbo oku byabîre kwoshi.

³² Okuhandi nnâhamwâbo amuhamagala, amubwîra, erhi: «Mushizi mubî, kurhi nakubabaliraga omwenda gwoshi nka oku wampûnaga.

³³ Ka wêki orhâli okwânîne okubabalira owinyu nka oku nakubabaliraga?»

³⁴ Lêro nnâhamwâbo akunira, amuhà abamubabaza kuhika alyûle omwenda gwâge gwoshi.

³⁵ Ntyo kwo Larha w'empingu ayish'imujirira, akabà ngasi muguma arhababaliri owâbo n'omurhima gwoshi.

VI. Obwâmi bw'empingu buli hôfi

19

*Ka kuyêmêrwe omuntu ahuluse mukâge?
(Mrk 10, 1-12)*

¹ Byanacibà ntyo! Erhi Yezu ayûs'iderha ezo nderho, arhenga e Galileya, ajà omu lya Yûda, ishiriza lya Yordani.

² N'abantu mwandu bânacimukulikira, naye abafumiza abalwâla bâbo.

³ Obwo Abafarizeyi banacimushegeraho mpu bamurhangule; banacimudôsa, mpu: «K'oku ngasi igwârhiro omuntu ayêmêrwe okuhulusa mukâge?»

⁴ Naye erhi acishuza, ababwîra, erhi: «Ka murhasig'isoma oku kurhenga aha murhondêro, owalemaga abantu abalemire omulume n'omukazi,

⁵ n'oku adesire: Co carhuma omuntu aleka îshe na nnina, acîshwêkerekwo mukâge, banabê babiri omu mubiri muguma?

⁶ Kuziga barhaciri babiri, ci muguma yênene. Mâshi! arhali omuntu ye wahumanula eci Nya-muzinda ahumanyagya».

⁷ Banacimubwîra, mpu: «Cacirhumaga Mûsa arhegeka okuhâna ecêrhè c'okuvuna obuhya nk'omuntu ahulusa mukâge?»

⁸ Ababwîra, erhi: «Buzibu bw'emirhima yinyu bwarhumire Mûsa ammuyêmêrera mpu muhuluse bakinywi; ci kurhâli ntyo burhanzi.

⁹ Ci lêro mmubwîzire oku ngasi yêshi wahuluse mukâge -ntadesire omukazi w'obuhya burhali bwo akayanka owundi-, erhi kuhusha ahushire*».

Obulamba butagatifu

¹⁰ Abaganda bâge banacimubwîra, mpu: «Akabâ kwo bunali ntyo obulyo bw'omulume n'omukazi, kuli kukulu okurhaja omu buhya».

* **19:9 19, 9** Mîra, amango ga Mûsa, erhi omulume ashombanaga na mukâge, anamuhê ecêrhè c'okumuhulusa. Ci kwône erhi Nnâmahanga alema abantu, arhahânaga obwo buyêmêre. Co cirhumire Mwâmi Yezu ashub'igalula irhegeko ly'obuhya nk'oku lyâli burhanzi. Kuziga omulume n'omukazi nka bayânkine, barhankacivuna obuhya ciru n'eliguma. Ci abacîshwêkera haguma, burhanali buhya bw'okuli, barhegesirwe okulekana.

11 Naye anacibashuza, aderha, erhi: «Arhali bantu boshi bayumva olwo luderho, ci abakuhirwe bône.

12 Bulya hali abalamba† barhenzire ntyo omu nda za bannina; hali n'abalamba bajizirwe ntyo n'abantu; haligi n'abalamba bacijizire ntyo bône erhi Bwâmi bw'empingu burhuma. Ohashir'iyumva, ayumve!»

Yezu n'abâna

(Mrk 10, 13-16; Luk 18, 15-17)

13 Obwo banacimulêrhera abâna mpu abagishe anabasengerere. Ci abambali bôhe banacibakalihira.

14 Yezu naye anacibabwîra, erhi: «Leki abâna, murhabahanzagya okujà aha ndi; bulya Obwâmi bw'empingu buli bwa ba bene abâ.»

15 Erhi acibà amabahebakwo amaboko anacigenda.

Omusole gwàli gugwêrhe birugu binji

(Mrk 10, 17-22; Luk 18, 18-23)

16 Muntu muguma anacimujaho, amubwîra, erhi: «Mwigîriza, minjà maci nankajira lyo mbona obuzîne burhahwa?»

17 Yezu naye anacimubwîra, erhi: «Cici cirhure mire ondôsa ebya aminjà? Akabà walonza

† 19:12 19, 12 Hali abantu harhankahash'ijà omu buhya, bulya ntyo kwo balemirwe; abandi barhankahasha, bulya bakujizirwe n'abantu (nk'empira zàkâg'igwârhwâ omu birha); haligi n'abandi bankahasha, ci obuzigire bwa Nnâmahanga n'abâbo bantu burhume baleka: abo bo badâhwa, ababikira, abalamba batagatifu, na ngasi bandi, ciru bankabêra omu igulu, baleka amasîma g'obuhya lyo basîmisa Nyamuzinda.

okujà omu buzîne bw'ensiku n'amango, oshimbe amarhegeko».

¹⁸ Anacimubwîra, erhi: «Gahi?». Yezu naye amushuza, erhi: «Orhahîra okanigana, orhahîra okuhusha, orhahîra okazimba, orhahîra okahamîriza obunywesi».

¹⁹ «Okâkenga sho na nyoko, onazigire abinyu bantu nka oku ocîzigira wênene».

²⁰ Nyamusole gwanacimubwîra, erhi: «Ebyo byoshi nabijizire kurhenga eburhò bwâni; bici bicinsigalire?»

²¹ Yezu amubwîra, erhi: «Okalonza okubà mwimâna, ogende, oguze ebi ogwêrhe byoshi, ohè abakenyi, oyîsh'ibona obuhirhi omu mpingu; okubundi oyîshe, onkulikire».

²² Erhi gulya musole guyumva ako kanwa oburhè bwaguhêka, bulya gwâli gugwêrhe birugu binji.

*Okuhika omu mpingu kw'omugale kuli kudârhi
(Mrk 10, 23-27; Luk 18, 24-27)*

²³ Obwo Yezu anacibwîra abaganda bâge, erhi: «Mmubwîre okuli, okuhika omu Bwâmi bw'empingu kw'omugale kuli kudârhi.

²⁴ Nshubir'immubwîra: okugeza engamiya‡ omu murhule gw'ensinge kuli kulembu kulusha okuhisa omugale omu Bwâmi bwa Nnâmahanga».

²⁵ Lêro, erhi abambali bacyumva ntyo, basômerwa bwenêne, banakacîdôsa, mpu: «Ndi wacungukage obwo?»

‡ **19:24 19, 24** Engamiya co c'erubala cinene kulusha Abayahudi bâli bayishi, nka kulya eno mwîrhu Bushi, enjavu elusha ebindi by'erubala obunene.

²⁶ Yezu abalolêreza, anababwîra, erhi: «Emwa bantu, okwo kurhankahashikana; ci emwa Nnâmahanga, byoshi byanahashikana».

*Oluhembo lw'abalesire eby'en'igulu
(Mrk 10, 28-31; Luk 18, 28-30)*

²⁷ Petro amushuza, anamubwîra, erhi: «Obu rhuli aha, rhwalesire byoshi, rhwakushimba, bici rhwânahâbagwe obwo?»

²⁸ Yezu naye anacibabwîra, erhi: «Okuli, mmubwîre, mwe mwanshimbire, olusiku luhyâhya§, amango Mwene-omuntu abwârhalala oku ntebe y'irenge, ninyu mwâbwârhalala oku ntebe ikumi n'ibiri mukola mwatwa olubanja lw'emilala ikumi n'ibiri y'Israheli.

²⁹ Na ngasi yêshi wâleke aha mwâge, erhi bene wâbo, erhi bâli bâbo, erhi îshe, erhi nnina, erhi abâna bâge, erhi amashwa gâge, nie ntuma, âhâbwa kali igana kulusha, anayish'ibona obuzîne bw'ensiku n'amango.

³⁰ Banji omu barhanzi bâbè bazinda, na banji omu bazinda bâbè barhanzi».

20

*Abakozi b'ishwa ly'emizâbîbu abarhanzi
n'abazinda luhembo luyumânîne*

¹ Obwâmi bw'empingu bushushîne na nnakà wazûkaga mucêracêra mpu aj'ilâlîka abamukolera omu lukoma lwâge lw'emizâbîbu.

§ 19:28 19, 28 Olusiku luhyâhya, lusiku lwa kushashula byoshi erhi Murhondêro Muhyâhya, gwârhi ecigreki.

² Erhi abà amâlagana n'abakozi oku abahà igerha liguma oku lusiku, abarhuma omu lukoma lwâge.

³ Erhi amashî gakala*, mpu ahuluka, alangira abandi babwârîre oku irango buzira mukolo.

⁴ Anacibabwîra, erhi: «Gendi ninyu ekwâni, nayîsh'immuhà oluhembo lummukwânîne».

⁵ Nabo banacigenda. Ashub'ihuluka erhi izûba liyimanga n'erhi izûba liyêrêra†, ashub'ijira nk'oku ajiraga burhanzi.

⁶ Erhi enkafu zirya ebizîzi‡, ashub'ihuluka, ashimâna abandi bayimanzire, abâbwîra, erhi: «Kurhi mwayimangaga omulegerege gwoshi buzira mukolo?»

⁷ Banacimushuza, mpu: «Bulya ntâye warhulal-isire». Anacibabwîra, erhi: «Ji ninyu ekwâni».

⁸ Erhi kucibà bijingo, nnakà w'olukoma abwîra omwambali, erhi: «Hamagala abakozi, obahè oluhembo, orhangirire oku bazinda kuhika oku barhanzirhanzi».

⁹ Erhi balya barhondêraga enkafu zirya ebizîzi bayisha, bahâbwa ngasi muguma igerha liguma.

¹⁰ Erhi abarhanzi bacyisha, bamanya mpu bahâbwa kulusha; ci nabo bahâbwa ngasi muguma igerha.

¹¹ Obwo bakaz'iliyanka erhi banayîzire banagayire nnakà.

¹² Bakacîdesa, mpu: «Ewani! abà ba nyuma kasanzi katya kône bakozire, wamanarhuyu-

* **20:3 20, 3** Erhi amashî gakala: Omu nsâ isharhu. † **20:5 20, 5** izûba liyimanga: Omu nsâ ndarhu; izûba liyêrêra: Omu nsâ mwenda. ‡ **20:6 20, 6** erhi enkafu zirya ebizîzi: Omu nsâ ikumi na nguma.

manyanya nabo, rhwe rhwalegirîre rhwakoya n'omukolo oku izûba n'idûrhu ly'omûshi».

¹³ Lêro naye erhi ashuza muguma muli bo, amubwîra, erhi: «Yâga mwîra wâni, ntakuzimbiri: ka lirhali igerha liguma rhwalagânanaga?

¹⁴ Yanka ebyawe, ogende. Nalonza okuhà owinyu wa buzinda nkawe.

¹⁵ Ka ntankajira ebyâni oku nalonza? Nîsi nkaba isû lyâwe lyo libi bulya ndi mwinjà?»

¹⁶ Ntyo kwo abazinda bayish'ibà barhanzi, n'abarhanzi babè bazinda.

Yezu abwîra Entumwa obwa kasharhu oku ayish'ibabazibwa

(Mrk 10, 32-34; Luk 18, 31-33)

¹⁷ Erhi Yezu akola arheremera e Yeruzalemu, arhòla balya ikumi na babiri bône bône, n'erhi bakola bali omu njira, ababwîra, erhi:

¹⁸ «Rhw'ono rhwarheremera e Yeruzalemu; obwo Mwene-omuntu ahânwa omu maboko g'abajinji n'abashamuka b'ihano: bamutwîra olufù.

¹⁹ Bayish'imuhà abapagani mpu bamushekere, bamushûrhe emikoba banamubambe oku musalaba; ci olusiku lwa kasharhu ayish'ifûka».

Nnina wa bene Zebedeyo

(Mrk 10, 35-40)

²⁰ Okuhandi nnina wa bene Zebedeyo anacimujaho bo n'abagala, amuharâmya, anamusengera akantu.

²¹ Naye anacimubwîra, erhi: «Bici walonza?» Amushuza, erhi: «Abâna bâni abà oku bali babiri; orhegeke babwâr hale omu Bwâmi bwâwe, muguma ekulyo kwâwe, owundi ekumoshô».

²² Yezu anacishuza, aderha, erhi: «Murhamanyiri ebi muhûnyire. Ka mwankahash'inywa omulengo§ nayîsh'inywa?» Banacimubwîra, mpu: «Rhwanahasha».

²³ Anacibâ bwîra, erhi: «Omulengo gwâni gwôhe mwâgunywe, ci okubwârhalâ ekulyo kwâni erhi ekumoshô, arhali nie nâmmuhekwo, ci Larha okuhâ abâ àkurheganyîze».

Abakulu barhegesirwe okubâ barhumisi b'abâbo

(Mrk 10, 41-45; Luk 22, 25-27)

²⁴ Erhi balya ikumi bayumva okwo, bakunirira balya bâbo babiri.

²⁵ Okuhandi Yezu anacibahamagala hôfi naye, ababwîra, erhi: «Muyishi oku emwa abapagani, abâmi banabayêreke obuhashê bwâbo, n'abakulu obukulu bwâbo.

²⁶ Ci arhali kwo byâbâ ntyo muli mwe; owalonz'ibâ mukulu muli mwe, acîjire murhumisi winyu;

²⁷ n'owalonz'ibâ wa burhanzi muli mwe, acîjire mwambali winyu.

²⁸ Nk'oku Mwene-omuntu arhayishaga mpu akolerwe, ci akolere abandi, anahâne obuzîne bwâge mpu lyo acungula banji».

Mihûrha ibiri y'e Yeriko

(Mrk 10, 46-52; Luk 18, 35-43)

²⁹ Erhi bacîrhenga e Yeriko, nyamugege w'abantu amukulikira.

§ 20:22 20, 22 Omulengo kuli kuderha mababale.

³⁰ Ho n'aho mihûrha ibiri yali ebwârîre oku njira, yayumva oku Yezu wagera; yanacihamagala, yaderha, erhi: «Muciza w'abantu, Mwene Daudi, orhubêre obwonjo!»

³¹ Kalya katù k'abantu kanacikaz'iyikalihira mpu ehulike. Lêro yôhe yanaciyâma, yalushisa, yanaderha, mpu: «Muciza w'abantu, Mwene Daudi, orhubêre obwonjo!»

³² Obwo Yezu anaciyimanga, abahamagala, anababwîra, erhi: «Bici mwalonza mmujirire».

³³ Banacimushuza, mpu: «Muciza, nti nîrhu rhubone!»

³⁴ Okubundi Yezu anacigwârîhwa n'olukogo, abahuma oku masù: ho na halya babona, banamukulikira.

21

Yezu ajà omu Yeruzalemu (Mrk 11, 1-11; Luk 19, 28-38)

¹ Erhi bacihika hôfi h'e Yeruzalemu, oku ntongo y'Emizêti, e Betefaje, Yezu arhuma baganda bâge babiri.

² Ababwîra, erhi: «Jimwo cira cishagala cim-muyêrekîre: ho n'aho mwashimâna endogomi nshwêke n'omucukà gwâyo haguma nayo; muyishwêkûle, mubinderhere.

³ «Hakayish'ijira awammubwîra, mpu»: «Kurhi oku? Munamubwîre oku Nyakasane abilonza; ho n'aho anabirîka».

⁴ Ebyo byoshi byanacibà ntyo mpu lyo kulya kwaderhagwa n'Omulêbi kubà, erhi:

⁵ *Mubwîre omunyere w'e Siyoni, erhi: Lolà oku Mwâmi wâwe ayishire emunda oli; ayishire mutûdu, abwârhire oku ndogomi n'omucukà gwâyo.*

⁶ Obwo abaganda bagenda, bajira okwo Yezu ali arhegesire.

⁷ Banacilêrha erya ndogomi n'omucukà gwâyo. Babibambakwo ebishûli byâbo, bamuburhamazakwo.

⁸ Engabo y'abantu yakabamba ebishûli byâbo omu njira; n'abandi bakaz'itwa amashami g'emirhi, banagabamba omu njira.

⁹ Orhutù rhwàli rhushokwîre n'orhwali enyuma rhwakaz'ibanda orhuhababo, rhwanaderha, mpu: «*Aganze Mwene Daudi! Agishwe oyu oyishire oku izîno lya Nyakasane! Hozana* omu mpingu enyanya!*»

¹⁰ Erhi acija omu Yeruzalemu, ecishagala coshi cageramw'omusisi. Bakacîdôsa, mpu: «Ye ndi oyu wa?»

¹¹ Olubaga nalo lwakaz'ishuza, mpu: «Oyo ye Yezu, mulêbi w'e Nazareti omu Galileya».

Yezu ahulusa abakâg'ikaguliza omu ka-Nyamuzinda

(Mrk 11, 15-19; Luk 19, 45-46; Ywn 2, 14-16)

¹² Obwo Yezu anacijà omu ka-Nyamuzinda, anacikahulusa abakâg'ikaguliza n'abâli badwîrhe bagulira omu nyumpa ya Nnâmahanga: anacikulumbya oburhalulê bw'abakâg'ikâba amagerha, anahirimya entebe z'abarhunzi b'engûkù.

* **21:9 21, 9** Hozana, kuli kuderha: «irenge», «aganze»!

13 Anacibabwîra, erhi: «Kuyandisirwe ntya: *Enyumpa yâni yâderhwe nyumpa ya kushenga; ci mwêhe mwamayijiraga lukunda lwa bishambo!*»

14 Emihûrha n'ab'amagulu gahozire bamushegeraho omu ka-Nyamuzinda; anacibafumya.

15 Erhi abakulu b'abadâhwa n'abashamuka b'ihano babona ebisômerîne amâjira, n'abâna badwîrhe bayamira omu ka-Nyamuzinda, banaderha, mpu: «Aganze Mwene Daudi!» bagwârhwâ n'obumvu.

16 Banacimubwîra, mpu: «K'oyumvîrhe ebi abâ badwîrhe baderha?» Yezu naye anacibashuza, erhi: «Nêci! Ci nkaba ntà mango muzig'isoma ezi nderho: Omu kanwa k'abâna barhò n'orhubonjo, mwo wakûzire obukuze?»

17 Okubundi, anacibaleka, arhenga omu cishagala, acîjira e Betaniya, atwayo icumbi.

Yezu ahehêrera omurhi gw'amalehe. Obwêmêre n'ensengero

(Mrk 11, 12-14.20-24)

18 Lêro erhi kubà sêzi, akola ashub'igaluka omu cishagala, anacishalika.

19 Erhi acîbona omurhi gw'amalehe eburhambi bw'enjira, agujaho; ci arhagushimânagakwo bici, agarhali mâsi gône. Anacigubwîra, erhi: «Mâshi irhondo orhacifâga wayanyirekwo irehe!» Ho n'aho gulya murhi gwanaciyûma.

20 Abaganda erhi babona okwo, banacisômerwa, banakaz'iderha, mpu: «Kurhi gulya murhi gw'amalehe gwamayûma bunobuno wâni?»

²¹ Yezu naye abashuza, ababwîra, erhi: «Okuli, mmubwîre, nka mugwêrhe obuyêmêre na nka murharhindîri, arhali okwo njirîre omurhi gw'amalehe kwône mwankajira; ciru erhi mwankabwîra eyi ntondo, erhi: "Yimuka, ocîkwêbe omu nyanja, kwanabà".

²² "Na ngasi coshi mwâhûne n'obuyêmêre omu nsengero zinyu mwâcihâbwe"».

Abayahudi badôsa Yezu ngahi obuhashe bwâge burhenga

(Mrk 11, 27-33; Luk 20, 1-8)

²³ Erhi acihika omu ka-Nyamuzinda, arhondêra okuyigîriza. Lêro abakulu b'abadâhwa n'abagula b'olubaga bamujaho; banacimubwîra, mpu: «Oku buhashe buhi ojiramwo ebi byoshi? Na ndi wakuhâga obu buhashe?»

²⁴ Yezu ashuza, ababwîra, erhi: «Nâni namudôsa kanwa kaguma la! Mukakambwîra, nâni nammubwîra oku buhashe buhi njiramwo ebi.

²⁵ "Obubatizo bwa Yowane ngahi bwarhenga? K'empingu erhi emwa abantu?" "Obwo bacîjamwo, bakaderha, mpu": "Rhukaderha nti empingu, akola arhudôsa, erhi": "Carhumaga murhacimuyêmêra?"»

²⁶ «Na rhukaderha nti emwa abantu, abà bantu barhuyîrha, bulya boshi kwo bakâg'ilola Yowane Mubatiza nka mulêbi!»

²⁷ Lêro erhi bacishuza Yezu, bamubwîra mpu: «Rhurhamanyiri la». Naye anacibâbwîra, erhi: «Nâni ntacimmubwîre oku buhashe buhi njiramwo ebyo».

Omugani gw'abâna babiri

28 Mbwîragi kurhi mubwîne? Omulume ali agwêrhe bagala babiri. Anacibwîra enfula, erhi: «Mwâna wâni, ene ogend'ihinga ekwâni.

29 “Naye erhi ashuza, aderha, erhi”: “Ntalonza”. “Ci erhi kubà kasanzi, acîyunjuza, ayijà”.

30 “Anacijà aha wa kabiri, amubwîra nka oku abwîraga owâbo. Erhi ashuza, aderha, erhi”: “Ngenzire, waliha; ci arhayijaga”.

31 «Ndi muli abo babiri wajizire obulonga bw'îshe?» Banacimushuza, mpu: «Omurhanzi». Yezu anacibabwîra, erhi: «Okuli, mmubwîzire oku abanyabyâha n'abakazi bagonyi bâmmurhange omu Bwâmi bwa Nyamuzinda.

32 “Bulya Yowane ayishire muli mwe omu njira y'obushinganyanya, murhanamuyemeraga; abanya-byâha bôhe n'abakazi bagonyi bamuyêmêra; ci mwêhe erhi mubona olwo lwîganyo lwâbo, ciru murhacîyunjuzagya buzinda mpu muyêmêre”.

Omugani bw'abahinzi babî

(Mrk 12, 1-12; Luk 20, 9-19)

33 Yumvi ogundi mugani. Hàli nnakà; anacigwîka olukoma lw'emizâbîbu; aluyûbakira olugurhu, ahebamwo omukenzi, agwîkamwo omutungo; lêro erhi acibà amalusigira abahinzi, acîbalamira.

34 Erhi amango g'okurhalika gacibà hôfi, arhuma bambali bâge emw'abahinzi, mpu bayanke emizâbîbu yâge.

35 Abahinzi bôhe banacigwârha balya Bashi, bashangula muguma, owundi bamuyîrha, owundi naye bamubanda amabuye.

³⁶ Ashub'irhuma abandi bambali banji kulusha abarhanzi; nabo babajira nk'oku bajiraga abandi.

³⁷ Buzinda-zinda abarhumira omugala, anaderha, erhi: «Bakenga mugala wâni yêhe».

³⁸ Ci erhi abahinzi babona oyo mwâna, babwîrana, mpu: «Enfula yâge eyi: muyishe, rhuyiyîrhe, rhuciyîmire muli byo!»

³⁹ Obwo banacimurhuluba, bamurhenza omu ishwa, bamuniga.

⁴⁰ «Lêro amango nna-lulya lukoma ayisha, bici ayajirire balya bahinzi?»

⁴¹ Banacimushuza, mpu: «Kuheza anaheze abo babî la, n'olukoma aluhiremwo abandi bahinzi bamurhengezamwo emizâbîbu amango gâyo».

⁴² Yezu anacibabwîra, erhi: «Ka murhasâg'isoma ntya omu Mandiko»: *ibuye abûbasi bagayaguzagya, lyayishir'ibà kaboko ka nyumpa; Nyakasane yêne wakolaga ebyo, byanabà bisômerîne omu masù gîrhu!*

⁴³ Co cirhumire mmubwîra nti: «Mwanyagwa Obwâmi bwa Nyamuzinda, buhâbwe abantu bâbukolera». [

⁴⁴ Owâkulumbe kuli eryo ibuye[†], kuvunika anavunike n'oyu lyâkulumbekwo, kushanguka anashanguke.]

[†] **21:44 21, 44** Eryo ibuye liri ihwe, ali Yezu yenênè. Abakulu b'Abayahudi n'Abafarizeyi bamulekerîre, ci Nyamuzinda amujira kaboko ka nyumpa, bulya ntâye wankacunguka buzira ye. Na ngasi muntu wacîshomye mpu acîhukula kuli ye, anavunika erhi ashanguke; rhunayumve omu nganîro ya bihugo binji oku ngasi mwâmi walonzize okushâba izino lya Kristu, kusherêra asherêra buzinda.

⁴⁵ Lêro erhi abakulu b'abadâhwa n'Abafarizeyi bayumva eyo migani, bamanya oku bo aderhaga.

⁴⁶ Erhi bacilonza oku bamugwârha, bayôboha olubaga, bulya lwakâg'imulola nka mulêbi.

22

*Omugani gw'olusiku lukulu lw'obuhya
(Luk 14, 16-24)*

¹ Yezu ashub'ibatwa omugani, erhi:

² Obwâmi bw'empingu bwanagererwa oku mwâmi wajiraga olusiku lukulu lw'obuhya bw'omugala.

³ Anacirhuma abambali mpu bahamagale abalalike oku buhya, ci bôhe bacîlahirira okuyisha.

⁴ Ashub'irhuma abandi Bashi, erhi: «Mubwîre abalalike ntya: "Loli oku narheganyize olusiku lukulu; empanzi zâni n'ebibuzi byagwânîne orhwêre, byoshi byarheganyîbwe: muyishe oku buhya"».

⁵ Bôhe obwo barhumvagya, bacîgendera, baguma ebwa mashwa gâbo, abandi omu burhunzi bwâbo.

⁶ Abasigalaga nabo bagwârha balya baganda, n'erhi babà bamabakolera amabî, babayîrha.

⁷ Erhi mwâmi ayumva okwo, akunira, anacirîka engabo zâge, amalîra balya bîsi, n'olugo lwâbo aludûlika muliro.

⁸ Anacibwîra abambali, erhi: «Olusiku lukulu lw'obuhya luli lurheganye, ci abâli balâlîke barhâli bakwânîne.

⁹ Ci mugendage, mujè omu mashanganyizo g'enjira, na ngasi yêshi mwankashimâna, mu-muhamagale ayishe oku buhya».

10 Abambali banacigenda, n'erhi bahika omu njira, bahamagala abà bashimanyire boshi, ababî n'abinjà; olurhambà lwadudûsa.

11 Obwo mwâmi anacijà omu nyumpa mpu alole abalalike; lêro anacibonamwo omuntu orhayambirhi emyambalo y'obuhya.

12 Anacimubwîra, erhi: «Mwîra wâni, kurhi wahisire muno, orhanagwêrhi omwambalo gw'obuhya?» Naye anaciguguma.

13 Okubundi mwâmi anacibwîra abaganda bâge, erhi: «Mumushwêke amagulu n'amaboko, mukwêbe embuga omu mwizimya; yo yâbà eci-morôgo n'okukenyenza amîno.

14 «Bulya banji bali bahamagale, ci enshâgi ziri nyi».

*Okuvurhira Sezari
(Mrk 12, 13-17; Luk 20, 20-26)*

15 Okubundi Abafarizeyi banacijaho, bajà omu ihano mpu bamugwârhe omu nderho.

16 Banacirhuma abaganda bâbo n'Abaherodi mpu bamubwîre, mpu: «Muyigîriza, rhuyishi oku oderha okuli n'oku enjira ya Nyamuzinda on-ayiyigîrize nka oku enali, orhanajira kabôlo kuli ndi, bulya orhalola ola ye ndi omu bantu.

17 Ci orhubwîrage kurhi obwîne: ka kukwânîne rhukavurhira Sezari erhi nanga?»

18 Yezu amanya obubî bwâbo, ababwîra, erhi: «Ezi ndyâlya! Carhuma mwantega?

19 Nyereki olusaranga muvurha». Nabo banacimuhà idinari.

20 Yezu anacibabwîra, erhi: «Ya ndi eyi nshusho n'aga mandiko?»

21 Bamushuza, mpu: «Bya Sezari». Yezu anacibabwîra, erhi: «Ahoo! ebya Sezari bigaluliragi Sezari, n'ebya Nyamuzinda mubihè Nyamuzinda».

22 Erhi bayumva ntyo, basômerwa, bamuleka, bagenda.

Yezu ashuza Abasaduceyi lugenda okufûka kw'abafîre

(Mrk 12, 18-27; Luk 20, 27-40)

23 Olwo lusiku lwonênè, Abasaduceyi, balya bakaderha mpu ntà bufûke bw'abafîre banacimujaho, bamudôsa, mpu:

24 «Muyigîriza, Mûsa adesire mpu irhondo omuntu akafà arhanasiziri mwâna, mwene wâbo anayanke mukâge, lyo aha mwene wâbo iburha.

25 Emwîrhu yali ba-nda-nguma nda. Owa burhanzi erhi abà amâjà omu buhya, anacifà arhanasiziri mwâna, alekera omulumuna mukâge.

26 Owa kabiri naye kwo n'okwo, n'owa kasharhu, kuhika oku wa kali nda.

27 Enyuma ya boshi nyamukazi naye anacifà.

28 Aha kufûka kw'abafu, ayish'ibà mukà ndi muli balya nda? Ci boshi bâli bamugwêrhe.»

29 Yezu erhi acibashuza, ababwîra, erhi: «Muhabusire erhi kuhaba Amandiko n'obuhashe bwa Nyamuzinda kurhuma.

30 Aha kufûka kw'abafu, ntâye washebe na ntâye washebwe, ci bacîbêra nka Bamalahika omu mpingu.

31 N'oku bufûke bw'abafu, ka murhazig'isoma aka kanwa Nyamuzinda ammubwîraga, erhi aderha:

³² Nie Nyamuzinda w'Abrahamu, Nyamuzinda w'Izaki na Nyamuzinda wa Yakôbo? Arhali Nyamuzinda wa mifù, ci wa bagumagumà!»

³³ Erhi orhutu rhw'abantu rhuyumva okwo, rhwasômerwa n'enyigîrizo zâge.

Irhegeko likulu omu marhegeko goshi

(Mrk 12, 28-31; Luk 10, 25-28; Ywn 13, 34-35)

³⁴ Abafarizeyi erhi bayumva oku anadumize Abasaduceyi, bacîheba haguma.

³⁵ Muguma muli bo, mulenga omu Marhegeko, alonza okumurhega, anacimudôsa, erhi:

³⁶ «Mwigîriza, irhegeko lihi liri likulu omu Marhegeko goshi?»

³⁷ Yezu anacimushuza, erhi: «Okâzigira Nyakasane Nyamuzinda wâwe n'omurhima gwâwe goshi, n'omûka gwâwe gwoshi, n'obukengêre bwâwe boshi.

³⁸ “Eryo lyo likulu lyo n'irhegeko lirhanzi”.

³⁹ “Erya kabiri nalyo lishushîne n'eryo: Okâzigira owinyu nk'oku ocîzigira wênene.

⁴⁰ Ago marhegeko abiri go gali mwo Amarhegeko goshi n'Abalêbi”».

Kristu mugala wa Daudi na Nnawâbo

(Mrk 1, 35-37; Luk 20, 41-44)

⁴¹ Lêro erhi Abafarizeyi bacibà bali haguma, Yezu abadôsa, erhi:

⁴² «Kurhi mulola Kristu? Ali mwene ndi?» Banacimubwîra, mpu: «Mwene Daudi».

⁴³ Anacibabwîra, erhi: «Kurhi Daudi, omu bulêbi bwâge, acimuyîrikaga Nnâhamwâbo, erhi aderha, erhi:

44 Nyakasane abwîzire Nnâhamwîrhu: Bwârhala ebwa kulyo kwâni, kuhika abanzi bâwe mbayandaze burhaba aha magulu gâwe?

45 “Akabâ Daudi amudesire mpu ye Nnawâbo, kurhi Kristu ankaciba mugala?”

46 Ntâye wahashir'imushuza. Na kurhenga olo lusiku, ntâye wacihalizize mpu amudôse.

23

*Obulyâlya n'obucîbone bw'Abafarizeyi
n'abashamuka b'ihano*

1 Okuhandi Yezu anacibwîra olubaga n'abaganda bâge, erhi:

2 «Abashamuka b'ihano n'Abafarizeyi babwârhala oku ntebe ya Mûsa.

3 “Kuziga ngasi byoshi bammubwîre, mubishimbe munabijire; ci mumanye murhajiraga ebijiro byâbo: bulya banakâderha, ci barhajira”.*

4 “Banakashwêka emizigo mizirho, banayibarhuze abantu, ci okuyidundaganya n'omunwe barhankakulonza”.

5 “Ebijiro byâbo byoshi babijira mpu babonwe n'abantu. Co cirhuma bayambala amahembe manene banasîma emishumi mirîrî”.

6 “Basîma ebibwârhalo bya burhanzi oku cîbo n'entebe ntanzi omu masinagogi”.

7 “Basîma okulamusibwa oku mmâna n'okubwîrwa n'abantu mpu Muyigîriza”.

8 “Ci mwêhe murhakâg'ilonza bammubwîre mpu Muyigîriza, bulya Omuyigîriza winyu ali muguma, ninyu muli baguma mweshi”.

* **23:3 23, 3** Banakâderha ci barhajira, nka bayigîriza enyigîrizo Mûsa ahâbagwa na Nnâmahanga.

9 “Mumanye murhakâg’ibwîra ndi mpu Larha en’igulu, bulya Sho ali muguma yênene, ye Sho w’empingu”.

10 “Murhakâg’ilonza bammubwîre mpu Waliha, bulya Nnâhamwinyu ali muguma, ye Kristu”.

11 “Ommukulire acîjire mwambali winyu”.

12 “Ngasi wacîkuze, ayish’irhôhibwa, na ngasi wacîrhohye, ayish’ikuzibwa”».

Yezu alongoza abashamuka b’ihano n’Abafarizeyi

(Luk 11, 39-48.52)

13 «Yajowe mweki, bashamuka b’ihano ninyu, ezi ndyâlya zikayigalira abantu Obwâmi bw’empingu! Mumanyire oku murhakabubalalamwo n’abalonza okubujamwo mudwîrhe mwabahanza. [

14 “Muli bahanya, Bashamuka b’ihano ninyu Bafarizeyi, ezi ndyâlya zikaja zalya eby’abakana zanaderha amasala malîmalî. Okwo kwârhume mwayagîrizibwa omu lubanja.]”

15 “Muli bahanya mwe bashamuka b’ihano ninyu Bafarizeyi, ezi ndyâlya zikahinduka enyanja n’ebihugo mpu zilonze omupagani zayigîriza, na hano zibâ zamamubona, zimujire mwâna wa nyenga y’omuliro, mubî kuzilusha”.

16 “Muli bahanya mwe balangûzi b’emihûrha mukaderha, mpu”: “Olahîre oku izîno ly’aka-Nyamuzinda erhi ntâco; ci olahîre okw’izîno ly’isholo limuli, agwâsirwe n’endahiro yâge”.

17 “Yajowe! abâ banyakasirhye n’eyi mihûrha! cici cilushire, isholo erhi aka-Nyamuzinda kali-jira litagatîfu?”»

¹⁸ «Erhi ngasi walahîre oku izîno ly'olutare, erhi ntâco; ci owalahire oku nterekêro erikwo, erhi agwâsirwe n'endahiro yâge».

¹⁹ Eyi mihûrha! cici cilushire, erhi enterekêro erhi olutare luyijira ntagatîfu?

²⁰ Ci mbona olahira olutare, alulahira alahire n'ebi kuli byoshi.

²¹ Okucigasha ahantu hatagatîfu, kuli kucîgasha ye na kucîgasha Nnahô.

²² N'olahira empingu, alahira entebe ya Nyamuzinda analahira Olya oyibwarhalakwo.

²³ Muli bahanya mwe bashamuka b'ihano ninyu Bafarizeyi, ezi ndyâlya zikalyûla entûlo y'emento, n'eneto, n'ecimino, mugal'ivuna amarhegeko[†] makulu: okutwa kwinjâ olubanja, obwonjo n'okurhalyaliha. Murhegesirwe okujira ebyo byoshi buzira okuleka ebirhanzi.

²⁴ Ezi nnongozi mpûrha zidôkôla ehihuka omu mîshi, zigaligorhomera enjavu![‡]

²⁵ Muli bahanya, mwe bashamuka b'ihano ninyu Bafarizeyi, ezi ndyâlya zishuka emugongo gw'akahe n'akazinzi, n'obwo omu nda muyunjwîre bushambo n'obudambi!

²⁶ Mufarizeyi w'omuhûrha! orhang'icêsa ehiri omu nda y'akahe n'akazinzi, lyo ehiri emugongo bica.

²⁷ Muli bahanya, mwe bashamuka b'ihano ninyu Bafarizeyi, ezi ndyâlya zishushire enshinda nyêru: embuga zibonekana nyinjâ,

[†] **23:23 23, 23** Emento, eneto n'ecimino: ziri mburho za citwîro ca ntyantya. 23, 32: Aho Yezu âli akengîre okufâ kwâge. [‡] **23:24 23, 24** Enjavu: engamiya eyo bulya emw'Abayahudi yo nsimba elusha ezindi bunene.

n'obwo omu nda ziyunjwîre mavuha g'abafû
n'ebibolêreza.

²⁸ Kwo ninyu abantu bammubona ntyo em-
buga nka bashinganya, ci omu nda obulyâlya
n'obubî bwammuyunjulirîne.

²⁹ Muli bahanya, mwe bashamuka b'ihano
ninyu Bafarizeyi, ezi ndyâlya zikayûbaka
enshinda z'abalêbi, zinakakombêza ebyûsho
by'abanya-bushinganyanya,

³⁰ n'okuderha erhi: «nka rhwaliho amango ga
balarha, rhurhankajir'irhigi nabo ry'okubulaga
omukò gw'abalêbi».

³¹ Na ntyo munahamîrize mwêne oku muli
bagala b'abanigaga abalêbi!

³² Ninyu muyunjuzagye olugero lwa basho!

*Obubî n'obuhane bw'abashamuka b'ihano
n'Abafarizeyi*

(Luk 11, 49-51)

³³ Ezi njoka, bûko bwa cibugusha, kurhi
mwâfume obuhane bw'enyenga y'omuliro?

³⁴ Lêro mushub'ilola: nammurhumira
abalêbi, abanya-bushinganya n'abigîriza; ci
mwayirhemwo baguma munababambe oku
musalaba, n'abandi mubashûrhire emikoba omu
masinagogi ginyu, munabashimbûlule omu ngasi
cishagala.

³⁵ mpu lyo mubarhuzibwa ngasi mukò mwêru-
kwêru gwajire omu budaka, kurhenga omukò
mwêrukwêru gw'Abeli kuhika oku mukò gwa Za-
kariya, mugala wa Barakiya, mwayîrhiraga omu
ka-Nyamuzinda embere z'olutare!

³⁶ Okuli, mmubwîre, ebyo byoshi
byâbarhuzibwa ogu mulala!

Yeruzalemu! Yeruzalemu!
(Luk 13, 34-35)

³⁷ «Yeruzalemu! Yeruzalemu! we oyîrha abalêbi, n'abarhumirwe emwâwe obabande amabuye, kanga nalonzize okukukumakuma nka kulya engoko ekumakuma abânagoko bâyo omu byûbi, orhanayêmêraga!

³⁸ Obu mukola mwâlekerwa enyumpa yinyu mushaka§.

³⁹ Lêro mmubwîre: murhakacishub'imbona, kuhika olusiku mwâderhe, mpu: Aganze oyishire oku izîno lya Nyakasane!»

24

¹ Erhi Yezu acihuluka omu ka-Nyamuzinda n'erhi abà akola agenda, abaganda bâge banacimujaho mpu bamuyêreke obûbake bw'aka-Nyamuzinda.

² Naye erhi acibashuza, ababwîra, erhi: «Ka mubwîne ebyo byoshi! Mmubwîre okuli, aha, ntà ibuye lyasigale oku lindi lirhanashandâzîbwi».

³ Erhi acibà akola abwârîre oku ntondo y'Emizêti, abaganda bâge bamushegeraho bufundafunda, bamubwîra, mpu: «Orhubwîre mangaci ebyo byâbà*, n'ecâbe cimanyîso c'okuyisha kwâwe n'eca okuhwa kw'igulu.»

Omurhondêro gw'amalibuko
(Mrk 13, 5-13; Luk 21, 8-19)

⁴ Naye Yezu anacibashuza, ababwîra, erhi: «Mumanye ntâye ommurhebage.

§ 23:38 23, 38 Yezu ayîrhwa n'Abayahudi, acigendere, na Nyamuzinda aleka Yeruzalemu n'aka-Nyamuzinda kâge. * 24:3 24, 3 Lolà Mrk 13, 1-4; Luk 21, 5-7.

⁵ “Bulya banji bâyishe oku izîno lyâni, baderhe, mpu: ‘Nie Kristu’, banarhebe banji”.

⁶ “Mwâyumve baderha ebîrha n'emihigo y'ebîrhà; mumanye murhayôbohaga bulya kukwânîne ebyo birhang'iyisha, ci erhi burhaciba buzinda”.

⁷ “Ecihugo câyimukire ecindi, n'obwâmi obundi bwâmi. Ecizombo n'omusisi byayisb'ibà hanji”.

⁸ “Ebyo byoshi, gwo murhondêro gw'amalibuko”.

⁹ “Obwo bâmmubabaze banammuyîrhe: mwâshombwe n'amashanja goshi erhi izîno lyâni lirhuma”.

¹⁰ “Banji obwo bâhirime; banji bâhânane bône na nnene, bânashombane bône na nnene”.

¹¹ “Abalêbi b'obunywesi babè banji banarhebe bantu banji.

¹² Na bulya amabî gayish'iyûshûka, obuzigire bwa banji bwânyihe”.

¹³ “Ci owayôrhe ali mwinjà kuhika olusiku luzinda, oyo ye wâcunguke”.

¹⁴ “Eyi Myanzi minjà y'Obwâmi yayish'ihanûlwa omu igulu lyoshi, ebè cimanyîso oku mashanja goshi. Obwo lyo olusiku luzinda lwâyishe”».

Amalibuko ga Yeruzalemu

(Mrk 13, 14-23; Luk 21, 20-24)

¹⁵ Amango mukabona birya bibî bibî byalêbagwa na Daniyeli biri omu hantu hatagatîfu (owasoma ayumve)!

¹⁶ Obwo abâli omu cihugo c'e Yudeya bâyakire oku ntondo,

17 n'oli oku burhungiri bw'enyumpa arhamanukaga mpu arhôle ebintu byâge omu nyumpa;

18 n'oli omw'ishwa arhashubirag'eka mpu arhôle omwambalo gwâge.

19 Abakazi bali izîmi n'abayonsa ago mango, basômerwa!

20 Mushenge murhag'iyish'iyaka omu mango g'e mpondo erhi omu luzira lwa Sabato.

21 Bulya ezo nsiku zâbà za malibuko garhazig'iboneka kurhenga okulemwa kw'igulu kuhika buno, garhakanaciboneka bundi.

22 Acibâga ezo nsiku zirhali zinyihîbwe, ntà muntu wankacizire; ci abîshogwa bàrhuma, ezo nsiku zanyihibwa.

23 Ago mango erhi mwankabwîrwa n'omuntu, mpu: «Lolà, Kristu oyo oli hano, nîsi erhi hala», murhêmêraga.

24 Bulya bayish'iyisha ba-Kristu bw'obwîhambi n'abalêbi bw'obunywesi, bayish'ijira ebimanyîso n'ebirhangâzo binji ebyankarheba ciru n'abîshogwa acibà kwankahashikana.

25 Ninyu mumanyage, mmulêbire byoshi.

*Mwene-omuntu ayish'iyisha n'obwâlague
(Luk 17, 23-24)*

26 Kuziga amango bammubwîre, mpu: «Y'oyo omu irungu», murhayijaga, mpu: «Acîfulisire omu nyumpa» murhêmêraga.

27 Nka kulya omulazo gunahubuka ebushoshôkero bw'izûba gubonekere emunda lizikira, kwo Mwene-omuntu ayish'iyisha ntyo.

28 Aha omurhumba gwâbè ho n'enyunda zâshubukire.

Igulu lyoshi lyageremwo omusisi
(Mrk 13, 24-27; Luk 21, 25-27)

29 Enyuma ly'amalibuko g'ezo nsiku, izûba lyâbà mwizizi, n'omwêzi guruhacibashe, n'enyenyêzi zanamanuka oku nkuba, n'eby'oku nkuba byâgera mwo omusisi.

30 Okuhandi ecimanyîso ca Mwene-omuntu canabonekana emalunga; n'amashanja g'en'igulu goshi ganabanda endûlù; go mango bâbona Mwene-omuntu ayishire omu bitù n'obuhashe n'irenge linji.

31 Obwo anarhuma bamalahika bâge n'omushekera gw'izû linene, bashûbûze abarhôle bâge b'empande ini z'igulu, kurhenga emalunga bwenêne kuhika ah'igulu lihekîre.

Amango okwo kwâbè
(Mrk 13, 28-32; Luk 21, 29-33)

32 Mulolere olwiganyo oku mulehe. Amashami gâgwo erhi gashabuka n'erhi ebibabi bikumera, munamanye oku ecanda ciri hôfi.

33 Ninyu ntyo, amango mwâbone ebyo, munamanye oku ali hôfi, oku ahika aha lusò.

34 Mmubwîre okuli, eri iburha lirhagere n'ebyo byoshi birhabà.

35 Irunga n'igulu byâgere, ci enderho zâni zirhakagera.

36 Ci olwo lusiku n'ako kasanzi ntâye omanyire, ciru na bamalahika b'empingu, ciru n'Omugala, ntà wundi aha nyuma ly'îshe yênene.

*Okubà masù n'okucîrheganya
(Luk 17, 26-27.34-35)*

³⁷ Nka kulya omu mango ga Nûhu, ntyo kwo Mwene-omuntu ayish'iyisha.

³⁸ Muli ezo nsiku zashokoleraga ecihonzi, bakâg'ilya banaywe, bakâg'isheba banashebwe kuhika olusiku Nûhu ajaga omu bwârho.

³⁹ Abantu barhakengêraga bici, kuhika ecihonzi cayisha, cabahêka boshi. Ntyola kwo Mwene-omuntu ayish'iyisha.

⁴⁰ Bantu babiri bâbè bali omu ishwa: muguma ahêkwe n'owâbo alekwe.

⁴¹ Bakazi babirhi bâbè badwîrhe bashwa: muguma ahêkwe n'owâbo alekwe.

⁴² Kuziga mubè masù, bulya murhamanyiri olusiku Nnawinyu ayisha.

⁴³ Yumvi bwinjà: acibâga nnakà ankamanya obudufu ecishambo cayishamwo, analâlîra, arhankanaleka bamurhulira enyumpa.

⁴⁴ Kuziga ninyu mubè masù, bulya Mwene-omuntu ayish'iyisha amango murhakengiri.

*Omugani gw'omukulu w'enyumpa
(Luk 12, 42-46)*

⁴⁵ Mushi ohi oli mwîkubagirwa na mwîrhonzi, oyu nnâhamwâbo ahâga obukulu oku bantu b'enyumpa yâge mpu abagabulire ebiryo omu mango ga kwânîne?

⁴⁶ Iragi lyâge oyo mushi, hano nnâhamwâbo ayisha, akamushimâna adwîrhe ajira ntyo!

⁴⁷ Mmubwîre okuli, anamujira mukulu w'ebirugu byâge byoshi.

⁴⁸ Ci oyo mushi mubî erhi ankaderha omu murhima, erhi: «Nnâhamwîrhu arhishiri duba».

⁴⁹ Arhangire ashûrha abâbo Bashi, analye ananywe haguma n'abalalwe,

⁵⁰ nnâhamwâbo oyo mushi ayisha olusiku arhagererîzi n'amango arhamanyiri.

⁵¹ Okuhandi amukage, anamuhebe ebwa luhande lw'endyâlya: ho hayish'ibà ecimorôgo n'okuhekenya amîno.

25

Omugani gwa banyere ikumi bajaga buhya

¹ Obwâmi bw'empingu bwayish'ishushana banyere ikumi barhîlaga orhumole rhwâbo mpu baj'ishimâna* omuhya-mulume n'omuhya.

² Barhanu muli bo bâli bingolongolo, na barhanu bâli benge.

³ Balya barhanu b'ebingolongolo, erhi babà bamafumbarha orhumole rhwâbo, barhacihekaga mavurha.

⁴ Abenge bôhe, erhi babà bamâyanka orhumole rhwâbo, bahêka n'amavurha omu rhulaha.

⁵ Lêro erhi omuhya-mulume acibà arhishiri duba, bagwîshira boshi banahunga.

⁶ Aha karhî k'obudufu bayumva olubî embuga, mpu: «Omuhya-mulume oyo oyiruka! huluki mushigânane!»

* **25:1 25, 1** Abo banyere ikumi bo bali nka abêmezi balinga okugaluka kw'omuhya-mulume, Kristu. Ciru ankalegerera, akamole kîrhu karhakwânîni kazime ciru n'eliguma; ci kukwânîne rhubè masù ngasi kasanzi, rhulange inêma ly'obucêse omu mirhima yîrhu, lyo amango Mwâmi Yezu ayish'irhutwîra olubanja, ashimâne akamole kîrhu katwanyire.

⁷ Balya banyere boshi banacizûka, barheganya orhumole rhwâbo.

⁸ Balya b'ebingolongolo babwîra abenge, mpu: «Murhuhè nîrhu oku mavurha ginyu, bulya orhumole rhwarhuzimîre».

⁹ Balya benge erhi bashuza, bababwîra, mpu: «Lyo garhag'irhunyahira n'oli mwe, kukwânîne mujè emw'abarhunzi, mugule aginyu».

¹⁰ Erhi bakola bâli omu njira bagend'igula, omuhya-mulume ayisha; abâli bacîrheganyize bajà omu k'obuhya haguma naye, okubundi olumvi lwahamikwa.

¹¹ Buzinda balya bandi banyere bayisha, baderha, mpu: «Waliha, Waliha, orhuyigulire!»

¹² Naye ashuza, ababwîra, erhi: «Okuli, mmubwîre, ntammumanyiri».

¹³ Kuziga mubè masù, bulya murhamanyiri ciru n'olusiku ciru n'amango.

*Omugani gw'amagerha
(Luk 19, 12-27)*

¹⁴ Nka kulya omuntu wabalamaga, ahamagala abambali, abagabira ebintu byâge.

¹⁵ Anacihà muguma magerha mafundo arhanu, owundi abiri, n'owa kasharhu liguma, ngasi muguma nka obuhashe bwâge; anacigenda.

¹⁶ Ho n'aho, olya wahâbagwa magerha mafundo arhanu, anacigend'igakolêsa, ayungukirakwo gandi arhanu.

¹⁷ Owahâbagwa abiri naye kwo n'okwo, ayungukirakwo gandi abiri.

¹⁸ Ci nyakuhâbwa liguma yêhe, agend'ihumba omwîna omw'idaho, afulikamwo ifundo ly'amagerha ga nnâhamwâbo.

¹⁹ Erhi ensiku zicibà zamagera, nnâhamwâbo balya Bashi ayisha, anacibabwîra mpu bamuyêreke kurhi bakozire.

²⁰ Olya nyakuhâbwa magerha mafundo arhanu anacimujaho, amurhûla gandi arhanu, anamubwîra erhi: «Muhanyi, magerha mafundo arhanu wampaga: obonerage aho, gandi arhanu gano nayungukîrekwo!»

²¹ Nnâhamwâbo anacimubwîra, erhi: «Ntyo, murhumisi mwinjà na mwîkubagirwa, obu omu binyi wabîre mwîkubagirwa, nâkujira murhambo omu binji; cîjîre omu masîma g'enyumpa ya nnâhamwinyu».

²² Olya wahâbagwa magerha mafundo abiri naye anaciyisha, aderha, erhi: «Muhanyi, magerha mafundo abiri wampaga; gandi abiri gano nayungukîrekwo».

²³ Nnâhamwâbo anacimubwîra, erhi: «Kwokwo, murhumisi mwinjà na mwîkubagirwa, ene ôbâ mwîkubagirwa omu binyi, nakujira murhambo omu binji, cîjîre omu masîma g'enyumpa ya nnâhamwinyu».

²⁴ Lêro naye nyakuhâbwa ifundo liguma erhi amujaho, amubwîra, erhi: «Waliha, nyîshi oku oli muntu wa kajiji, onasârûle aha orharhweraga, onahakire aha orhamîraga.

²⁵ Erhi nciyôboha, nagend'ihumbira ifundo ly'amagerha gâwe omu mwîna; ly'eri, liri cirugu câwe».

²⁶ Obwo nnâhamwâbo amushuza, amubwîra,

erhi: «Murhumisi mubî na mwôlo! Wali oyishi oku nansârûla aha ntarhweraga, n'oku nampake aha ntamîraga?

²⁷ Kuziga wali okwânîne okuhêka er'ifundo ly'amagerha gâni omu mbîko, n'aha kugaluka, nankaliyansire nie nnalyo n'obunguke bwâlyo,

²⁸ Ji mumuyanke er'igerha, mulihè ogwêrhe mafundo ikumi.

²⁹ Bulya ngasi ogwêrhe ye wahâbwa, acîhirhirire: ci orhagwêrhi, n'ehi agwêrhe, bâmunyagusahyo.

³⁰ N'oyo nyakubura w'omushizi, mûmukwêbe omu mwizimya embuga: mwo mwâbà eci-morôgo n'okukenyeza amîno».

Olubanja luzinda

³¹ Amango Mwene-omuntu âyisha omu bukuze bwâge, na bamalahika boshi haguma naye, anatamala oku ntebe yâge y'irenge,

³² Obwo abantu b'ebihugo byoshi bashimânane embere zâge, naye ayish'ibasâbanula nka kulya omungere asâbanula emisâhene n'ebihebe.

³³ Emisâhene anayihugire ebwa kulyo, n'ebihebe ebwa kumoshô.

³⁴ Obwo Mwâmi anâbwîre abâli ekulyo kwâge erhi: «Yishi, mwe mwagishirwe na Larha, mucigandalize omu Bwâmi mwarheganyizîbwe kurhenga okulemwa kw'igulu.

³⁵ Bulya nal'inshalisire, mwampà eci nalya; enyôrha yangwârha, mwampà eci nanywa; nali cigolo, mwampà ecirâlo;

³⁶ nali mushugunu, mwampà eci nayambala; nali mulwâla, mwâyish'ikantangula; nali omu mugozi, mwâyish'ikandola».

37 Okuhandi obwo abashinganyanya bâmushuze, bamubwîre. mpu: «Nyamwagirwa, mangaci rhwakubonaga oshalisire, rhwakuha eci walya; oli nyôrha, rhwakuha eci wanywa?»

38 «(Mangaci ago rhwakubonaga oli) cigolo, rhwakuhandîsa; oli mushugunu, rhwakuyambika?»

39 «(Erhi mangaci) wali mulwâla erhi omu mugozi, rhwaj'ikurhangula?»»

40 Mwâmi naye ayish'ibashuza, ababwîre, erhi: «Okuli, mmubwîre, ngasi kantu mwajirîre muguma muli abâ balumuna bâni barhôrô, niene mwakajirîre».

41 Okubundi anacibwîre abâli ebwa kumoshokwâge nabo, erhi: «Ntengiho, mwe bakagwa, mujè omu muliro guruhazima, gwarheganyizibagwa shetani na bamalahika bâge.

42 Bulya nal'inshalisire, murhanampaga eci nalya; nal'ingwêrhwe n'enyôrha, murhanampaga eci nanywa;

43 nali cigolo, murhanampaga cirâlo; nali mushugunu, murhananyambikaga; nali mulwâla, nali omu mugozi, murhanishig'intangula»,

44 Obwo nabo banâmushuze banaderhe, mpu: «Waliha, mangaci rhwakubonaga oshalisire, erhi ogwêrhwe n'enyôrha, oli cigolo erhi mushugunu, oli mulwâla erhi omu mugozi, rhurhanakurhabâlaga?»

45 Obo anâbashuze, ababwîre, erhi: «Okuli, mmubwîre, ngasi hyoshi murhajiriraga muguma muli abâ balumuna bâni barhôrô, nâni murhahinjiriraga».

⁴⁶ Okuhandi abo banajà omu malumwa garhahwa, n'abashinganyanya bajè omu buzîne bw'ensiku n'amango.

VII. Amababale, okufà n'okufûka kwa Yezu

26

Abashombanyi ba Yezu balagânana okumuyîrha

(Mrk 14, 1-2; Luk 22, 1-2)

¹ Byanacibà ntyo! Erhi Yezu ayûs'iderha ezo nderho zoshi, abwîra abaganda bâge, erhi:

² «Mumanyire oku lisirhondo Basâka abà, na Mwene-omuntu ahânwa mpu abambwe oku musalaba».

³ Okuhandi abajinji b'abadâhwa n'abagula b'olubaga bashimânana omu cogo c'omudâhwa mukulu, oderhwa Kayifa.

⁴ Banacisingira Yezu ihano, mpu bamugwârhe n'obwenge banamuyîrhe.

⁵ cikwônene bakaderha, mpu: «Arhali oku lusiku lukulu, akadugundu kalek'izûka omu lubaga».

Yezu abulagirwa omugavu omw'irhwe

(Mrk 14, 3-9; Ywn 12, 1-8)

⁶ Erhi Yezu acibà ali e Betaniya omu mwa Simoni mushomyo,

⁷ hâyisha mukazi muguma wali odwîrhe enjebe y'amavurha g'omugavu gw'engulo ndârhi; anacimudubulira gulya mugavu oku irhwe, erhi ali oku cîbo.

⁸ Erhi babona ntyo, abaganda bagwârhwâ n'omutula, baderha, mpu: «Cirhumire asherêza ugu mugavu?

⁹ Gwankaguzirwe birugu binji, binahâbwe abakenyi».

¹⁰ Ci erhi Yezu acimanya, ababwîra, erhi: «Cirhumire mwabêra oyu mukazi emitula? Cijiro cinjâ anjirîre obu.

¹¹ Abakenyi, ensiku zoshi muli haguma nabo, ci niehe arhali ensiku zoshi mwambona.

¹² Ene ashîga omubiri gwânî n'ogu mugavu, abîre agurhenganya okubishwa.

¹³ Okuli mmubwîre, ngasi hoshi ugu Mwanzi mwinjâ gw'Akalembe gwâyigîrizibwe en'igulu lyoshi, eci cijiro c'oyu mukazi câganîrwe oku kumukengêra».

Yûda ahâna Nnawâbo

(Mrk 14, 10-11; Luk 22, 3-6)

¹⁴ Okubundi, muguma muli balya Ikumi-nababiri, y'erigi Yûda w'e Keriyoti, anacijâ emwa abajinji b'abadâhwa.

¹⁵ Anacibabwîra, erhi: «Ci mwakampâ mmuhêye?» Nabo banacimuhâ magerha mafundo asharhu.

¹⁶ Obwo kurheng'aho akaz'ilonza kurhi abona ah'amuhânira.

Amarheganyo ga Basâka

(Mrk 14, 12-16; Luk 22, 7-13)

¹⁷ Omu lusiku lurhanzi lw'emigati erhalimwo lwango, abaganda banacijaho Yezu, bamubwîra, mpu: «Ngahi olonzize rhurheganye okulya Basâka?»

¹⁸ Anacibashuza, erhi: «Mujè omu cishagala, emwa lebè, munamubwîre, mpu: “Omwigîriza adesire ntya”: “Amango gâni gali hôfi, omu mwâwe najirira Basâka nie n’abaganda bâni”».

¹⁹ Abaganda banacijira oku Yezu arhegekaga, barheganya Basâka.

*Yezu abwîra abaganda bâge oku Yûda amuhâna
(Mrk 14, 17-21; Luk 22, 21-23; Ywn 13, 21-30)*

²⁰ Erhi bibà bijingo, babà bali oku cîbo bona balya Ikumi-na-babiri.

²¹ Erhi babà badwîrhe balya, ababwîra, erhi: «Okuli, mmubwîre, muguma muli mwe ampâna».

²² Omutula gwanacibagwârha bwenêne, barhangira bamudôsa, ngasi muguma, erhi: «Waliha, ka nie?»

²³ Naye anacibashuza, erhi: «Oyu ohebire okuboko omu nambi rhwe naye, ye wampâna!

²⁴ Nêci, Mwene-omuntu acîkolera nk’oku ayandikîrwe, ci kwônene buhanya bw’oyu muntu Mwene-omuntu ahânwa naye! Kwakabîre kukulu oyu muntu arhaburhwe!»

²⁵ Naye Yûda wamulenganyagya amudôsa, erhi: «Ka nie, Muyigîriza?» Naye Yezu anacimushuza, erhi: «Wakudesire».

*Yezu ajira Obukaristiya
(Mrk 14, 22-25; Luk 22, 19-20; 1 Kor 11, 23-25)*

²⁶ Erhi babà badwîrhe balya, Yezu ayanka omugati, n’erhi abà amagugisha, agubega, aha abaganda bâge, aderha, erhi: «Yanki, mulye eci guli mubiri gwâni».

²⁷ Ashubiyanka akahe, avuga omunkwa, abahà, anaderha, erhi: «Munywekwo mweshi;

²⁸ bulya eci guli mukò gwâni gw'endagâno mpyâhya, ogwabulagwa banji barhumire, mpu bakûlirwe ebyâha.

²⁹ Okuli, mmubwîzire, ntakacishub'inywa kuli eyi mburho y'omuzâbîbu, kuhika olusiku nanâyinywe mpyâhya haguma ninyu omu Bwâmi bwa Larha».

*Yezu alêba oku Petro amuhakana kasharhu
(Mrk 14, 26-31; Luk 22, 31-34; Ywn 13, 26-38;
16, 32)*

³⁰ Erhi bayûs'iyimba, barheremera oku ntongo y'Emizêti.

³¹ Yezu anacibabwîra, erhi: «Obudufu bw'ene mweshi mwâsârhalâ erhi nie ntuma; bulya kuyandisirwe, mpu: "Nashûrha lungere, ebibuzi bishandabane."

³² "Ci hano nyûs'ifûka, nammushokolera e Galileya"».

³³ Petro amubwîra, erhi: «Ciru boshi bankasârhalâ erhi we orhuma, ntâ mango niehe nankasârhalâ».

³⁴ Yezu anacimushuza, erhi: «Okuli, nkubwîre: ene muli obu budufu, oluhazi lurhacibika, wa mpakana kasharhu».

³⁵ Petro anacimubwîra, erhi: «Ciru kwankabâ kufâ haguma nâwe, ntakakuhakana». N'abandi baganda bakuderha boshi.

*Yezu abona oburhè bw'amaganya e Jetesemani
(Mrk 14, 32-42; Luk 22, 40-46; Ywn 18, 1)*

³⁶ Obwo Yezu anacihika omu ishwa liderhwa Jetesemani* ye n'abaganda bâge; ababwîra, erhi: «Bêragi aha oku najà hala ngend'ishenga».

³⁷ Ayanka Petro na bene Zebedeyo bombi, anacirhondêra okuyumva oburhè n'amaganya.

³⁸ Obwo anacibabwîra, erhi: «Omurhima gwâni guyunjwîre burhè bw'okulonz'ifà; bêri aha, muyîze haguma nâni».

³⁹ Erhi ashegûka, acîrhimba oku idaho, ashenga anaderha, erhi: «Larha akabà kwankahashikana, aka kabehe kangere kuli! Ci kwônene arhali nk'oku nalonza, ci nk'oku walonza wênene».

⁴⁰ anacishubira aha bambali, ashimâna bahunzire; abwîra Petro, erhi: «Ka ciru murhahashire okuyîza haguma nâni nsâ nguma yône?»

⁴¹ Mubè masù munashenge, mulek'ishumikwa: bulya omurhima gubà mwangu, ci omubiri gubà muzamba».

⁴² Ashub'igend'ishenga obwa kabiri, aderha, erhi: «Larha, akabà aka kabehe karhankagera ntanakanywîri, oku walonza kubâge!»

⁴³ Erhi agaluka, ashimâna kandi bali îrò, bulya amasù gâbo gâli mazirho.

⁴⁴ Abaleka, agend'ishenga obwa kasharhu, anaderha zirya nderho ntanzi.

⁴⁵ Okuhandi ashubira emunda abambali bâli, ababwîra, erhi: «Lêro mwankagwîshiraga munarhamûke! Amango gahisire; Mwene-omuntu akol'ihânwa omu maboko g'abanya-byâha.

* **26:36 26, 36** Jetesemani kuli kuderha «cengero» ca mavurha. Jetesemani abà omu lubanda lwa Sederoni, ah'idako ly'entondo y'Emizêti. Kandi rhwanaderha, Getsemani, bulya «shêmen» go mavurha omu cihebraniya, omu cihebraniya ca mîra mubà «g» ci murhabà «j».

46 Zûki, rhugende! Owampâna oyu oyiruka».

Yezu agwârha

(Mrk 14, 43-52; Luk 22, 47-53; Ywn 18, 2-11)

47 Oku acidwîrhe aderha, Yûda, muguma muli balya Ikumi-na-babiri, y'ono y'ono, adwîrhe ngabo nyinji efumbasire engôrho n'amahiri, erhumirwe n'abajinji b'abadâhwa n'abagula b'olubaga.

48 Owamulenganyagya erhi anabahîre eci-manyîso, erhi: «Oyu nakanûnugurha, erhi ye, mumugwârhe».

49 Oku anayisha ntya, ayirukira ayêgera Yezu, amubwîra, erhi: «Mpanyire omusingo, Muyigîriza!» Anacimunûnugurha.

50 Yezu anacimubwîra, erhi: «Mwîra wâni, bici bikudwîrhe?» Okuhandi banacimushegerera, bamuhirako amaboko, bamugwârha.

51 Obwo muguma muli balya bâli haguma na Yezu alikira okuboko ebirhugo, ayômola engôrho yâge, ayirhimba mwambali w'Omudâhwa mukulu, amushishimbula okurhwiri.

52 Yezu anacimubwîra, erhi: «Shubiza engôrho yâwe omu lûba; bulya ngasi yêshi wakolêse engôrho, ngôrho yamuyîrhe.

53 Ka omanyire mpu ntankahûnyire Larha antumire ho n'aho rhutù ikumi na rhubiri rhwa bamalahika?

54 Kurhi Amandiko gankaciyunjulaga obwo, agadesire mpu bikwânîne bibè ntyo?»

55 Yezu anacibwîra zirya ngabo, erhi: «Ewe, kurhi kuno muyishire nka bantu bashimbire ecishungu, muhêrhe engôrho n'amahiri,

mul'ingwârha? Ngasi lusiku nakâg'iyigîriza omu ka-Nyamuzinda, murhanangwârhaga».

⁵⁶ Okwo kwoshi kwabà ntyo mpu lyo Amandiko g'abalêbi gayunjula. Obwo abaganda bâge banacimuleka.

Yezu ahêkwa emwa Kayifa

(Mrk 14, 53-65; Luk 22, 54-55.66-71; Ywn 18, 24)

⁵⁷ Balya bantu bagwârhaga Yezu, bamuhêka emwa Kayifa, ye Mukulu w'abadâhwa; nabo bashamuka b'ihano n'abagula b'olubaga bayishûbûkira.

⁵⁸ Naye Petro amuguma omu cirali, kuhika omu cogo c'Omukulu w'abadâhwa; anacijà omu lugo, abwârhala haguma n'abalalizi, mpu abone oku byâbà.

⁵⁹ Abajinji b'abadâhwa n'ihano lyoshi bakâlonza abashobeka Yezu eby'obunywesi, mpu lyo bamuyîrha.

⁶⁰ Lêro banacibabula, n'obwo abahamîrizi b'obunywesi bâli bayishire banji. Buzinda hâyisha babiri.

⁶¹ Banaciderha, mpu: «Oyu muntu adesire ntya: mpu: «Nanashâba aka ka-Nyamuzinda, na nshub'ikayûbaka omu nsiku isharhu»»,

⁶² Obwo Omukulu w'abadâhwa ayimuka, amubwîra, erhi: «Ci orhashuza? Kurhi okwo abà bantu bakuderhîre?»

⁶³ Yezu acîhulikira. Omukulu w'abadâhwa anacimubwîra, erhi: «Nkulahirîze kuli Nyamuzinda ozîne, orhubwîre erhi we Kristu Mugala wa Nnâmahanga»,

⁶⁴ Yezu anacimushuza, erhi: «Wakudesire. Ciru mmubwîzire n'obwâlagale oku mwâcibona Mwene-omuntu abwârîre ekulyo kw'Ogala-byoshi, anayishire omu bitù by'emalunga».

⁶⁵ Aho Omukulu w'abadâhwa asharhula emyambalo yâge, anaderha, erhi: «Amalogorha! Bici rhwacilongeza abahamîrizi! Mwayumvîrhe oku alogorha!

⁶⁶ Kurhi mubwîne?» Nabo, mpu: «Kufà anafà la!»

⁶⁷ Okubundi banacimutwîra ebusù n'okumurhimba ebifundo abandi bamushûrha empî,

⁶⁸ banaderha, mpu: «Lêbaga, Kristu: rhubwîre ndi okushûsire».

Petro ahakana Nnawâbo

(Mrk 14, 66-72; Luk 22, 56-62; Ywn 18, 17.25-27)

⁶⁹ Obwo Petro naye erhi aburhamîre embuga omu côgo. Mujà-nyere muguma anacimujaho, amubwîra, erhi: «Nâwe wali haguma na Yezu w'e Galileya».

⁷⁰ Naye anacihakana embere za boshi, erhi: «Ntamanyiri ebi odesire!»

⁷¹ Mpu ahulukage aj'emuhanda, owundi mujà-nyere anacibwîra abahali, erhi: «N'oyu naye ali haguma na Yezu w'e Nazareti».

⁷² Ashub'ilahira, anyw'embuli, erhi: «Mâshi ntishi oyo muntu»,

⁷³ Erhi hagera kashanzi kanyi, abâli halya bajaho Petro, bamubwîra, mpu: «Mâshi nâwe oli wa muli bo, ciru n'iderha lyâwe lyône likuhânyire».

⁷⁴ Okuhandi arhondêr'alahira analahiriza, mpu: «Mâshi ntishi oyo muntu», Ho na halya oluhazi lwabika,

⁷⁵ Obwo Petro akengêra kalya kanwa Yezu amubwîraga, erhi: «Embere oluhazi lubike, wampakana kasharhu». N'erhi acihuluka, arhondêra okuvugumula emirenge.

27

Yezu ahêkwa emwa Bilato
(Mrk 15, 1; Luk 22, 66; 23, 1)

¹ Erhi buca, abajinji boshi n'abagula b'olubaga bajîra Yezu ihano, mpu bamuyîrhe,

² N'erhi babà bamâmushwêka, bamuhêkera Bilato, ye murhegesi.

Yûda acîmanika

³ Obwo erhi Yûda wamulenganyagya abona atwîrwa okufà, omurhima gwamulya, agalulira abajinji n'abagula galya magerha mafundo asharhu, erhi:

⁴ «Najizire kubî ene mpâna omukò mwêru-kwêru». Nabo banacimushuza, mpu: «Kurhi kwarhujira? Wêne wamanya!»

⁵ Akwêba galya magerha omu ka-Nyamuzinda, agenda, acîmanika,

⁶ Erhi abajinji bayanka galya magerha, banaciderha, mpu: «Kurhemêrîrwi okugahira omu mbîko, bulya gali ngulo ya mukò».

⁷ Erhi bacibà bamaj'ihano, bagagula ishwa ly'omubumbi, mpu bakâbishamwo ebigolo.

⁸ Co carhumire eryo ishwa liyirikwa, kuhik'ene, Ishwa lya Mukò,

⁹ Ntyo kwanacibà kulya kwalêbagwa n'omulêbi Yeremiya, erhi: Banaciyanka galya magerha mafundo asharhu, yo ngulo batwîraga oyu abâna b'Israheli bâgerekaga,

¹⁰ Banacigagula ishwa ly'omubumbi, nk'oku Nyakasane antegekaga.

Yezu embere za Bilato

(Mrk 15, 2-15; Luk 23, 2-5.18-25; Ywn 18, 28-40; 19, 4-16)

¹¹ Yezu anacihêkwa embere z'omurhegesi, n'omurhegesi amudôsa, erhi: «Ka we mwâmi w'Abayahudi?» Yezu amushuza, erhi: «Wakudesire».

¹² Ci erhi abajinji n'abagula bakâmulega, arhashuzagya cici.

¹³ Bilato anacimubwîra, erhi: «Ka orhumvirhi ebyo byoshi badwîrhe bakuderhera?»

¹⁴ Arhashuzagya oku kanwa ciru n'akaguma, kuhika nyamurhegesi asômerwa bwenêne.

¹⁵ Ngasi lusiku lukulu, bwâli bwôrhere bw'omurhegesi okubalîkira mushwêkwa muguma, oyu banacîshozire.

¹⁶ Hàli mushwêkwa muguma wali wajire irenge, ye wali Yezu oderhwa Baraba.

¹⁷ Obwo erhi olubaga lucibà lulundumîne haguma, Bilato ababwîra, erhi: «Ndi mwalonza mmulikire, ka Baraba erhi Yezu, oderhwa Kristu?»

¹⁸ Erhi anamanyire obwo oku bwâgalwa bamuhâniraga.

¹⁹ Erhi acibà akola abwârhire ekagombe, mukâge arhuma emunda ali, mpu bamubwîre, erhi: «Omanyè orhacîhiraga omu lubanja lw'oyo

mushinganyanya, bulya ene budufu nababîre bwenêne omu bilôrho erhi ye orhuma».

²⁰ Ci abajinji b'abadâhwa n'abagula bashumika olubaga mpu bahûne Baraba banayîse Yezu.

²¹ Omurhegesi ashub'ibadôsa, erhi: «Ndi mulonzize ndîke muli abà bombi?» Banacishuza, mpu: «Baraba».

²² Bilato anacibabwîra, erhi: «Kurhi najiraga Yezu oderhwa Kristu?» Boshi bashuza, mpu: «Abambwe oku musalaba».

²³ Ashub'idôsa olubaga, erhi: «Kubî kuci ajizire?» Banaciyâma kulusha, mpu: «Abambwe oku musalaba!»

²⁴ Erhi Bilato abona oku ntà luderho lwaciyumvibwa n'oku ehidugundu hyayîsha hyayûshûka, kwo kuyanka amîshi, acîkalaba enfune embêre z'olubaga, anaderha, erhi: «Ndi mwêru-kwêru oku mukò g'oyu muntu; oku bwinyu!»

²⁵ Olubaga lwoshi lwashuza, lwaderha, mpu: «Omukò gwâge kuli rhwe n'oku bâna bîrhu!»

²⁶ Okubundi anacibalikira Baraba, n'erhi abà amashûrha Yezu emikoba, abahâye mpu abambwe oku musalaba.

Ecimanè c'emishûgi

(Mrk 15, 16-20; Ywn 19, 1-3)

²⁷ Abasirika b'omurhegesi banaciyanka Yezu, bamujâna omu lurhambà, bamuhirakwo olugamba lw'abasirika lwoshi.

²⁸ Banacimuhogola emyambalo yâge, bamuyambika ecishûli cidukula.

²⁹ N'erhi babà bamaluka ecimanè c'emishûgi, bamuhiraco omu irhwe, bamufumbasa olusheke

omu kuboko kulyo. Bafukama embere zâge, banamushekera n'okuderha, mpu: «Asinge, mwâmi w'Abayahudi»!

³⁰ Banakamukâyirakwo, n'erhi barhôla lulya lusheke, bakamushûrhalo oku irhwe.

³¹ Okuhandi erhi bayûs'imucinaguza, banacimuhogola cilya cishûli, bamuyambika emyambalo yâge, bamuhulukana, baj'imubamba oku musalaba.

*Yezu abambwa oku musalaba
(Mrk 15, 21-27; Luk 23, 26-34.38)*

³² Erhi bahika omu njira, barhimâna omuntu w'e Kirena, ye Simoni; bamugwârha mpu arhwâze Yezu okubarhula omusalaba,

³³ Erhi bahika ahantu haderhwa Gologota*, kwo kuderha mpu hantu h'empanga,

³⁴ banacimuhâ amavu galimwo endulwè mpu anywe; ci erhi ayûs'ilabula, arhacilonzagya okuganywa.

³⁵ Erhi babà bamamubamba oku musalaba, bagabâna emyambalo yâge, bayiyesha cigole†.

³⁶ Banaciburhamala mpu bamulange.

³⁷ Banaciyandika aha nyanya ly'irhwe lyâge igwârhiro ly'olufù lwâge, mpu: «Oyu ye Yezu, Mwâmi w'Abayahudi».

³⁸ Banacibamba haguma naye bishumûsi bibiri, ciguma ekulyo, ecindi ekumoshô kwâge.

*Yezu ashekerwa anajacirwa oku musalaba
(Mrk 15, 29-32; Luk 23, 35-37)*

* **27:33 27, 33** Hantu h'empanga, erhi Kalvariyo. † **27:35 27, 35** Mpu lyo akanwa k'omulêbi kayunjula, erhi: Bagabîne emyambalo yâni n'ecishûli câni baciyesha cigole (Lul 22, 19; Ywn 19, 24).

39 Abakâg'igera bakamujacira banadunda irhwe,

40 mpu: «We shâba aka-Nyamuzinda, onashub'ikayunjuza omu nsiku isharhu, cirîkûzagye wênene akaba oli Mwene-Nnâmahanga, onahonekwo ugu musalaba!»

41 Nabo abajinji b'abadâhwa bakâg'imushekera, banakâg'iderha haguma n'abashamuka b'ihano n'abagula, mpu:

42 «Acizize abandi arhankanahash'icîciza yênene! Akabâ ali Mwâmi w'Israheli, lêro amanukage kuli ugu musalaba, nîrhu rhumuyêmêre!

43 “Mpu alangâlira Nyamuzinda”: “lêro Nyamuzinda amulîkûzagye akabâ amuzigira! Akazâg'iderha, erhi”: “Ndi Mwene-Nnâmahanga!”»

44 Ciru na birya bishumûsi byâli bibambirwe oku musalaba haguma naye byakâg'imujacira.

Yezu afà oku musalaba

(Mrk 15, 33-41; Luk 23, 44-49; Ywn 19, 29)

45 Kurhenga izûba liyimanga‡, omwizîzi gwabwîka ecihugo coshi kuhika amafuluko.

46 Erhi kubâ mafuluko, Yezu anaciyâma n'izû linene, erhi: «Eli, Eli, lama sabaktani?» Kwo kuderha: «Nyamuzinda wâni, Nyamuzinda wâni, carhumire ondeka?»

47 Baguma muli balya bâhali erhi bayumva, banaciderha, mpu: «Amayakûza Eliya».

‡ 27:45 27, 45 kurhenga izûba liyimanga: Kurhenga nsâ ndarhu kuhika nsâ mwenda.

48 Ho na halya, muguma muli bo alibirha, ayanka ecihôrho, acivumvuliza, omu nkalishi, acîshwêkera oku lusheke, amuhà mpu anywe.

49 Ci abandi bamubwîra, mpu: «Muleke rhulole erhi Eliya ayish'imuciza!»

50 Obwo Yezu ashub'iyâma n'izû linene, arhengamwo omûka.

51 Okubundi omwenda gw'olusîka gwàli mumanike aha karhî k'aka-Nyamuzinda mpu gusîke ahatagatîfu h'ebitagatîfu gwalalanguka mpande ibiri kurheng'enyanya kuhik'ahanshi; igulu lyanacigeramwo omusisi, amabuye gâhahanyuka.

52 Enshinda zâfunuka, mibiri minji y'abatagatîfu bâli bafîre yafûka.

53 N'erhi Yezu ayûs'ifûka, barhenga omu nshinda, bajà omu Cishagala Citagatîfu, banji bababona.

54 Omukulu w'abasirika n'abandi bantu bakâg'ilanga Yezu haguma naye erhi babona igulu ligeramwo omusisi n'ebindi byabîre byoshi, bayôboha bwenêne, banaderha, mpu: «Nêci, kwo binali oyu muntu anali Mugala wa Nyamuzinda!»

55 Hàli abakazi bakâg'ilâbira kuli, balya bâli bashimbire Yezu kurheng'e Galileya mpu bajè bamukolera.

56 Muli bo mwâli Mariya Magadalena, na Mariya nnina wa Yakôbo na Yozefu, na nnina wa bene Zebedeyo.

Yezu abishwa

(Mrk 15, 42-47; Luk 23, 50-55; Ywn 19, 38-42)

⁵⁷ Erhi kucibà bijingo, muntu muhirhi muguma w'e Arimatiya anaciyisha, izîno lyâge ye Yozefu, naye àli mushimbûlizi wa Yezu.

⁵⁸ Anacijà emwa Bilato, amuhûna omubiri gwa Yezu. Bilato arhegeka obwo mpu bamuhêgo.

⁵⁹ Okuhandi Yozefu anaciyanka gulya mubiri, aguboha omu mwenda mwêru,

⁶⁰ agubisha omu nshinda mpyâhya àli acîhumbire omu lwâla; n'erhi abà amahirika ibuye linene omu lusò lw'enshinda, agenda.

⁶¹ Obwo erhi Mariya Magadalena n'owundi Mariya bahali, baburhamîre embere z'ecûsho.

Abalanzi b'ecûsho

⁶² Erhi kuca, lwo lusiku lukulikira amarheganyo§, abajinji n'Abafarizeyi bashûbûzanya, baj'emwa Bilato.

⁶³ Banacimubwîra, mpu: «Waliha, rhwakengire oku erya ndyâlya yaderhaga, erhi ecizîne, erhi: "Hano kugera nsiku isharhu, nâfûka!"

⁶⁴ "Ci orhegeke ecûsho cilangwe kuhika olwa kasharhu, abaganda bâge barhag'iyish'imuzimba, irhondo babwîre olubaga, mpu": "Anafûsire omu bafù! Na ntyo obwo bulyâlya buzinda bulushe oburhanzi"».

⁶⁵ Bilato anacibashuza, erhi: «Abalanzi abà, gendi mulange nk'oku mwalonza».

⁶⁶ Banacigenda, ecûsho bacihamika, banahira ibuye kw'ecimanyîso, banahasiga abalanzi.

§ 27:62 27, 62 Lwa karhanu, olusiku bakâg'irheganya Sabato.

28

Okufûka kwa Yezu

(Mrk 16, 1-8; Luk 24, 1-10)

¹ Erhi olwa-Sabato lugera, oku mucêracêra gw'olusiku lurhanzi lw'omugobe, Mariya Magadalena n'owundi Mariya banacyiisha mpu barhangule ecûsho.

² Obwo igulu lyanacigeramwo omusisi munji, Malahika wa Nyakasane anacyiandagala arheng'emalunga, anacyiisha, ahirimya lirya ibuye analibwârhalakwo.

³ Erhi ashushire omulazo, n'enyambalo yâge eri myêru nka lubula.

⁴ Abalanzi erhi bamubona, bageramwo omusisi erhi bwôba burhuma, banabà nka mirhumba.

⁵ Malahika abwîra balya bakazi, erhi: «Mwêhe murhayôbohaga; mmanyire oku mwalonza Yezu wabambagwa oku musalaba.

⁶ «Arhaciri hano, bulya afûsire nka kulya aderhaga». «Yishi mulole aha bâli bamuhizire».

⁷ «Munagende duba, mubwîre abaganda bâge, erhi»: «Anafûsire omu bafû, anammushokolîr'e Galileya; yo mwamubonera. Mbîre mmubwîzire».

⁸ Banacirhenga bimbirimbiri ebwa cûsho n'omurhima gubangalîre banasîmire bwenêne; kwo kulibirh'ibwîra abaganda bâge.

Yezu abonekera abakazi batagatîfu

⁹ Yezu anacibashigâna omu njira, ababwîra, erhi: «Asingi». Nabo bamujaho, bamugwârha amagulu, baharâmya.

10 Yezu anacibabwîra, erhi: «Murhayôbohaga, mugend'ibwîra balumuna* bâni baj'e Galileya, yo bambonera».

Obulyâlya bw'abakulu b'Abayahudi

11 Erhi babà bamagenda, balanzi baguma bajà omu cishagala, bashambalira abajinji b'abadâhwa ebyabîre byoshi.

12 Nabo bashûbûzanya n'abagula, n'erhi babà bamaj'ihano, bahà abasirika ebirugu bîrhankaganjwa.

13 Banababwîra, mpu: «Muderhe oku abaganda bâge bayishire budufu, bamuzimba ene muli îrò.

14 N'omurhegesi akayish'imanya, rhwêne rhwamubwîra, arhammujire kurhi».

15 Nabo abasirika bayanka birya birugu, bana-jira oku babwîragwa; n'obwo bunywesi bwanacilumizibwa omu Buyahudi boshi kuhika buno.

Yezu abonekera Entumwa e Galileya anazirhuma omu igulu lyoshi

16 Balya baganda ikumi na muguma bôhe baj'e Galileya, oku ntondo Yezu abalaganyagya.

17 Erhi bamubona, bamuharâmya; ci baguma barhindira.

18 Yezu anacibashegeraho, ababwîra, erhi: «Obuhashe bwoshi bw'omu mpingu n'obw'igulu nabuhîrwe.

19 Gendagi, muyigîrize abantu b'amashanja goshi, mubabatize oku izîno ly'Îshe n'Omugala na Mûka Mutagatîfu.

* 28:10 28, 10 Balumuna ba Yezu, zo Ntumwa zâge na ngasi boshi bashimba enyigîrizo zâge.

²⁰ Mubayigîrize okushimba ngasi hyoshi nam-murhegesire. Nâni ndi haguma ninyu ensiku zoshi kuhika aha kuyûrha kw'igulu».

BIBLIYA NTAGATIFU OMU MASHI
The Holy Bible in the Shi language of the Democratic
Republic of the Congo: Bibliya Ntagatifu omu mashi
(Bible with Deuterocanon)
La Sainte Bible en langue shi de la République
démocratique du Congo

copyright © 2024 BUKAVU Mashi and other Kivu Languages Bible

Language: Mashi (Shi)

Contributor: BUKAVU Mashi and other Kivu Languages Bible

Bibliya aha nfune ajage n'emurhima n'omu bijiro

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

If you make any changes to the text, you must indicate that you did so in a way that makes it clear that the original licensor is not necessarily endorsing your changes.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

Note that in addition to the rules above, revising and adapting God's Word involves a great responsibility to be true to God's Word. See Revelation 22:18-19.

2025-07-02

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 1 Jul 2025 from source files dated 2 Jul 2025

32d7d8c6-4f1f-556c-bf3d-9ed771bbfd1e